

La por supersticiosa dels extrems

SOM en un temps de reaccions extremes. Les últimes resultàncies d'un sistema erroni fan saltar automàticament cap a l'error contrari. Els estralls del laïcisme menarien alguns creients elementals envers un teologisme de tipus musulmà que encomanaria a la religió sola la solució de tots els problemes, àdhuc econòmics: són els qui estableixen la doctrina de la consubstancialitat del Catolicisme amb certes formes de convivència humana d'ordre inferior. Els estralls de l'individualisme, concebut en el si de la Reforma i infantat per la Revolució Francesa, emmenen els esperits ultrancers al socialisme, que és l'agabellament de tota la vida de l'home per l'Estat. Els estralls de la democràcia degenerada en demagògia (tot sistema bo té la seva forma de degeneració, que li sotja el moment en que es desia de la llei moral) engeguen els esperits primaris envers l'autocràcia, talment que avui ja quasi es poden començar a fer classificacions de dictadors. Els estralls de l'Estat omnipotent, volent-se transsubstanciar la nació, provoquen l'aparició d'innombrables fórmules de definició de la nacionalitat, reclamant per a cadascun dels ens polítics així resultants el dret a l'autodeterminació.

Si al món no hi hagués un llast espiritual de Providència i de dolor divina, inescapables de virtut curativa, aquests sotrac des- encaixarien la societat dels homes. Però, tanmateix, seria un perill de jeure massa tranquils en aquest coixí i confiar la nostra salut a un joc automàtic de les forces divines sense cooperació humana. L'ajut diví deixa l'esforç humà tan íntegre com si ell no hi fos, tot i tenir en el resultat tanta influència com si fos ell sol.

Meditant sobre aquest davallant dels temps actual, hom podria discernir dos perills: el fanatisme dels extrems i la por supersticiosa dels extrems.

El fanatisme dels extrems ha estat ja prou denunciat i blasmat ací i fora d'ací. Potser valdrà més de fixar-nos en l'altre perill, en el qual pocs han parat esment.

S'ha dit massa vegades, i a Catalunya potser més que enlloc, que la virtut consisteix en el just mig. Algunes vegades això pot ésser mal dit, per exemple, en les virtuts teològals; d'altres vegades, ben dit i mal comprès, com quan, referent a les altres virtuts, el mot just és pres en sentit geomètric i no en sentit moral. Però, a més de aquest perill de falsa interpretació, hi ha el d'una generalització il·legítima que faci creure que el Cristianisme manté una moral acontentadissa i aburgesada que detesta les grans passions, les abrivades generoses, les actituds heroiques. Entre la massa d'aquests cristians mig amortitzats per la grisalla de la vulgaritat moral, tota actitud clara i valenta és eixelebrament. L'essencial en la moral és no mostrar mai l'emoció, evitar de totes passades el patètic, guardar intacta la capa externa de la indiferència aparent, fins al moment de llevar-se-la sense compromís mundà. L'ideal de l'ànima pura, segons aquesta moral perifèrica, pròpia de generacions repapades en la fruïció pacífica i reglamentada, seria la que no tingués passions. Quan se'n tenen, el Cristianisme ja queda compromès, i llavors el que cal fer és, no pas polaritzar-les envers les altes finalitats de l'esperit, sinó cobrir-les d'una capa soma de neu, fins al moment de la satisfacció clandestina, legítima o il·legítima. La resistència contra les tendències polítiques i socials extremes, de dreta i d'esquerra, de les quals ja és sabut que no som pas devots, moltes vegades respon, més que a una convicció doctrinal, a l'esverament carnal del perill que correria la possessió, ara tan ben garantida, d'aquesta minúscula felicitat de bestioles.

Contra què, l'admirable Chesterton ha dit no hi ha gaire que la saviesa cristiana està situada en uns sentiments d'aparença contradictòria portats a llur grau extrem: joia i penitència, dignitat (ell diu orgull, però les traduccions són traïdores) i humilitat, amor i renunciament.

I evidentment, el Cristianisme, profundament i íntegrament humà, no és pas, com podria fer sospitar certa concepció inhibidora de la pietat, l'atudament de les passions ni de les apetències humanes, sinó llur elevació a objectius divins, per a la qual es

necessita una tonalitat sobrehumana que només una roentor al blanc pot donar. Les grans penitències només caben en les ànimes que posseeixen al màxim la capacitat fructiva; la humilitat no rep la valor de la desconeixença de si mateix i dels èxits que hom podria conquerir, sinó més tost de la renúncia d'aquestes possibilitats ben conegudes d'excel·liment propi en ares d'una glòria més pura desitjada per a un altre. Sense aquest potencial d'energia divinitzable que dona a l'ànima la possessió virtual d'un extrem de fruïció, no és possible el grau màxim de la virtut. Aquell just mig de la prudència a assenyalar per la virtut només podrà ésser marcat quan les energies vitals tinguin els índexs de la tendència i de la capacitat vigorosament tesos envers els extrems. Llavors, l'equilibri és dinàmic, treballós, inquiet, com brúixola sensibílissima a corrents invisibles, fruit en cada moment de la resultant heroica entre la tendència i el deure. Sovint l'estrebada equilibradora haurà d'ésser forta, potser fins inelegant, segons els cànons de l'estètica epidèrmica en curs, però l'himne operat de l'esforç moral serà digne de boques angèliques.

Llegim en el salm 83: «La meva ànima es delera i es morfon envers els atris del Senyor; el meu cor i els meus sentits clamen de desig envers el Déu vivent». No basta estimar Déu amb l'ànima; cal estimar-lo amb la carn. Estimar Déu es igual que estimar el bé, la veritat, la justícia, el deure... No és sols la intel·ligència i la voluntat—si la separació fos possible—el que cal sacrificar a Déu, ans també el cor, les passions, els afectes sensibles. Cal tenir passions, motors d'energia, pel gust de sotmetre-les a Déu. Cal tenir ovelles per al sacrifici. Estimar Déu amb la carn. La santedat no és cosa de beocis, ni d'abúlics, ni de taujans. Els sants són la gent més apassionada del món.

Compte, doncs, a abusar de la doctrina del just mig. Estem persuadits que només reeixirà a menar la societat per carrils d'ordre i de respecte als valors intangibles aquell qui tindrà prou energia d'esperit per sortir un gran revolucionari.

L'intel·lectualisme cristià

Ha estat dit que la missió de Jesucrist, i per tant la de l'Església, no consisteix a fer intel·lectuals, sinó a santificar les ànimes. La frase, sovint repetida en la nostra literatura ascètica i apologètica, té un fons de veritat innegable, però hom podria fer-li algunes reserves i distincions que la modificarien i atenuarien en més d'un sentit, com sol esdevenir-se quan es tracta d'afirmacions absolutes i categòriques, sobretot en aquestes matèries. Hom podria oposar-li v. g. aquest altre raonament de lògica impecable: Jesús, ip er tant l'Església, la primera condició que exigeix als seus seguidors i addictes és la fe. La fe, però, és un virtut que pertany formalment a la intel·ligència. L'efecte immediat, doncs, de la missió de Jesucrist és de caràcter intel·lectual.

Aquestes antinòmies deixen d'ésser-ho, si hom té en compte el sentit diferent que en cada cas hom assigna al mot **intel·lectual**. Ambdues antinòmies contenen una part de veritat; ambdues són certes sota el punt de vista parcial en què es situen. Balmes remarca insistentment els perills de considerar sota un aspecte parcial les coses que hom estudia i la Lògica del bon sentit estableix la necessitat de fixar bé l'abast dels conceptes i dels mots, sempre quan pot haver-hi alguna confusió. Cal, doncs, fixar prèviament el sentit que donem ací a l'expressió **intel·lectualisme cristià**. I aquesta necessitat prèvia és més urgent en els nostres dies, en què una controvèrsia, encara no closa del tot, sobre l'existència d'una Filosofia cristiana estrictament dita podria provocar algun recel o alguna objecció injustificada contra el nostre pensament.

Nosaltres no prenem ací el mot **intel·lectualisme** en el sentit

pretensions i va fins al ridícul, en què se l'apliquen pomposament alguns escriptors moderns segons els quals ve a ésser com una professió, com un ofici, que capacita per a tractar i escriure de tot el que es presenti (naturalment, sense haver estudiat bé res!) per l'estil d'aquells antics que opinaven i discutien de *omni scibili et de quibusdam aliis*. Tampoc no entenem ací per intellectualisme aquell sistema filosòfic que col·loca la base de la vida psíquica, i àdhuc de tota la Metafísica, en la facultat ànimica que s'anomena intel·ligència, etc., etc. Nosaltres, en parlar d'intellectualisme cristià, al·ludim el brillant estol de pensadors cristians que han posat llur intel·ligència al servei de la doctrina de Jesucrist i de l'Església: aquells homes que entorn del dogma cristià (per a explicar-lo, per a defensar-lo, per a demostrar-lo, quan és possible) han esmerçat estudis profunds i han teixit sistemes filosòfics més o menys originals o reproduïts i han arribat teòricament i pràctica a la conclusió gloriosa que el dogma cristià no sols no és incompatible amb la ciència digna d'aquest nom, sinó que li és, en els problemes més transcendents i en les qüestions més profundes, el guiatge que la preserva de marrades lamentables, la llum brillantíssima, que, si d'antuvi enlluerna, després il·lumina esplèndidament els objectes, amb tanta més claredat com més s'hi va acostumant la nostra vista, com més profundament i amb més insistència hi concentrem l'esguard intel·lectual.

És clar que no tots els deixebles del Crist cal que siguin intel·lectuals en aquest sentit precís, però els que ho són, no sols no constitueixen un grup de sospitosos, ni menys d'indesitjables, sinó que han estat sempre una porció selecta dins l'Església. La litúrgia té reservada una apel·lació especial per als sants doctors que exerciren llur magisteri *in medio Ecclesiae*, il·lustrant-la amb llur intel·lectualitat, i fins en les esplendors de la glòria els reserva la Teologia, com als màrtirs, com a les verges, una fulgència especial, que se'n diu aurèola.

No cal profunditzar gaire per comprendre el paper indispensable que representen els intel·lectuals en el procés vital de l'Església. Sobretot en els nostres temps i a la nostra terra, davant la crisi religiosa que patim, és una veritat palpable, experimental. Passats els dies d'ensopiment de la consciència religiosa, quan dormíem sota la gran mentida de la protecció oficial d'un Estat que es deia catòlic, quan, passada la ficció, se'ns ha presentat la realitat per a dir-nos la feblesa de l'esperit religiós en molts sec-

tors socials on el creïem consolidat definitivament, el primer acudit del sentiment cristià en reaccionar davant del laïcisme imperant i perseguidor ha estat la fretura de conèixer a fons la doctrina cristiana per a defensar-la degudament dels adversaris. I veureu com aquesta sensació s'ha presentat pertot arreu i els cercles d'estudis i les conferències i les publicacions de caràcter apologetic han assolit una actualitat que feia segles havien perdut. I no us penseu que aquest corrent obeeixi al caprici d'una moda fugissera; respon als postulats incommovibles del sentit comú. S'està lliurant avui a la nostra terra la gran batalla de la Fe. Ara bé: és llei general en totes les batalles que sucumbeixin els dèbils i triomfin els forts; i d'aquesta llei no s'exceptua la batalla de la fe. Si la fe, doncs, és, com hem dit abans, una virtut i un acte formalment intel·lectual, no en dubteu, la batalla entorn de la fe la guanyaran els més forts intel·lectualment, els més ben equipats en l'ordre de la Filosofia; i la guanyaran no sols en aquell sector on viuen les intel·ligències selectes que es dediquen a la noble funció d'estudiar Filosofia, sinó que d'aquelles altures davallarà el corrent triomfant fins a l'ànima popular. Així com l'aigua de les muntanyes davalla als rius i o bé es desborda en inundació que tot ho arrasa, o bé sota l'enginy de l'home s'escampa plàcidament per la terra vessant-hi la fecunditat, així les idees davallen fatalment de les altures intel·lectuals a l'ànima del poble, o bé en forma de civilització, de cultura, de pau, o bé amb estrèpit de catàstrofe. No en dubteu gens, el nostre poble serà en l'esdevenidor cristià si ho són els nostres grans pensadors, i es repaganitzarà si són pagans els qui l'influeixin intel·lectualment.

La Filosofia té plantejada una controvèrsia sobre el primat de la intel·ligència o de la voluntat en la vida de l'esperit. Es tracta d'una controvèrsia transcendental i molt antiga, que ja en l'època medieval dividia apassionadament els filòsofs de les escoles tomista i escotista i que té precedents que es remunten fins als temps més gloriosos de la filosofia grega.

Malgrat els meus sentiments personals netament tomistes en aquesta qüestió, estimo convenient, per no prejudicar matèries opinables, de situar les meves afirmacions al marge de l'alludida controvèrsia i col·locar-les en el terreny indiscutible dels fets. Bastarà citar dos noms, per cert ben distanciat: St. Tomàs i Rousseau. Dos intel·lectuals purs (vull dir que no són precisament

homes d'acció popular directa) que omplen èpoques senceres de la vida pública; l'un, amb la serenitat i harmonia de la doctrina cristiana; l'altre, amb els impetus revolucionaris d'un sentit esbogerrat de justícia. Estudieu a fons la vida pública medieval i hi trobareu la concreció del pensament polític i social de St. Tomàs; estudieu la contemporània... i confronteu-la amb les idees de Rousseau.

Discussions a part, hom ha de confessar, a imposicions del sentit comú i de la realitat, que els sentiments, que la passió, que tots els elements de la vida afectiva es produeixen sempre a to amb les idees que dominen a la consciència. Tindran més dinamisme que les idees, influiran, si voleu, més eficaçment i directa a marcar els trets d'un esperit, però necessiten el suport d'un ideari, d'un pensament, i segueixen fatalment la ruta general per ell marcada. Seran ells com la força del vapor que impulsa la locomotriu; però les idees són els rails qu'li assenyalen la direcció. On el pensament sigui cristià, no tindrà tendència anticristiana la vida del sentiment; constituïria una contradicció monstruosa, incompatible amb el fons mateix de la vida psíquica.

Convençuda d'aquesta llei psicològica, l'Església ha viscut sempre amatent a fomentar l'intellectualisme cristià. La calúmbia que l'Església és obscurantista i enemiga del conreu intel·lectual importa una niciesa extrema en els qui la formulen. Tot al contrari. No sols no ha estat aquesta l'actitud de l'Església en el terreny dels fets, però ni en el de les possibilitats. L'intellectualisme li és una necessitat biològica; l'Església necessita conservar el primat o almenys l'amistat franca de la intel·ligència. El dia que li prenguessin això els seus adversaris, el perill d'una apostasia general fóra imminent; el dia que l'heterodòxia pogués parlar amb raó en nom de la ciència, la desfeta de l'Església seria naturalment inevitable, car, ho repetim, l'Església és una institució essencialment, bàsicament, intel·lectual. La Fe, que segons el dogma catòlic n'és el fonament i la rel, és un hàbit i una funció de la intel·ligència; malgrat les intervencions que hi té la voluntat i les de la gràcia que la penetren pertot arreu, és essencialment, formalment, intel·lectual. I per això requereix el que els teòlegs en diuen judici previ de credibilitat, i aquest, tractant-se d'intel·ligències intensament cultes, importa un procés de revisions, de crítiques, d'estudis acurats i amplíssims. El dia que l'Es-

glésia es declarés incompatible amb l'alta cultura intel·lectual, hauria perdut l'adhesió de les mentalitats fortes i restaria condemnada fatalment a perdre també la de la consciència popular.

És cert que Déu pot sostenir-la amb una Providència sobrenatural i de fet el miracle intervé més del que alguns es pensen en la vida de l'Església, però el miracle és sempre una excepció i com a tal no pot constituir una norma ordinària. La llei conatural de la vida de l'Església és la mateixa que regeix la nostra vida psicològica i social: les intel·ligències fortes imposen tard o d'hora llur pensament a les multituds. El dia, doncs, que l'Església fos obscurantista, esdevindria impotent per a complir la missió que li assignà Jesucrist.

Hom retreu a voltes entre certs ascetes de poca categoria algunes frases de St. Pau que, isolades del context i del pensament integral de l'Apòstol, semblarien condemnar l'intel·lectualisme cristià. Allò de *scientia inflat, scientia hujus mundi stultitia est apud Deum*, etc., de vegades ha estat adduït en un sentit completament estrany, més encara, contrari, a la ment de St. Pau! No és ara temps d'entrar en detalls exegètics. Basti remarcar que fou precisament l'Apòstol dels gentils un gran intel·lectual, el de més categoria dins l'Església primitiva, i per això també (dins la llei de la Providència ordinària) l'home de més eficàcia apostòlica. És el mateix St. Pau precisament qui, adreçant-se al seu deixeble Titus i establint les qualitats que ha de tenir un bisbe, diu així: *ut potens sit exhortari in doctrina sana et eos qui contradicunt arguere...* (Ad. Tit. I, 9).

L'Església ha estat sempre fidel al manament de l'Apòstol que, altrament, com ja hem dit, li és un imperatiu biològic; i per això mateix esdevé un dels trets més característics de la seva Història. L'Església sofreix persecucions, i perdona i calla; li maten els fills, els desterren, els persegueixen, i prega i calla; li roben els seus tresors justíssimament adquirits i esmerçats a fer bé, li destrueixen o li arrabassen les obres artístiques que el seu geni havia forjat i acumulat a través dels segles, i transigeix i calla; però quan s'alça l'heterodòxia contra la fe, quan la incredulitat pretén d'arrabassar-li l'amistat de la intel·ligència, aleshores l'Església no calla ni transigeix; veureu aleshores com a les veus de protesta de l'Església sorgeixen els homes de la legió gloriosa dels apòlogues que, situats en el terreny de la ciència, fan sentir triomfalment la veu eterna de l'intel·lectualisme cristià, que pro-

clama i demostra una vegada més la sociabilitat indestructible de l'alta cultura intel·lectual amb la Fe cristiana.

Vull traure de tot el que acabo de dir un corollari pràctic que brindo, amb tots els respectes, als qui poden realitzar-lo. El proposaré en forma sillogística.

L'alta cultura intel·lectual influeix decisivament tard o d'hora en el pensament i en els sentiments del poble. On es decanten avui els intel·lectuals, es decantarà demà l'ànima popular, així com aquesta avui s'orienta en la direcció que aquells li assenyalaren ahir.

Per a conquistar i sostenir el ceptre de l'intel·lectualisme, no basten els esforços personals; cal acoblar-los, cal fomentar-los, cal expandir-los, cal, en una paraula, concretar-los en un sindicat o gremi de treballadors intel·lectuals.

Ergo és inajornable la constitució d'un centre d'alta cultura cristiana, on càpiguen tots els intel·lectuals cristians i catalans.

Joan B. MANYA, Prev.

De l'Anglicanisme a Roma passant per Lisieux

En el desè aniversari de la canonització de Santa Teresa de Jesús Infant.

El 30 de setembre de 1897, a la humil infermeria del Carmel de Lisieux — llavors totalment desconegut del món — moria santament una religiosa molt joveneta — encara no havia complert els vint-i-cinc anys — de la qual hom deia que no havia fet res que valgués la pena de contar-se.

Abans, però, de lliurar la seva bellíssima ànima a Déu, aquella bona religiosa, com si hagués estat aixecat davant d'ella el vel de l'avenir que tots els mortals portem tirat davant nostre, pronuncià les següents paraules, que, de primer antuvi, potser semblaren delirants als qui les oïren, però que els fets han demostrat palesament que foren inspirades per l'Esperit de Veritat: «Després de la meva mort, faré caure una pluja de roses.» «Passaré al meu Cel fent el bé sobre la terra.»

Vint-i-vuit anys — menys quatre mesos i mig — després que tals paraules profètiques foren pronunciades, el 17 de maig del 1925, l'Església canonitzava solemnnissimament la humil monja de Lisieux amb el nom de Santa Teresa de Jesús-Infant. Cas únic en la història moderna de la santedat.

Les roses més belles del jardí del Cel que la gloriosa verge de Lisieux ha desfullat sobre la terra han estat gràcies extraordinàries de conversió, sobretot en els països infestats per l'heretgia i el cisma, particularment Anglaterra.

Hom diria que a la «little flower of Jesus»—així l'anomenen els anglesos—li dol de debó de veure fora de l'Església Catòlica, que ella amà amb tendresa verament filial (1), la gentil contrada que en altre temps meresqué ésser coneguda en la Cristiandat per l'illa dels Sants.

Com humil homenatge d'amor pregoníssim a la benaurada santeta en el desè aniversari de la seva canonització, volem fer conèixer tres de les conversions més meravelloses i que han tingut més ressò a Anglaterra, degudes a l'acció sobrenatural i directa de Santa Teresa de Jesús Infant.

I

Mr. Grant i Miss Sheila Kaye-Smith

Les vuit artístiques vidrieres de la Capella on són venerades les sagrades despulles de Santa Teresa de Jesús Infant, a l'Església del Carmel de Lisieux, recorden als piadosos pelegrins i turistes altres tantes gràcies miraculoses obtingudes per ella a favor de devots i privilegiats seus.

Deturem-nos davant de la vidriera número set, començant per la dreta del peristil: representa la conversió d'un Ministre Protestant que tingué lloc l'any 1910, quan es començava a Lisieux el Procés Informatiu per a la Beatificació i Canonització de la «Petite Fleur».

El Reverend Alexandre J. Grant, ministre de l'Església Lliure Unida d'Edimburg (Escòcia), era de tothom conegut com a home erudit i orador de fama.

Heus ací com ell mateix explica la seva conversió inesperada i humanament inexplicable, escrivint a la Mare Priora del Carmel el 23 d'Abril de 1911: «Fa poc més d'un any que vaig conèixer per primera vegada l'autobiografia de Sor Teresa de Jesús-Infant (versió anglesa). Vaig obrir-la a l'atzar i em suggestionà la bellesa i originalitat dels seus pensaments. Vaig comprendre que tenia a les mans l'obra d'un geni, ensems que d'un teòleg i

(1) Je suis l'enfant de la sainte Église... O mon Jésus! je vous aime, j'aime l'Église ma mère». (*Histoire d'une Âme*, ch. XI, pp. 218 i 219).

«Protège-la ton Église immortelle,
Je t'en conjure à chaque instant du jour.
Moi, son enfant, je m'immole pour elle,
Je vis d'amour.»

(Poesia: *Vivre d'Amour*).

d'un poeta de primer ordre... Em passà aleshores ço que experimentaria aquell qui es trobés, tot d'una, davant un món desconegut, i vaig dir-me: Teresa és en aquesta habitació. El seu record no s'apartava del meu pensament i el meu cor era ben esclau d'ell. Semblava que la dolça Carmelita m'anava dient: «Ja veus com els sants catòlics estimem Jesucrist!... Escolta'm, doncs, Segueix el meu Caminet, car és segur i és l'únic veritable. Vaig començar, doncs, a demanar-li que m'ajudés amb un goig que renunció a descriure. Un dia em digué ella: «Per què em demanes que prengui per tu, si t'obstines a no reconèixer i no invocar la Verge Santíssima?» En efecte, compreguí tot seguit que era molt poc lògic d'invocar Teresa i menysprear la Mare de Déu. Llavors hi vaig veure ben clar i immediatament em vaig dirigir a la Santa Verge. La puntualitat de la resposta em deixà admirat. Tot d'una la meua ànima es veié inundada d'un amor intensíssim vers Ella, amor que ha anat creixent i que ara és un abisme... El 9 d'abril, aniversari del jorn en què la Santeta es veié alliberada dels llaços que la retenien lluny del Carmel, vaig trencar jo mateix els lligams que m'unien als meus amics a la meua situació per a salvar-me en l'Arca beneïda de l'Església Catòlica. El 20 d'abril, rebí en el baptisme els noms de la meua alliberadora: Francesc, Maria, Teresa. Fou l'hora més corprenedora de la meua vida. «Dec a Sor Teresa de Jesús-Infant tota la joia de la meua fe. Ha estat l'estel que m'ha conduït a Betlem. Sense ella, seria encara un protestant desventurat, errant en la profunda nit de l'error. Sense ella, jamai no hauria escoltat la veu de la Veritat Catòlica...»

Mr. Grant és el primer membre de l'Església Lliure-Unida d'Escòcia que ha entrat a l'Església Romana.

Com que la seva nova fe li féu bastant difícil la vida a Anglaterra, se n'anà a França amb la seva muller, també convertida. Agraïts a Santa Teresina, s'establiren a Alençon en la casa on nasqué la Santa, per a atendre els nombrosos pelegrins que van a visitar-la.

Mr. Grant morí santament, assistit sensiblement per la seva celestial Protectora, el 19 de juliol del 1917 (2).

En començar l'any 1930, la premsa anglesa donava la sen-

(2) *Pluie de Roses*, vol. II, p. 101 (Office Central de Ste. Thérèse, Lisieux).
— *Sainte Thérèse de l'Enfant Jésus*, per Mgr. LAVELLE. Lisieux, 1926, cap. XV.

sacional notícia de la conversió de l'anglicanisme al catolicisme d'una de les novel·listes més llegides i de les conferenciants més escoltades a Anglaterra. La nova convertida era Miss Sheila Kaye-Smith, conduïda a l'Església Catòlica per la mà de Santa Teresina. Féu la seva abjuració a l'Església de Farm-Street, juntament amb el seu marit Mr. Fry, clergue anglicà i vicari d'una parròquia de Londres.

Heus ací l'història de la seva conversió: A l'estiu de 1925, una de les seves amigues que havia assistit a la canonització de la Floreta de Lisieux, l'obsequià amb una relíquia i una medalla de la nova Santa. Immediatament, es sentí tota trasbalsada. L'impressionava, sobretot, l'actualitat, la proximitat d'aquesta santedat. Una santa dels nostres dies, morta als 24 anys, canonitzada vint i vuit anys després de la seva mort, vivint encara les seves germanes i condeixebles!

«És difícil — escriu Miss Sheila — d'expressar la viva impressió que em produí aquesta Santa tan joveneta. No era solament la beutat de la seva vida, l'encís del seu esperit, la dolcesa de les seves paraules o la simplicitat deliciosa del seu Caminet. Era més aviat la realitat mateixa d'aquesta santedat, d'aquesta virtut heroica, d'aquest sublim amor, ofert en exemple al món modern. Heus ací una Santa que, si visqués, tot just hauria passat dels cinquanta anys; una Santa del nostre temps, els trets expressius de la qual ens han estat donats, no sols per la pintura i la imatgeria piadosa, sinó per la fotografia!»

Miss Sheila Kaye-Smith segueix explicant com en la Floreta de Lisieux no hi veu únicament els cas personal d'una ànima santa, sinó també «la font vivent i abundosa de santedat que és l'Església Catòlica, a la qual devem Santa Teresina. Els Sants són producte exclusiu del Catolicisme.

«Certament—diu—hi ha valors espirituals en les altres Confessions cristianes. La santedat, però, excedeix de bon tros l'ideal raonable d'una vida bona i piadosa... Entre les persones honrades no catòliques i aquestes meravelloses figures que són els Sants canonitzats, hi ha la mateixa diferència que entre els escriptors de talent i els escriptors genials» (3).

El cas de Mr. Grant i el de la famosa novel·lista anglesa posen molt bé de relleu aquesta veritat, que mai no hauríem d'oblidar

(3) *Standard*, diari londinenc, 25 gener 1930.

els fidels de l'Església de Crist, ço és, l'eficàcia apologètica de la santedat.

La santedat viscuda pels fills de l'Església Catòlica no sols porta la convicció a les ànimes extraviades, sinó que les mou, les empeny eficaçment a la conversió, la qual cosa no assoleixen les controvèrsies filosòfico-teològiques, per sàvies que siguin.

Les nombroses conversions efectuades per Santa Teresa de Jesús-Infant en els medis protestants són degudes a la lliçó de fe i d'amor que es desprèn de la seva vida virtuosa fins a l'heroisme, lliçó que, altrament, rep un impuls decisiu amb les seves pregàries des del Cel.

Si la història de la seves virtuts, alhora sobrenaturals i amabilíssimes, revela als convertits el caràcter diví i la virtut santificadora de l'Església, la seva oració els obté la gràcia d'entrar-hi.

La dolça Floreta triomfa, doncs, de l'error i de les prevenicions de l'heretgia per la simple i positiva manifestació de la seva santedat, que és la santedat de l'Església.

«ET UNAM, SANCTAM, CATHOLICAM ET APOSTOLICAM ECCLESIAM!»

II

El P. Vernon

El més cèlebre dels convertits per l'acció sobrenatural de Santa Teresa de Jesús-Infant és el Reverend Vernon Johnson, un dels oradors anglicans més reputats, figura ben simpàtica per als fills de sant Francesc, per haver professat la Regla del seu Primer Orde abans d'entrar en el si de l'Església Catòlica.

Ell mateix ens descriu en un petit llibre publicat arran de la seva conversió les etapes successives del seu camí vers la veritable Església de Crist.

El llibre del P. Vernon, que veié llum pública l'octubre del 1929, constituí de seguida un èxit inaudit de llibreria. Nou edicions en dos mesos; tretze en el primer any i mig de la seva publicació, sense comptar les traduccions a les principals llengües europees.

Abans d'entrar en l'anàlisi de l'obra auto-biogràfica del P. Vernon, creiem convenient de fer conèixer als nostres lectors, en

una mirada de conjunt, la personalitat interessantíssima del neo-convers (4).

Jaume Vernon Johnson nasqué el 6 de juliol del 1886, tretze anys després de Santa Teresina. Coincidi la seva naixença amb l'aniversari del martiri de Sir Thomas More, el cèlebre Cancellor d'Enric VIII, martiritzat per la seva fidelitat al Papa i beatificat per Lleó XIII.

El pare de Vernon Johnson era un Pastor rural de la secta anglicana. La seva mare descendia d'una família hugonota. La infància del nostre biografiat transcorregué dins la pau tranquil·la de la parròquia paternal. En aquella època en res no es distingia dels altres infants amb els quals compartia l'amor al joc i a l'excursionisme.

No trigà gaire a donar els primers senyals de la seva vocació futura. Sovint predicava a les seves germanetes. A voltes entrava secretament a l'església del vilatge, s'enfilava a la trona del seu pare i predicava... als bancs i a les cadires!

Essent més grandet, fou enviat a una escola superior protestant, anomenada «Chaterhouse», que havia estat fundada, després de la reforma, en el monestir cirtercenc de Londres.

De l'escola pública passà a la Universitat d'Oxford, on, juntament amb les ciències, estudià la seva vocació. Decidit a entrar en el clergat anglicà, fou ordenat l'any 1911 pel Bisbe protestant de Chichester i li fou confiada una parròquia de Brighton.

Després de tres anys de ministeri parroquial, les seves aspiracions a la vida interior i a la predicació el mogueren a ingressar en la «Societat de la Divina Compassió», la qual, fundada l'any 1889 sota la regla franciscana, constava de preveres, diaques i laics vivint en comunitat i amb els tres vots religiosos. Formà part d'aquella societat anglo-catòlica quinze anys, fins a la seva abjuració en 1929.

És cosa ben sabuda que els anglo-catòlics formen l'extrema dreta de l'anglicanisme. Accepten la major part dels nostres dogmes, rebutjant, però, obstinadament l'autoritat i el magisteri del Papa.

(4) Fonts biogràfiques: *One Lord, one Faith*. Sheed and Ward, 39, Paternoster-Row, London. — *Un Seigneur, une Foi*, traduction d'Isabelle Mahieu et de Françoise Tourneur. Éditions «Pélicane». 46, rue Dussoubs, Paris. — *La Croix*, 28 novembre 1929. — *Standard*, 25 gener 1930. — *Les Annales de Ste. Thérèse de Lisieux*, 1930, pp. 42 i 76; 1933, pp. 226-9. — *Études et Documents Thérésiens*, Lisieux, 1933, pp. 60-4.

Des de 1915 a 1929, el Rev. Vernon celebra els Oficis Divins i es dedica a la predicació i a la direcció espiritual de les consciències.

Quan, més tard, es trobarà en el cas d'abjurar l'heretgia en què ha viscut, hom endevina el seu turment, l'extrema dificultat de convèncer-se que no és sacerdot—essent com són invàlides les orde sanglicanes—i que li cal cremar el que haa dorat i estimat fins aleshores. «Totalment ocupat—diu en la seva autobiografia— a convertir ànimes a Nostre Senyor pel renaixement anglo-catòlic dins l'Església d'Anglaterra, no tenia cap dubte sobre el valor de la meva fe.»

Mentrestant, la seva reputació d'orador eloqüent va estenent-se arreu. Predica al Col·legi de Teologia de les Universitats d'Oxford i de Cambridge, a les grans Catedrals, als centres de les ciutats industrials i mineres i fins als Teatres i City-Halls. És un dels comptats oradors que han omplert l'Albert-Hall, la sala més vasta de Londres, que pot contenir deu mil persones.

Els temes principals de la seva predicació són: l'Encarnació i la Redempció, el Sacerdoci, els Sagraments, la unió en la gràcia amb la vida de l'Església.

Ultra les seves grans dots oratòries, posseeix belles qualitats per a la direcció de les consciències. Nombroses, nombrosíssimes ànimes de totes les classes socials es confien a la sàvia direcció del jove Mestre.

Escriu una obra sobre l'Oració, una altra sobre l'Eucaristia i un pamflet titulat: «Notes sobre l'Església Catòlica» envers la qual no sent cap simpatia, creient-la tirànica i corrompuda per dogmes inútils i supersticions grolleres.

I heus ací que, trobant-se en l'apogeu del seu ministeri, dels grans èxits de la seva predicació i del seu apostolat com a director d'ànimes, per inspiració divina i sota la influència directa i irresistible de Santa Teresa de Jesús-Infant, emprèn un viatge a Lisieux.

Allí, prop de la tomba gloriosa de la *Petite Fleur*, veu clarament com, fora de l'Església Catòlica, no hi ha cap autoritat en què pugui fonamentar sòlidament la doctrina que predica. Allí, doncs, comença per a ell la gran lluita interior que no finirà sinó amb l'abjuració de la fe anglicana i la seva admissió en l'Església Catòlica.

Santa Teresa de Jesús-Infant ha estat sens dubte el veritable i lluminós estel de salvació per a aquesta ànima noble i recta que l'encaminà vers la Veritat. Ell ens ho explicarà ben aviat. De moment, ens en dona un autèntic testimoni en la següent lletra dirigida a la Mare Agnès de Jesús, Priora del Carmel de Lisieux:

«Londres, 11 novembre 1929.

»Reverenda Mare: Us envio un llibre que conta la història del meu ingrés en l'Església Catòlica i la gran influència que Santa Teresa de Jesús-Infant ha tingut en la meua conversió.

»Fou després d'haver llegit la seva autobiografia que em vingué la idea de visitar Lisieux en 1925. No hi coneixia ningú, però vaig trobar al Cementiri la Sra. X..., qui tingué la bondat de pregar-vos que volguéssiu rebre'm al parador del Carmel.

»Sé que, des d'aquell moment, no haveu cessat de pregar per mi i desitjo regradar-vos-ho de tot cor, com també els sacrificis oferts per la vostra Comunitat a la meua intenció.

»Espero anar a Roma per completar els meus estudis per tal d'esdevenir sacerdot i entrar després en un Orde religiós. Algun dia tornaré a Lisieux.

»Digneu-vos acceptar, Rev. Mare, una vegada més l'expressió del meu reconeixement més pregon.

»Vernon Johnson.»

L'il·lustre convertit anà, efectivament, a Roma a preparar-se per a rebre el Sacerdoci catòlic al Col·legi Beda de la Ciutat Eterna.

Cada any, durant les vacances d'estiu, anava a Lisieux per tal d'enfortir el seu esperit prop de la tomba de la seva celestial Protectora. En un d'aquests romiatges, trobant-se en l'Oratori dels «Buissonnets», rebé una llum ben clara que li féu comprendre com la seva conversió havia estat l'obra de la Verge Santíssima i de la seva privilegiada Floreta. Fins llavors encara no havia comprès suficientment la devoció a la Mare de Déu ni el seu ofici de mitjancera de totes les gràcies.

Després de quatre anys de seriosos estudis teològics, el P. Vernon rebé el Sub-diaconat a Londres de mans del Cardenal Bourne, Arquebisbe de Westminster, el 3 de juliol del 1932, i el 4 de desembre, el Diaconat, a Roma.

Amb aquest motiu, escriví a l'esmentada Mare Agnès, Priora del Carmel de Lisieux i germana de Santa Teresina, la lletra següent:

«...Abans de rebre el Diaconat, he fet un recés, curt però dolcíssim. L'he fet tot sol a la Casa dels PP. Jesuïtes prop del Tíber, a l'ombra de Sant Pere.

»Del terrat estant, entreveia tota la ciutat de Roma amb les seves Esglésies, els seus monuments, les urnes de Sta. Cecília i Sta. Agnès i molts altres tresors. Davant d'aquell panorama meravellós, recordava tota la història de la Ciutat Eterna i totes les persecucions sofertes per l'Església en el transcurs dels segles des de Sant Pere i Sant Pau fins els nostres dies.

«Abstret per tots aquests records, sentia tocar la campana gran de la Basílica Vaticana i en tot aquell conjunt em semblava veure la prova més convincent de la divinitat i immortalitat de l'Església.

«Meditava després i reflexionava que fa quatre anys era jo totalment estranger a tots aquests misteris i fora de les benediccions de l'Església. M'agenollava llavors per agrair a Nostre Senyor l'amor anticipat amb què ha guiat la meua ànima durant aquests quatre anys i, especialment, l'ajut que em donà per mitjà de la *Petite Sainte*, que també m'ha conduït i protegit amb inefable tendresa.

«Després de tot el que Nostre Senyor ha fet per mi, no he de tenir cap temor per l'esdevenidor. Pregueu perquè tingui plena confiança i m'abandoni en la seva santa Voluntat.

«No fa gaire que meditava aquestes Paraules de Sant Pau en la seva lletra als Gàlates: «Els fruits de l'Esperit són la caritat, el goig, la pau.» Són els mateixos fruits que el nostre divi Mestre desitja als seus Apòstols en el discurs de la Cena, referit per Sant Joan, on diu: «Us dono el meu amor, el meu goig, la meua pau.»

«Demano cada dia que el seu amor, el seu goig i la seva pau romanguin sempre en la meua ànima, car em sembla que si aquests tres dons hi arrelen bé, no necessitaré res més. Vull, sobre tota cosa, esdevenir un sant; però sóc tan feble!

«Vernon Johnson.»

El 29 de juny del 1933, festa dels Apòstols Sant Pere i Sant Pau, el P. Vernon rebia l'ordenació sacerdotal a la capella del Seminari major de Londres. En la seva primera Missa, celebrada a la Catedral de Westminster, portava una casulla ornada amb l'efigie de la seva celestial i benamada Protectora.

Esdevingut ja veritable sacerdot de Crist, el seu desig més vehement fou anar a la seva pàtria espiritual, Lisieux, per a regraciar Santa Teresina i confiar-li el seu esdevenidor sacerdotal. Celebrà la primera missa prop del sepulcre de la *Florete*, el 6 de juliol.

«Pour nous — escriuen els redactors dels *Annales de Ste. Thérèse* — qui avions suivi pas à pas cet acheminement vers l'autel du célèbre converti de notre Sainte, ce fut avec une émotion profonde que nous le vîmes, pour la première fois, y offrir la divine Victime et la distribuer ensuite à une nombreuse assistance, qui se pressait recueillie à cette touchante messe du 6 juillet. Cette date marquait l'anniversaire de la naissance du Rév. Père et il nous semblait que, sous, l'égide de sa Sainte bien aimée, il allait commencer sa vie nouvelle d'apôtre de ses frères séparés» (5).

El bon P. Vernon volgué fer participar de les delicioses emocions dels seu cor de sacerdot la Comunitat del Carmel, de la qual formen part tres germanes, envara vivents, de la *Florete*.

Recordà l'extraordinària influència del sobrenatural que envai la seva ànima des de la primera lectura de l'*Histoire d'un*

(5) *Les Annales de Ste. Thérèse de Lisieux*, 1933, août, p. 227.

Ame, influència — digué — que des de llavors plana damunt la meua vida.

«He trobat tothora Teresa — afegí el nou celebrant — ajudant-me a superar les més greus dificultats, quasi sempre d'una manera oculta i misteriosa; donant-me, però, la llum necessària segons la necessitava a cada cas particular. Com ella, m'ha calgut viure d'abandó, sense provisions; mai, però, no m'ha mancat el seu ajut. A voltes, aquesta perenne assistència era accentuada per senyals corpreneadors de la seva intervenció.»

El 16 de juliol, diumenge, celebrà la Missa Major a la Cripta de la Basilica (en construcció) de la Santeta benamada per a satisfer els desigs dels nombrosos pelegrins de L'Havre i de París recentment arribats a Lisieux.

Celebrat el Sant Sacrifici, pujà a la trona, on, no obstant la seva gran dificultat d'expressar-se en francès, l'accent de la seva paraula, la flama de la seva mirada, el seu gest expressiu captivaren de seguida l'auditori.

Referint-se al període dolorós que precedí la seva abjuració, pregonament commogut deia: «A vegades els obstacles em semblaven tan insuperables, que em despertava a la nit, ple d'angoixa, cridant: «No, Senyor, no puc fer el que Vós voleu de mi» Aleshores em venia a la memòria el càntic de Teresa:

«Que m'importe, Seigneur, si l'avenir est sombre!
Te prier pour demain, oh! non, je ne le puis...
Conserve mon cœur pur, couvre moi de ton ombre.
Rien que pour aujourd'hui!

«Si je songe á demain, je crains mon inconstance,
Je sens naître en mon cœur la tristesse et l'ennui;
Moi je veux bien, mon Dieu, l'épreuve, la souffrance
Rien que pour aujourd'hui!»

«Heus ací com m'anava confortant la dolça Santeta, donant-me a cada moment l'ajut necessari.»

I exhortava els seus oients emocionats al sant abandó a totes les manifestacions de la Voluntat divina com el mitjà millor per santificar-se.

«Mai de la vida — afirmava l'orador amb una seguretat íntima, fruit de l'experiència personal — Déu no ens demana res per damunt de les nostres forces. El que m'era més costós, el que aleshores més temia, és el que avui constitueix la meua joia més gran.»

I amb quina força de convicció testificava des de dalt de la

trona, la fermesa de les seves noves creences: «Sí, és en l'Església Catòlica on es troba la Veritat.»

En terminar la seva peroració, féu una crida emocionant a favor dels seus germans extraviats:

«Avui mateix s'obrirà a Anglaterra un grandios Congrés en el qual prendran part 10.000 anglo-catòlics, tots ells amics meus amadíssims. Ells desconeixen la veritat. Jo us demano, germans meus, que pregueu a la Santeta perquè també ells vegin la llum de la Veritat.»

III

«One Lord, one Faith»

Ara que ja coneixem els principals trets fisionòmics de l'antic franciscà anglicà convertit per mediació de Santa Teresa de Jesús-Infant, entrem en l'anàlisi del llibre on ens revela d'una manera suggestiva les recerques ansioses del seu esperit i les lluites angoixoses del seu cor durant els quatre anys — 1925-1929 — transcorreguts entre el seu primer contacte amb la dolça Floreta de Lisieux i el seu ingrés definitiu en l'Església Catòlica.

El títol que el P. Vernon dona al seu llibre és tan concís com expressiu: *One Lord, One Faith*, «Un Senyor, una Fe» (6).

«En escriure'l—diu—em proposo de donar una senzilla explicació contestant als molts que m'han escrit preguntant-me les raons de la meua conversió al Catolicisme...

»L'ofereixo a aquells amics meus benivolguts que m'han estimat tant i han dipositat en mi tan admirable confiança, que ara no s'expliquen per què he fet el que he fet.

»No es tracta, doncs, d'una polèmica, sinó d'una senzilla narració dels esdeveniments i de les raons que m'induiren a donar aquest pas...

(6) L'Editorial «*El Mensajero del Corazón de Jesús*» (Apartado 73, Bilbao) ha publicat recentment una traducció castellana del llibre del P. Vernon. El traductor ha cregut convenient de modificar i adicionar el títol original de l'obra: *La Conquista de la Verdad. Una Fe y un Señor*. Desitgem sincerament a l'edició espanyola un èxit tant esclatant com el de l'original. Abans, però, de procedir a una nova edició, fóra convenient de revisar el text, no sempre tan clar i fidel com hom desitjaria. Així, per exemple, en la pàgina 28, diu: «Detrás del altar mayor (de la catedral de Lisieux) està la linda capilla de Nuestra Señora que construyó, como un acto de reparación, Cauchon, Obispo de Beauvais, que condenó S. Juan.» En el text original, no es parla de Sant Joan, sino de Santa Joana d'Arc. Esperem veure ben aviat la nova edició espanyola, que no dubtem que serà literàriament i tipogràfica immillorable.

»El meu primer trobament amb l'Església Catòlica, com amb una realitat vivent, fou a Lisieux l'any 1925. S'admiraran sens dubte els meus lectors que trigués tant a donar el pas final.

»He de dir-los que sóc un anglès de socarrel i, com a tal, portava en la sang tot el temor, la por i la desconfiança envers Roma... hostilitat latent, heretada com formant part de la meua educació i de la tradició anglesa que tenia infiltrada fins al moll dels ossos.

»Insular a fons, mai no havia sortit del meu país abans de 1925. Sols dues vegades havia parlat amb un sacerdot catòlic, i encara casualment. No havia assistit mai a una Missa catòlica i sols per atzar havia dirigit una mirada als temples catòlics.

»Dic això perquè hom no es figura pas — i els catòlics menys que els altres — quin abisme separa el Catolicisme i l'Anglo-Catolicisme. Quant a mi, fins a 1925, eren dos móns totalment separats...»

Heus ací l'incident, en aparença insignificant, que posa Vernon Johnson en contacte amb la Floreta de Lisieux i per ella amb l'Església Catòlica.

Era al final de la tardor de 1924. «Em trobava—diu—en un convent anglicà, on havia anat a predicar un recés. La Reverenda Superiora posà a les meves mans l'autobiografia de Santa Teresa de Jesús-Infant.

»Jo en vaig protestar dient que no m'interessava aquell llibre sentimental, artificios, antianglès, que havia fullejat anys enrera, deixant-lo tot seguit de banda com una artimanya romana per explotar la devoció popular.

»Insistí la Superiora que, sobreposant-me als meus prejudicis, havia de llegir aquell llibre. Per deferència, me'l vaig emportar a la meua cambra, disposat a començar la lectura.

»Els dos primers capítols no m'interessaren. És més, em costà molt de finir-los. De mica en mica, però, se m'anà fent interessant i em seria impossible de descriure l'estat del meu esperit quan, a mitja nit, sospenguí la lectura. No puc dir sinó que mai cap llibre no havia trasbalsat tot el meu ésser com aquell.

»Acabava de trobar una ànima que havia estimat Jesús amb un amor molt superior a tot el que jo havia vist fins llavors, amor fort com el dels antics màrtirs i delicat i tendre com el d'un infant...»

Teresa, així mateix, li donà una interpretació lluminosa i tota

evangèlica del dolor, que ens uneix amb Jesús Redemptor i ens fa cooperadors seus en la salvació de les ànimes. «Per primera vegada compreguí les paraules de Sant Pau: «Completo en la meua carn el que manca a les tribulacions de Crist pel seu cos, que és l'Església (Coloss. I, 24).» Cal tenir en compte que el dogma de la Comunió dels Sants i la doctrina de la reversibilitat dels mèrits són tinguts per sospitosos per l'Església Anglicana.

Mig any després, el P. Vernon aprofità les tres setmanes de vacances que dona als seus membres la Fraternitat franciscana a què pertanyia, per a anar a Lisieux, desitjós de visitar la casa paterna i el monestir on visqué i morí Teresa.

Proveït d'alguns mots francesos que havia après durant la seva vida de col·legi, arribà a L'Havre, on presencià una migrada processó entorn de cert temple, presidida per un sacerdot ancià que acompanyaven dos acòlits i un sagristà portant la Creu. Li féu un efecte tan desagradable, que es deia ell mateix: «Si això és el Catolicisme, em sento satisfet de no ésser catòlic.»

Arribat a Lisieux, i instal·lat a la fonda, es dirigí tot seguit a la Capella del Carmel, que guarda el sepulcre gloriós de la Santa. «La meua primera impressió—diu—fou d'una repugnància enorme. Tot em semblava estrany, artificios, sentimental! No podia sofrir, sobretot, les flors de paper que formaven una garlanda de roses. Fins després no vaig saber que aquelles decoracions eren fetes per celebrar la canonització de la Santa, que aquell mateix dia (17 maig 1925) s'efectuava a Roma.»

Un contacte més íntim amb les relíquies i els records autèntics de la Floreta li donen una nova impressió, dolça i saludable, i li fan sentir la presència del sobrenatural.

«A primeres hores de la tarda, vaig visitar la sala de les relíquies. Hi vaig veure diversos objectes que havien servit a la Santa: l'hàbit, les sandàlies, la cullera i el ganivet de menjar, la taula i la cadira de la cella, el portaagulles, els quadres que havia pintat, les floretes que havia trenat en el seu llit de malalta, les deixuplines...

«Era cosa ben commovedora de veure tots aquests records d'aquella que tan ràpidament havia estat elevada als altars, i recórrer els mateixos carrers que, pocs anys abans, ella també havia seguit...»

Cap al tard, visità la seva casa «Les Buissonnets». En aquella gentil caseta, envoltada de jardí, on Teresa jugava, s'hi guar-

den religiosament tots els records de la seva deliciosa infantesa, inclús les joguines. «L'haver-me detingut davant dels susdits objectes de la Santa no fou per una mena de sentimentalisme, com hom podria creure, sinó perquè em certificaven que aquella ànima heroica fou també molt humana.»

De retorn visità la Catedral de Sant Pere, on Teresa oïa diàriament la Santa Missa, a la Capella de la Mare de Déu, situada darrera l'altar major. Pregunta en mal francès al vell porrer si havia conegut la Santa. Li respon que se'n recorda molt bé i que molt sovint n'havia rebut almoines.

Al vespre, després de sopar, a l'indret més arreberat de la fonda, la mestressa, veient-lo sol, se li atansà per donar-li conversa. Parlen de Teresina. Li diu que fou condeixeble seva i s'asseia al seu costat.

Així finí el primer dia passat a Lisieux: impressions vives i profundes; consciència cada vegada més sensible al sobrenatural; sentiment creixent de la proximitat de l'Invisible, de la Santedat...

Atret suaument, irresistiblement, per la Santeta, l'endemà a la tarda visità novament els «Buissonnets» amb l'intent de passar-hi una estona tranquil·la llegint en un reconet d'aquell jardí, saturat de misticisme. Durant la lectura, se li atansa un sacerdot belga, se li asseu al costat i sostenen una agradosa conversa que es prolonga fins després d'haver estat tancat el clos. En aixecar-se s'adonen que la porta està, efectivament, tancada. «Som presoners de Teresina», diu el belga somrient.

Però ells no es conformen a passar la nit a la serena. Descobrixen una escala i s'enfilen sobre el mur. Però com ho faran per a baixar a l'altra banda? Troben una llauna vella, el belga hi introdueix una pedra i, seient a cavall de la paret, es posa a repicar tan fort com pot. Els veïns se n'adonen i els faciliten la sortida. «passant jo una vergonya terrible», diu el nostre heroi.

Fou un accident bastant còmic, que tingué per a ell conseqüències més importants del que es podia pensar. En efecte, li donà ocasió de conèixer una distingida dama francesa, la felicitat intervenció de la qual li obtingué d'ésser rebut al Carmel per la Priora, la Rev. Mare Agnès de Jesús (Paulina), germana de la Santa.

L'entrevista és necessàriament curta, car, poc acostumat el P. Vernon a parlar francès, no entén gaire el que li diuen darrera de la reixa velada amb una cortina negra.

Ha comprès, però, molt bé un mot: **abjurer**. Ha d'abjurar, renunciar a totes les seves errònies creences. «És clar — es diu ell — la Rev. Mare no podria dir-me altra cosa, car ella no es troba en condicions de comprendre el moviment de renovació de l'Església d'Anglaterra».

En sortir del locutori, un sacerdot amb qui conversà breus moments li proposà una qüestió que no deixà d'impressionar-lo:

— Entre vosaltres, quina és l'autoritat?

— L'Episcopat Universal.

— Però, on és?

Impossible de respondre...

Després de tres dies passats a Lisieux, emprèn el seu viatge de retorn a Anglaterra, trasbalsat fins al fons de l'ànima per les vives emocions rebudes.

Ha conegut la germana de Santa Teresa, ha parlat amb les persones que l'havien tractada, ha respirat l'atmosfera que vint anys enrera respirava aquella ànima enamorada de Jesús fins a l'heroisme, ha viscut de ple el sobrenatural... Però se'n va sense que li hagi passat pel cap la idea de fer-se catòlic, ans amb un anhel vehementíssim de donar-se amb nova embranzida a l'apostolat dins la seva Església anglicana.

L'any vinent (maig 1926), el P. Vernon torna a Lisieux, desitjós de revivre l'experiència espiritual de l'any anterior i de refrescar la seva ànima dins d'aquell ambient de santedat teresiana.

«Aquesta vegada, però, la *Petite Thérèse* havia desaparegut per deixar-me tot sol davant d'aquest problema angoixós: ¿Què és el que ha produït la santedat de Teresa?

La resposta és ben senzilla: la seva fe. La fe catòlica, apostòlica, romana que ella ha viscut amb tota la seva ànima sincera i generosa.

La fe anglicana, indecisa i sempre fluctuant, és incapaç de produir un cas de santedat com el de Teresina. Això, el nostre franciscà-anglicà ho veu clarament. Perquè, després de tot, ¿en quina autoritat recolza? En una autoritat merament humana. De fet, en el judici privat. Ell és la seva Església, el seu magisteri.

L'admirable fe de la gentil Floreta, oberta sota la influència dels seus raigs lluminosos i vivificants, no ha estat pas la simple acceptació de veritats religioses, el nombre i la determinació de les quals són fruit d'una concepció humana; sinó la submissió filial a un magisteri infalible, revestit d'autoritat divina.

Tots els catòlics creuen en una autoritat ben definida, que saben d'origen sobrenatural, diví, i a la qual obeeixen sense cap dubte i amb plenitud d'amor. La unitat romana és, doncs, la conseqüència lògica de la unió de les ànimes cristianes en la fe volguda per Jesús: *ut unum sint*.

És ben bé aquesta unitat de fe assentada sobre l'ensenyament d'una Església infal·lible amb la infal·libilitat del mateix Crist que permeté a Teresa Martin d'avançar amb plena seguretat pels camins de l'amor fins arribar al cim de la santedat. Mentre que la fe anglicana, producte de la simple raó, lliurada a totes les variacions de l'antull, es troba en ell mateix i en els seus correligionaris abocada a l'esterilitat...

Aleshores — com havia fet anteriorment Teresa cercant el Caminet de la santedat — el P. Vernon es posa a rellegir la Sagrada Escriptura, el Nou Testament sobretot, i també ell hi troba la solució del problema que durant una setmana l'ha tingut profundament preocupat. Per primera vegada veu en l'ensenyament del Mestre els tres puntals fermissims del Catolicisme: **Unitat, Autoritat, Papat**, ço és, la unitat de l'Església basada en la autoritat i magisteri infal·lible de Pere i dels seus successors en la Seu Romana.

El treball íntim de dolorós despullament dels seus prejudicis i errors, l'esforç incessant de l'esperit en la recerca de la veritat, caldrà prolongar-los durant tres anys encara, abans de trobar-se'n en pacífica possessió.

Ell prou assaja de justificar el seu punt de mira anglo-catòlic. És sempre endebades. La ambigüitat, la consistència dels seus formularis de fe, l'absència d'autoritat per resoldre les divergències doctrinals sobre punts capitalíssims — sobretot des que el modernisme ha envaït no sols les càtedres universitàries, sinó fins les Seus episcopals —, la ignominiosa tutela de l'Estat laic que té esclavitzada l'Església... el desconsolen, el desesperen.

L'Església anglicana — fins aleshores tan amada del seu cor generós, a la qual havia dedicat totes les seves energies amb un zel activíssim, digne de millor causa — no té les notes característiques de la veritable Església Cristiana. No té, no pot tenir, la unitat de doctrina, car en ella no hi ha autoritat sobirana. Sense unitat de doctrina, està fatalment condemnada a la disgregació, a l'esterilitat en ordre a produir sants, i no pot aspirar absolutament a la catolicitat.

No! L'Anglicanisme no és, no pot ésser l'Església volguda per Jesucrist.

¡I quin contrast tan colpidor quan se'l compara amb l'Església Catòlica! Ella s'aixeca forta amb l'autoritat divina de què està investida, segura, ben unida, intransigent com la veritat: est, est; non, non... Ella requereix obediència, perquè és la regina, l'esposa immaculada de Crist Rei. És la veu vivent de Jesús, Fill de Déu, la Veritat encarnada. És el cos místic de Crist. És, en un mot, l'Església única, dominadora, catòlica, ço és, universal. Fora d'ella, no hi ha Cristianisme, no hi ha salvació.

Una sola conclusió és possible, i aquesta conclusió s'imposa, inexorable, sobre el P. Vernon: l'abjuració, de què li parlava tres anys enrera la germana de Santa Teresa de Lisieux. Abjurar el seu Credo anglicà, donar el pas decisiu vers l'Església Catòlica Romana.

Els qui, sense cap mèrit, rebérem de Déu la gràcia de néixer en el si de l'Església Catòlica, difícilment podem comprendre la situació íntima, angoixosa, d'un home de les condicions del P. Vernon, quan no veu altra solució als seus problemes d'esperit que l'abjuració.

Li cal rompre amb una passat brillantíssim, aparentment fecund per al bé, amb gran escàndol dels qui s'havien beneficiat del seu precedent ministeri. Ha de renunciar a les seves habituds religioses, ha de deixar els seus amics anglicans tendrament amats; innombrables ànimes que s'havien confiat a ell, que comptaven amb ell i que, no comprenent que el pas que vol donar és precisament el testimoni més autèntic de la seva absoluta sinceritat i lleialtat, l'acusen de desertor i li retreuen l'abandó en què les deixa i li prediuen un avenir sembrat d'amargues disillusions...

En aquestes angoixes de mort, el dolç record de la Floreta benamada el sosté; l'exemple dels qui abans d'ell han experimentat la seva dolorosa agonia deixant-ho tot per seguir la Veritat, l'encoratja.

La casa d'un bon catòlic li obre de bat a bat les portes i els cors dels seus nous germans en Crist. La pau torna al seu esperit amb la seguretat de trobar-se en possessió de la vera fe catòlica.

Uns deu dies després, la Premsa publica la notícia sensacional de la conversió del cèlebre predicador anglicà. I el P. Vernon es dirigeix a Roma per a seguir, fidelíssim, el nou camí que li senyala la Providència...

* * *

La lectura de la breu i suggestiva obreta autobiogràfica del P. Vernon **One Lord, One Faith**, que hem volgut fer conèixer a tots els nostres benamats lectors, ha produït ja resultats ben consoladors, en el medis anglicans sobretot, esvaint les boires de l'error en moltes intelligències, fent-los veure ben clara la llum de la Veritat i movent els cors a abraçar sincerament les doctrines catòliques.

L'Univers de París (31 gener 1930), donava compte de la conversió de John Mac-Ray, oficial molt apreciat de l'exèrcit anglès, tres setmanes abans de morir, confortat per la lectura de l'obra del P. Vernon. I deia que els seus amics protestants trobarien en les pàgines d'aquest llibre les raons que el decidiren a convertir-se al Catolicisme.

El P. Girard, missioner diocesà de Vendée, comunicava al Congrés Teresià de Lisieux, el 27 de juny del 1932, que «un cert nombre de pastors anglicans, convertits després de la lectura del llibre del P. Vernon, havien anat a ajuntar-se amb ell al mateix Col·legi Beda de Roma per preparar-se també a rebre el Sacerdoci» (7).

El bon P. Vernon, en ocasió de la seva primera Missa celebrada prop de les relíquies de Santa Teresina, contà a les Carmelites que en un dels anteriors sojorns a Lisieux es trobà davant del Carmel amb una senyora d'edat desconeguda, a la qual, havent donat un pas en fals, s'afanyà a ajudar a aixecar-se, i conegué, pel seu accent en regraciar-li el favor, que era compatriota seva.

— També vós sou anglesa?

— Sóc una protestant convertida, que he vingut a Lisieux a donar-ne les gràcies a la **Little Flower**.

— Doncs jo sóc un anglicà convertit també per ella.

— Serieu potser el P. Vernon?

I davant la resposta afirmativa d'aquest, l'anglesa exclamà tota emocionada:

— Oh, Pare meu, tinc a casa una lletra enllestida per ésser-vos remesa, en la qual us agraeixo d'haver publicat el vostre llibre **One Lord, one Faith**. És a la seva lectura que dec la meva conversió.

I aquesta persona — afegí el Rev. Pare — malgrat la seva edat

(7) *Études et Documents Thérésiens*, 1933, p. 64.

i les seves malalties, volgué assistir, sostinguda per una amiga, a la meua primera Missa, a Londres.

Amb ocasió de la seva ordenació sacerdotal, el P. Vernon rebé 300 lletres, la majoria de les quals provenien de persones convertides per la lectura del seu llibre (8).

Aquests fruits de conversió, com deuen ésser saborosos i consoladors per a l'ànima del fervent i generós apòstol de Crist! Ell, però, hagué de comprar-los al preu de sacrificis dolorosíssims, d'esmicolaments de cor incomprensibles per als qui no s'han trobat en el seu cas (9). I és que, després que Jesús redimí el món amb el sacrifici sagnant de la seva vida a la Creu, el ministeri sacerdotal — d'aplicació dels mèrits de la Redempció a les ànimes — no és fecund sinó quan l'apòstol de Crist paga el mateix tribut que el diví Mestre: el sofriment personal, la immolació de si mateix en la creu del sacrifici: *Sine sanguinis effusione non fit remissio.* (Hebr. IX, 22.)

P. REMIGI DE PAPIOL

o. m. cap.

(8) *Annales*, Août, 1933, p. 227-8.

(9) El nou ministeri sacerdotal del P. Vernon dona ja fruits ben consoladors en el camp del seu antic apostolat anglicà. Heus ací el que escrivia darrement a la Rev. Mare Agnès de Jesús, a Lisieux, el Prior del Carmel de Londres:

«Je tiens à vous rendre compte du merveilleux succès des sermons du R. P. Vernon, et de l'enthousiasme universel qui a marqué la neuvaîne et surtout la fête de notre Petite Sainte. La simplicité unique de la parole oratoire du R. Père est admirablement faite pour l'exposition de la «Petite Voie» de Sainte Thérèse. Et comme le prédicateur est tout pénétré de son esprit, vous imaginerez facilement l'impression profonde qu'il produisait sur la communauté monastique et sur l'immense auditoire.

«Notre église, assez spacieuse du reste, était comble... Plus une place sur les bancs, ni même debout... Parmi les non-catholiques, qui sont toujours présents en ces occasions, plusieurs, ayant pris part à nos cérémonies, ont demandé à s'instruire de la religion catholique...

«Nous avons une lourde dette de gratitude vis-à-vis du R. P. Vernon Johnson, pour avoir aussi éloquemment développé la mission de la Petite Sainte et sa sublime Voie d'Enfance. Lui-même est une preuve vivente de ce qu'elle peut accomplir en une âme, avec la grâce de Dieu. L'heureux converti, nous en sommes convaincus, fera un bien énorme en révélant de plus en plus l'enseignement si simple et si profond de Ste. Thérèse de l'Enfant Jésus.» (*Les Annales de Ste. Thérèse de l'Enfant Jésus*, Déc. 1934, p. 372).

CRÒNIQUES DE L'ESTRANGER

DE FRANÇA

Pierre Bernus - André Dumas

«Le Journal des Poètes»

La publicitat turística haurien de fer-la els historiadors. Únicament ells poden explicar als viatgers les raons de trobar seductors els paisatges més abandonats de la geografia, els motius d'adoració dels llocs en els quals l'home procurà de realitzar la seva ànima, i només ells reconstitueixen allò que un paratge pogué tenir un dia d'actual. Però hem hagut de veure, ah!, que el turisme era esdevingut un esbargiment per a gent de viure atrafegat, i que els paisatges més bells, més recomanables a l'esperit humà, han estat transformats per bòlids mecànics en autòdrom i, ara, en camp d'aviació. Per als darrers espiritualistes que no han trencat amb la tradició de llurs avantpassats i es creuen que un xic de terra civilitzada representa encara un motiu d'atenció i de reflexió, la Història no pretén pas enfonyar deu segles en una guia turística abandonada sobre els seients d'un hotel pintoresc, sinó que és força menys enciclopèdica. Es complau a entretenir-se en «monografies», adés d'indivus, adés de regions. En aquesta categoria acaba d'inscriure's un llibre mestre: *«Histoire de l'Île de France»* (Boivin), dintre una col·lecció de les Províncies Franceses, obra de Pierre Bernus, el qual gaudeix ja d'una reputació mundial d'escriptor polític internacional. Però en aquesta ocasió es confirmarà una vegada més, ja que quan un home és capaç de formular, a base de l'examen d'autèntics documents d'arxius, opinions i punts d'albir tan clars sobre els actes antics dels seus consemblants, cal deduir que no en fa sinó un ús conscienciós pertocant a les activitats dels vivents, especialment dels caps de Govern, que és d'aquells de què Pierre Bernus parla cada dia, professionalment, als lectors del *Journal des Débats*.

Un dels historiadors més republicans escrivia que l'única manera de fer conèixer el centre del centre, París, era contar la història de la monarquia, perquè, efectivament, l'illa de França no ha pas sortit, com les altres províncies, d'un Estat feudal, sinó que, com fa notar Bernus, des de finals de l'Edat Mitjana quasi designa el govern que existia a la vigília de la revolució. Gresol verament únic, per la seva

durada i pels miracles de les mutacions i transmutacions artístiques que ha permès, l'illa de França — no pot pas ignorar-ho cap historiador, baldament sigui de segon ordre, d'enlloc del món — és el país on va nàixer l'art gòtic. És aferrada d'una manera particular al cor dels francesos pel fet que la seva capital és també la capital de la nació, i perquè, més que cap altra del món, és a tocar de les fronteres per on ens han vingut tantes invasions. Els límits del minúscul país anomenat França, i després illa de França, es componen d'unes altures que no ultrapassen els 50 metres i van de Saint-Denis al bosc de Chantilly, «coincidint poc més o menys amb l'antic arxiducat de París». El que fa interessant el treball objectiu de Pierre Bernus és que, d'acord amb els documents i els testimonis històrics des de les primeres edats humanes, a l'illa de França, fins als nostres dies, demostra la unitat moral d'aquest país, deguda a una predestinació imposada per la situació geogràfica, i l'etnologia que ha determinat. Així, hom troba avui encara a l'illa de França el tipus dels boscos i de les prades, i tots els animals — llevat dels bisonts, els aurocs i els castors — que l'habitaven a partir del neolític, és a dir, d'ençà que es fixà el clima actual del país. Fins i tot hom torna a trobar habitades, avui, les cavorques que foren les úniques vivendes de l'home neolític. Per dues vegades els celtes envairen l'illa de França: 500 anys abans de Jesucrist i 300 anys abans de la mateixa era. Després van venir els ligurs, agricultors tenaços, aferrats a la terra, que són en una bona proporció els avantpassats dels camperols francesos. Els Parisii, primers parisencs, que foren exclusivament de l'illa de França, ocupaven un territori limitat per les maresmes de l'Essonne, pel curs del Sena de Corbeil a Melun, i no passaven del bosc de Senart, el sud de Chantilly i la llinda del bosc de Rambrouillet. Aqueixos Parisii des d'antuvi sentiren l'amor i el respecte de la tradició professional, puix que abans de la conquesta, llavors que eren simples gals, posseïen llur corporació fluvial parisenca: els *nautae parisiaci*. Quan es diu que França és camperola, sembla que s'oposi el conjunt de la província rural a la capital. El llibre de Bernus permetrà de comprendre millor la psicologia històrica francesa en trobar-hi que àdhuc a l'illa de França dominava la població de tipus gallès, és a dir, el predomini del camp sobre l'agrupació urbana. Des del començ, hom nota també la temprada suavitat del clima parisenc, ja que l'emperador Julià encomià els vinyars de Lutècia. Cal rellegir la famosa descripció de Lutècia feta per Julià, el qual hi fou proclamat emperador en 360. Hi exalta ja la moderació de la ciutat, del nivell del riu quasi igual en totes les estacions, i també aqueix gust de la comoditat tan parisenc, puix que els habitants s'escalfaven a l'hivern per mitjà d'estufes. El poder d'absorció, el do de naturalització de l'estranger, que des dels temps més antics desitjà venir a viure i a establir-se a París, data de tan lluny que antics invasors es convertiren en auxiliars anomenats *laeti*, espècie de mà d'obra atreta i, després, assimilada. Fins al punt que una descendenta d'aquests naturalitzats, nascuda ella mateixa a París, Santa Genoveva, fou la salvadora de la ciutat. Una ciutat: Sissonne, propera a París, que havia estat poblada per saxons, es consi-

derava talment francesa que en 1276 demanà que l'anomenessin *Sissonne-la-francesa*. Talment emanava d'aquesta illa de França el gust de la moderació que els merovingis, invasors després de tants altres reis bàrbars, s'haurien lliurat Déu sap a quins excessos, per tal com eren nou vinguts al país, si el poder moderador de la clerecia de tota categoria no els hagués fet comprendre, tot i que s'havia posat a llur costat, que calia protegir els vençuts. L'únic fet sobre el qual no fóra balder de donar un cop d'ull, després de Bernus, és que sembla que l'alta clerecia parisenca — com havia de succeir en conseqüència — pactà un bon xic massa amb els nous amos, i els deixà barbaritzar força la França, mentre que la resistència de la tradició gallesa i de la civilització romana va venir més aviat de la província, de la veritable croada dirigida pel gran Sidoni Apollinar.

L'encís de París era tan gran, i el seu valor simbòlic de capital era talment essencial, que tots els grans governants desitgen fer-se enterrar a l'Abadia de Saint-Denis: Dagobert, Carles Martel, Pepí el Breu, etc. Es comprèn molt bé que la revolució francesa no fou pas l'exaltació d'un moviment estrictament francès, sinó l'efecte inconscient entre el poble d'una lenta i segura propaganda estrangera contra el cor mateix de la civilització francesa, i hom ho comprèn d'una manera definitiva en veure l'encevament de la farfutalla a destruir l'Abadia de Saint-Denis, la qual conservava, feia vora 1.000 anys, cossos, relíquies i testimoniances santificades de la grandesa del país. Odi estranger, puix que arribava a l'extrem de fer destruir l'Abadia de Fontaine-le-Port, molt apartada de París, a la ribera contrària al bosc de Fontainebleau, iniciativa que no és versemblant que prengué el poble de París, ocupat com estava en la revolució de ciutat, però objectiu acariciat per la propaganda estrangera, a fi de destruir la tomba cirtercenca de Lluís VII, per tal com si aquesta no hagués estat destruïda alhora que l'Abadia de Saint-Denis, hauria pogut romandre com la darrera relíquia, la darrera anella d'una llarga successió de reis que només van tenir per finalitat de conservar l'illa de França com a domini de la capital del país.

Caldria seguir Bernus, segle per segle, en la seva crònica tan vivent i suggestiva de la lluita de l'illa de França contra les invasions estrangeres. Era ben legítima la pretensió del Rei a l'herència, perquè sempre ell, i de vegades només ell, pensava a salvaguardar i a conservar la pàtria, mentre que no pocs nobles, així que tenien la més lleu queixa del monarca, feien venir l'estranger en terres de França, és a dir, feien de traïdors. Hom resta meravellat de veure el joc d'aliances amb què el rei de França provà de contrabalançar aquestes crides a l'enemic. Però ens manca l'espai per a explicar com va nàixer, sense cap mena de dubte, l'estil gòtic a l'illa de França, com l'Edat Mitjana va ésser-hi infinitament més higiènica del que falsos historiadors s'han plagut de dir: el nombre de banys, les conduccions d'eliminació de detritus que funcionaven a l'Edat Mitjana a París, van fer d'aquesta època un temps força més net i curiós que el volterrà segle XVIII. La naixença de la Universitat de París, sempre tan liberal, la qualitat espiritual i harmoniosa

de l'art parisenc i la manera com s'elaborà l'encís de la vida de l'illa de França, fan d'aqueix llibre la novella francesa més deliciosa.

* * *

Un lector m'ha fet l'honor d'escriure'm fa poc a LA PAROLA CRISTIANA per manifestar-me la seva sorpresa de veure'm parlar clares vegades del teatre a París. Com volem que sigui temptat de fer-ho si la major part de les vegades no es representen als teatres parisencs sinó traduccions o adaptacions de peces, i ço que és més, de peces nòrdiques! Però sens dubte el meu lector preveia l'actualitat, car precisament jo em disposava a parlar del goig sens parió que he tingut d'escollir un conte en quatre actes, representat a l'Odeon, d'un poeta exquisit, André Dumas: *Ma soeur Anne*. Com en la millor tradició del teatre en vers, es tracta en primer lloc d'un apòleg. Un jove Barba Blava és temut de tots els seus súbdits. Les dones tenen por de la seva reputació i, com s'esdevé sovint entre aquestes pecadores, són temptades per tanta dolenteria. Però ell només estima una noia camperola, Alix. Aquesta, sabedora que regna en el país un tirà, entra un vespre al Palau i va per matar-lo. Però reconeix en ell l'home per qui està sorpresa, i s'atura. El Barba Blava, aleshores, comet la imprudència de confessar-li que no té res de Don Juan i que només estima a ella. La notícia s'escampa, i els seus vassalls, fins llavors continguts pel temor, agafen agalles i es revoltent. El Príncep els apaivaga amb els cants d'una flauta que va heretar dels seus majors i que té el mateix poder miraculós que la lira d'Orfeu. Durant quatre actes, gràcies als versos deliciosos i plàstics d'André Dumas, l'encís no s'interromp i... el públic es mostra entusiasta. Com hom pot veure, no és pas perdut, a França, tot gust per la poesia i les idees virtuoses. Desgraciadament, hom no fa pas dels poetes tot el cas que es mereixen. Si més no, André Dumas ha demostrat que ho era.

* * *

No es pot negar el moviment espiritualista literari. El *Journal des Poètes*, de Brusel·les, dedica un número especial a la poesia religiosa. Gaston Pulings exclamà: «Una set de misticisme en un món malalt d'economia i de política», i fa notar encara que en la relativa retrobada religiosa, en la nostra època, «són els catòlics els qui aporten a l'art i a les lletres la producció més nombrosa i més talentosa». El *Journal des Poètes* ha sabut evitar la poesia anomenada religiosa que no és més que la història sagrada rimada, un exercici fàcil de retòrica i de patronat alhora! Aquest quadre de la poesia religiosa és tant més interessant que és universal. Robert Vivier ha traduït de l'italià un poema molt bell del camí cristià i ensems del pessebre, d'Humbert Sala, en el qual el ramat cristià recobra el seu sentit pur de grup conduït de la plena natura envers l'Església. El mateix Robert Vivier trasllada al francès un èxtasi de Giovanni Papini. Si ens regim pels quatre poemes

traduïts del rus per Zenitta Vivier, de la U. R. S.S. no n'és pas absent tot misticisme, per bé que Ossip Manlehtamm hi aporti aquella mena d'orgull tan esclau de voler manar a la divinitat. El drama etern del bé i del mal sorgeix en unes lletanies de Gaston Pulings: «Deux hommes sont en moi — Comme l'eau et le feu... — Si tu connaissais tes péchés? — Aussi enflés qu'une plaie — Qui ronge l'os...»

Hom agraeix menys que en un poema sobre Pilat, C. Melloy situï anacrònicament André Gide!... La literatura i la complaença, en aquest cas, són preferides a la fe i a la inspiració... Una llei de recitat en prosa — quant a l'escriptura —, però, pertocant a la inspiració, respira més sinceritat: «Job, de la pourriture de tes os naîtra la grâce. — Elle est en eux comme une moëlle de lumière, — Un parfum de réparation... Job, il n'est pièges ni chutes, — Rien que l'éveil après la nuit sans astres et sans passion d'amour». Aquests fragments de Pierre Louis Flanquet són nodrits de poesia vera que transporta i eleva: «Sous l'écorce rugueuse de ta vie fremissait une peau de source.»

* * *

La nostra revista literària fóra incompleta si no assenyaléssim el llibre d'Auguste Terriel: *Le Maroc* (Larousse). Se'ns diu massa sovint que tot ja està fet i que ni tan sols resta a fer res de millor. N'hi ha prou amb llegir aquest panorama tan objectiu d'un coneixedor del Marroc que hi ha passat la seva vida, que en parla la llengua i que en coneix les poblacions, per entrar de ple en el territori del Mogreb i veure quantes possibilitats econòmiques resten lliures per a l'uropeu que no vacilla a expatriar-se. Però l'obra tan notable de Terriel conté també una història resumida del Marroc i és un veritable viatge fet des d'una butaca. La diversitat de les regions mediterrània i atlàntica, dels planells i de les planures, dels conreus a l'uropea al nord i vora de Casa-blanca, sotmesos a la pluja, i, en canvi, els paratges semidesèrtics de Marrakech, en aquest llibre són posats admirablement a l'abast del lector. La raresa i l'encís són augmentats per una selecció de fotografies no gens banals que fan tangibles totes les opinions de l'autor.

A. DE FALGAIROLLE

CRÒNIQUES DE L'ESTRANGER

D'ÀUSTRIA

Fa un parell de mesos que Schuschnigg tornà al seu país austriac força satisfet de les seves visites diplomàtiques a Itàlia, França i Anglaterra. Aquestes tres potències li prometeren l'ajuda contra les aspiracions a l'Anschluss de l'Alemanya nacional-socialista. Aquells dies, l'ex-ministre Heinrich Mataja parlà en una gran reunió de soldats austriacs, a Viena, pronunciant-se aproximadament en els termes següents: «El conjunt de soldats austriacs persegueix un bon objectiu, estrebant en un moviment nacionalista. De fora estant, el moviment legitimista no pot menar mai a una victòria, la seva força sols pot eixir del poble austriac. La forma de govern ens la resoldrem entre nosaltres austriacs, però, en primer lloc, havem de servir la independència del nostre Estat. Prou sé que la petita Àustria no pot sostenir una guerra contra l'immens tercer Reich, però si en alguna forma ens ataquessin, el nostre deure fóra aguantar ferm, fins que Europa ens vingués a prestar ajut. Partint del principi que el règim del nostre Estat és un assumpte austriac d'ordre interior, no havem d'estendre les nostres pretensions més enllà de l'actual territori austriac. Aquells qui pretenen un eixamplament de territori, no podrien ja sostenir que la qüestió de la forma de govern fos una qüestió particularment austriaca, ja que haurien d'entrar en la solució tots els altres Estats veïns. Una política en aquest sentit es veuria condemnada a un fracàs inevitable. La paraula «missió austriaca» no ha de convertir-se en una frase inconsistent. Havem d'ajuntarnos tots i demostrar als companys allunyats encara de nosaltres que l'interès patriòtic està molt per damunt de l'interès de qualsevol partit, i que tot interès de partit ha de cedir el lloc al magnífic deure austriac. La missió cultural no depèn del nombre de població ni del nombre de quilòmetres quadrats d'extensió d'un Estat. Nosaltres havem de continuar la nostra tasca cultural, exercida durant tants de segles, i els nostres pagesos, empleats, professors, enginyers austriacs cercaran de renovar i refrescar, com a amics, les relacions econòmiques i culturals amb els pobles de la conca del Danubi.»

Han passat gairebé un parell de mesos des que foren pronunciades aquestes paraules, i l'horitzó europeu no s'ha aclarit pas encara del tot; s'ha esfumat alguna pesant nuvolada, però un nou boirama d'incertituds

ha vingut a enterenyinar el firmament europeu. Si donem un breu repàs al curs d'aquestes darreres setmanes, havem de convenir que han estat plenes de serioses activitats internacionals, havent-se registrat una intensa acció diplomàtica. La plúmbia amenaça de la guerra ha pesat en més d'un moment, com esgarriós espectre, damunt d'una humanitat que serva encara viu el record de la dura lliçó de la darrera conflagració europea. No es pot negar tampoc que s'ha palesat com a totalment errònia la idea d'una consolidació de la pau, en l'actualitat, a base d'un desarmament general. Malgrat les clàusules dels tractats, malgrat les sinceres declaracions de pacifisme, les nacions s'han armat, no l'una o l'altra, s'han armat totes, amb més o menys intensitat. Cadascuna ha cregut veure en el veí un presumpte enemic que podria fer trontollar, en un moment donat, l'anomenada seguretat nacional. I els pobles tots, orgullosos de la seva pròpia personalitat, estimant molt alt el dret a llur existència, preuant granment llur llibertat, han prescindit de tot ideal pacifista, de tot amor a la civilització, per pensar sols en llur defensa pròpia, i així s'ha iniciat arreu una veritable cursa d'armaments, venint a palesar clarament que l'única garantia acceptable de pau, el desarmament, per ara no és més que una vana il·lusió.

Les grans potències s'armaven feia temps; no ho ignorava ningú. Però es feia més o menys d'amagat, il·licitament, i cadascuna s'avenia a empassar-se la mentida hipòcrita de l'altra, per continuar, sense des-torb, la seva pròpia activitat en aquest sentit. En el moment en què França i Anglaterra es reunien per acordar de negociar una lliure reglamentació quant a la qüestió dels armaments internacionals, Alemanya perdé la paciència, i sense esperar que la volguessin deslliurar legalment, però a canvi d'altres compromisos, de la clàusula V del Tractat de Versalles, sorprengué inesperadament tot el món amb la declaració franca i altiva de la veritat. El dia 16 de març el Govern alemany decretà la implantació del servei militar obligatori, contravenint la clàusula V del Tractat esmentat. Aquest gest de Hitler anava, però, més aviat girat de cara endins que de cara enfora, i podem dir que obeí, en primer lloc, a la intenció de donar una satisfacció moral al poble alemany, mancat, en l'actualitat, totalment de benestar material, i bon xic desmoralitzat per la innegable situació gravíssima econòmica i financera en què es troba el país. Amb aquest acte, el Führer assolí de tornar a aixecar els ànims i omplir novament d'entusiasme els cors de la població del Reich. Però aquest gest de Hitler produí la natural consternació a les altres potències europees. Pocs dies abans, Anglaterra havia publicat el famós «Llibre Blanc», anunciant el reforç dels seus armaments i una considerable elevació del pressupost de la defensa nacional; no feia gaire que França havia ampliat a dos anys la permanència en files dels seus soldats; així el Canceller Hitler pogué justificar la seva decisió, al·legant les actituds adoptades per aquestes dues potències. Davant de tots aquests fets acomplerts, ja no s'haurà d'especular ara sobre rumors, ans bé sobre realitats francament confessades. Mai els ulls atònits del món no havien vist unes xifres tan fantàstiques, mai no podia hom imaginar-se l'existència d'uns secrets militars tan tre-

mends, d'unes preparacions bèl·liques tan monstruoses, amb l'afegidura, a més a més, de tots els inquietants misteris tècnics. I com una malaltia contagiosa, aquesta febre d'armaments, un cop declarada, ha contaminat en un moment tots els pobles, xics i grans, i veiem nacions petites i pobres que no playen el darrer esforç econòmic per seguir l'exemple de les grans potències, reclamant i exigint igualtat de drets en matèria militar.

Troband-se en aquest punt àlgid les coses d'Europa, i tan compromesa la tranquil·litat internacional, Anglaterra sortí de l'illa com a mitjancera, per anar a cercar la pau per les capitals europees. Sir John Simon, ministre d'affers estrangers, i Sir Anthony Eden, Lord del Segell Privat, iniciaren l'acció diplomàtica, començant per entrevistar-se amb Hitler, per tal d'explorar les intencions alemanyes quant al Pacte Oriental i al del Danubi. Després d'aquesta visita informativa, Eden continuà cap a Moscou, a Varsòvia i a Praga, a fi de sostenir un canvi d'impressions amb els ministres de Rússia, Polònia i Txecoslovàquia. Prèviament havia estat projectada entre França, Itàlia i Anglaterra una conferència «tripartita» a Stresa, on els representants anglesos aportarien la seva collita d'impressions personals, i on hom esperava arribar a grans acords. El dia 11 d'abril es reuniren efectivament a Stresa els representants de les tres esmentades potències, i durant uns dies els ulls del món estigueren fets en aquell petit i bell reconet d'Itàlia, convertit en famós lloc històric des d'aquell instant. El vespre del segon dia de la conferència, quan es trobaven reunits tots els delegats a l'«Hotel des Iles Borromées», en un sopar ofert per Mussolini, es desencadenà una violenta tempestat, que produí una brusca transformació en aquell normalment tan plàcid teatre de la naturalesa. També en l'escena política de la Conferència es registrà aquell mateix vespre un canvi radical i inesperat: es rebé un avís d'Alemanya comunicant que accedia a adherir-se al Pacte Oriental de no agressió. Aquesta concessió del Reich donava grans motius d'esperança al poble austriac, que seguia amb veritable tensió i amb un interès vivíssim totes aquestes negociacions diplomàtiques. Àustria esperava quela Conferència de Stresa faria prosperar la realització del Pacte del Danubi, que es parlaria en pro de la seva llibertat d'armament, i el poble austriac desitjava obtenir una definició exacta del concepte de «no intromissió». Segons la «Reichspost», l'eficàcia d'un pacte de no intromissió depèn de la claredat dels termes amb què és formulat. Escrivia aquells dies: «Intromissió és allò que un Govern estima i declara intromissió, i contra què es defensa a mida de les forces de què disposa.»

Mussolini adoptà a Stresa, enfront de la situació austriaca, una actitud molt decidida i declarà que era absolutament necessari de prendre unes mides eficients, per assegurar la independència i integritat d'Àustria. Itàlia i França es mostraren disposades a emprar àdhuc els recursos més extrems per a tal fi, fins la força militar; Anglaterra repetí estar d'acord amb la coneguda declaració de les tres potències sobre l'interès europeu en el manteniment de la integritat d'Àustria, però no accedí a contraure nous compromissos; amb tot, prometé deixar actuar

lliurement les potències més directament interessades, en cas d'un possible atemptat a la integritat i independència austríaques.

Seguidament, després de la Conferència de Stresa, es reuní a Ginebra el Consell extraordinari de la Lliga de Nacions, on França presentà un memoràndum condemnant la decisió del Reich de restablir el servei militar obligatori i de denunciar les clàusules militars del Tractat de Versalles. Tots els membres del Consell, àdhuc Polònia, amb la sola excepció de Dinamarca, s'adheriren a la protesta francesa. Aquesta condemna, tot i éssent, segons sembla, purament moral, no ha estat rebuda amb total unanimitat per l'opinió pública internacional; en certs cercles ha produït un moviment vacil·lant, i hi ha qui es pregunta amb alguna inquietud si aquesta votació no provocarà precisament les fatals conseqüències que es volien evitar de totes passades. Amb aquest fet no s'hauran tancat del tot a Alemanya les portes de Ginebra? Hi ha austríacs que es pregunten també: ¿El Reich estarà ara disposat a assistir a la Conferència per al Pacte del Danubi, que està acordada per als darrers dies de maig a Roma, i a la qual són convocats els representants d'Alemanya, Àustria, Txecoslovàquia, Hongria, Itàlia, Iugoslàvia, França, Polònia i Romania?

Amb tot, el ministre austríac d'afers estrangers, senyor Berger-Waldenegg, tornà de Ginebra força satisfet del seu viatge, per haver trobat dins l'àmbit de la Societat de Nacions una completa comprensió de les necessitats austríaques, i el poble austríac posa ara totes les seves esperances en la Conferència de Roma, on s'espera que podrà ésser ultimat, malgrat tot, el Pacte de seguretat centro-europeu i concedida legalment a Àustria la igualtat de drets en matèria militar, mesura que es creu absolutament necessària per a continuar sostenint la lluita contra el nacional-socialisme.

Quant a la restauració de la monarquia, les opinions del poble austríac són molt diverses. El Govern diu repetidament que aquesta qüestió és purament d'ordre interior i haurà d'ésser resolta sense la intervenció estrangera. Fa alguns mesos, encara, semblava que el problema austríac no tenia altra solució que l'«Anschluss» o la monarquia. Els tractats recents han canviat potser un xic les coses, i a Àustria mateix s'han registrat aquests darrers temps algunes lleugeres tensions entre els diferents partits. La majoria del Govern austríac és monàrquica, però resten els adeptes dels partits socialista, comunista i nazi que s'oposarien resolutament a una restauració dels Habsburgs al tron austríac. Es creu, però, que molts socialistes, si se'ls donava a escollir entre la monarquia i el nacional-socialisme, es decantarien per la monarquia, abans de deixar que Àustria es convertís en una província del tercer Reich.

Per altra part, tampoc no són del tot clares les intencions del Príncep de Stahremberg, el poderós vicecanceller austríac. Els uns veuen en ell un sincer defensor de la restauració dels Habsburgs al tron i cerquen la confirmació també en el recent viatge de Stahremberg a Roma, on s'ha tractat, segons sembla, d'un possible casament del Príncep Otto amb la princesa italiana Maria. És molt poc probable que tota la població austríaca veïés amb goig aquesta aliança; hi ha molts nuclis

al país, especialment al Tirol, que no acaben de veure amb bons ulls aquesta amistat actual de llur país amb els antics aliats i enemics de la darrera guerra, i principalment amb Itàlia. Molts d'altres atribueixen ambicions pròpies al príncep Stahremberg. El nom dels Stahremberg prové de noble i rànica nissaga i l'actual vicecanceller, pensant en l'història gloriós de la seva casa, pretén, segons opinió de molts, d'instituir a Àustria una mena de monarquia sense monarca, i proclamar-se «Reichsverweser», ço és, representar una espècie de regència, semblant a la de Horty a Hongria. El fet en què concorden totes les opinions del país és la manifesta hostilitat de Stahremberg vers el nacional-socialisme, que ataca obertament en tots els seus parlaments. Segons sembla, el partí dels cristians-socials s'oposa rodonament a les aspiracions particulars del vice-canceller i considera totalment inexecutable el pla de la projectada regència.

De tota manera, la directiva de tots els actuals dirigents austríacs continua essent l'apellació a l'ideal de la missió cultural del país, i Àustria és, potser, una de les nacions on és més viva la idea paneuropea, la idea d'una Europa gran, unida econòmicament i políticament en la més perfecta harmonia. Schuschnigg no omet cap ocasió de fer ressaltar el veritablement essencial de la idea austríaca, la seva missió cultural-política, la supremacia de l'esperit damunt de la força material. Diu que tot aquell qui és amant de la pau, per qui cultura, civilització, humanitat, no són uns conceptes totalment inconsistents, comprendrà que siguin necessàries unes relacions, al més estretes possibles, en terreny espiritual, a més de tots els esforços dirigits a regular la convivència econòmica entre poble i poble. Schuschnigg es dirigeix també amb aquesta idea a les antigues joventuts socialistes, i els fa veure com el Govern austríac es preocupa molt seriosament dels seus deures, especialment en el terreny social. Els digué no fa gaire: «¿Què pot demanar l'Estat avui dia de vosaltres? Us demana tres coses: voluntat per a la pròpia conservació, sentit de la collectivitat i finalment una franca adhesió a l'Estat. I per contra, ¿què podeu demanar vosaltres de l'Estat, si li doneu ço que ell ha de menester? Li podeu demanar: justícia, llibertat i pa. Hem de poder confiar els uns en els altres. Estem convençuts que una limitació de la llibertat sols és justificada fins al punt en què sigui necessària per a evitar el mal ús de la llibertat. S'instituirà un sindicat social del treball, format per treballadors i empleats i on seran tractats tots els problemes que afectin directament els interessos de l'estament treballador. Volem demostrar que Àustria, malgrat la crisi, és capaç de registrar un progrés essencial en direcció al millorament econòmic, gràcies a l'esforç de tots per a treballar units en pro d'una harmonia i tranquil·litat benefactores.»

Vulguem, doncs, creure en les proclamacions pacifistes, malgrat la dèria d'armament, i confiar en el bon seny dels actuals governants d'Europa, com també en l'eficàcia de la Lliga de Nacions, tot fent vots per l'establiment i l'assegurança d'una veritable pau.

EDELWEISS

Crònica Occitana

La bolegadisa literaria occitana se perseguís si-que-non abondoza al mens regulièra. Es un sinne que la respelida es plan intrada al jorn de uèi dins las mors del pòple, e se sentís que li manca pas gaire per un espelizon qu'esperam dempèi de temps. Mas, coma se dis: Fazèm-nos i, Dius nos ajudarà.

Sembla que los autors occitans ajèn enfin comprés un pauc una litson plan vièlha que lor foguèt donada pel emperaire Don Pedro segond que, de vèrs 1872, vizitèt lo país de Provença ont ajèt ambe Mistral una entrevista genta que l'*Armanà Provençal* de 1873 ne donèt un reson. Aprèp aber parlat de la simpatia qu'abia per nòstra renaissensa, dizent — sò qu'es sempre actual — que la perpetuacion de las nacionalitats minoras es necita per la vida e la libertat del Monde, l'emperaire del Brazil demandèt s'abiam d'escribans en pròza e insistèt fòrsa aquí desus, conselhant que, se teniam al avenir de nòstra Cauza, debiam emplegar la lenga de totas las faisons, e principalment per d'òbras istoricas.

I a pas encara un fum de trabalhs d'aquel biais, mas se sentís, à d'unis sinnes, que tardaran pas de venir. Adejà, los marridis trobaires s'acàtan darrièr lo molon de lors libres non venduts, e se, de còps, un novèl mòstra sa cara, regaudida d'un satisfecit de conveniencia que fa mai de mal que de ben à la Cauza occitana, se pòd dire que los prozators seriozes s'arbòran que mai. Malurozament per elis, los legeires son pas espeses fòra del Felibrige perque son estats mal acostumats. Espèran sempre de petòfias, e crezent que la lenga d'òc se pòd pas plegar à totis los bolegadises del èime, s'espàntan dabant d'òbras que los fan soscar. La question dels dialèctes e jos-dialèctes es tant-ben una empachadoira al espendiment rabent de las òbras en lenga occitana. Lo que s'ocupa pas especialament del prefait nòstre e que l'estudi li es en òdi, se pòd pas interesar d'à-fonze. Se rebuta lèu, en dobrisent un libre ont, en plasa del plazer que ne podia esperar, tròba un vertadièr trabalh prepausat à son esperit.

Se los escribans provençals, dins de pichòts jornals coma *La Pinnata*, emplègam lo jos-dialècte de lor endreit, an saput, per d'òbras plus nautas, amb una diciplina librament acetada, plegar lor biais d'escriure jos la ferula mistralenca. Es belèu per acò que d'unis an reprochat à n-En

Grabièl Bernard, l'autor de *Madeloun Poutoulago*, d'aber mesclat son provensal de mantunis mòts del jos-dialècte rodanenc. Abia mancat à la règla del jòc; portaba un prejudici a l'unitat del dialècte literari provensal. E acò es segurament de castigar!... Per contra, los Lengadocians, los Lemozins, los Gascons, los Auvernhatz escribon encara cadun segon son jos-dialècte dins lo dialècte de sa provincia, so que fa un mescladis ont los legeires mejans se pòdon pas reconeise. Segurament, a mancat à cadun una empena imperativa, valent-à-dire un mèstre de lor dialècte, quicòm com un Mistral que son nom beluguejant seria estat una bandièra de raliament. An pas volgut d'estèlas plus pichonas que, pracò, se nàusan plan pron, sia que las ajèsen mal conegudas, sia qu'ajèsen agut l'espèr de las egalar o de las subre-pasar... Nos planhiguèm pas, pecaire!, que la nòbia siague trop bèla; la riquesa dels jos-dialèctes fa la riquesa de la lenga que s'unificarà ben tota sola se Dius òc vòl e se ne podèm carregar las beutats d'un caire al autre de nòstres païzes. Mas planhiguèm los vergonhoses d'aquels païzes que van cercar refugi dins la parladura provensala e que seran jamai que de Provensals de contrabanda.

* * *

Los temps d'aprèp guèrra quand l'argent redolejava à flòcs, las gents n'abian pas pron per las òbras del esperit talament èran presats de se regaudir de tot bials. Ara que la criza tusta fòrt, se se sàrran al entorn de lor campanal, es pas aïzit de lor far descorrejonar la borsa per d'òbras parieras. Es per acò que de revistas d'abant los temps marrits, qu'abian fach flòri de lònca, son estadas forsadas de plegar lors alas mirgahadas. Se se deu regretar perqu'èran un testimòni poderos del vanc occitan, se n' cal pas planhe d'à-fonze. D'efèt, las bonas revistas, las que son vertadièrament endralhadas dins lo camin serios, an demorat e gàrdan lors legeires. Demest aquelas que son publicadas regulièrament, cal citar *Lo Gai Saber* e *Calendau*. Totas doas an lor sièti en Lengadòc, als caires opauzats d'aquela grand provincia: la primièra à Toloza, la segonda à Mont-Pelhèr. Seguisson pas la metèisa empena, e s'una es mai literaria, l'autra es mai batalhadoira. Se debrian completar... e, de còps, s'espinguèjan, so qu'es plan de regretar. Una question de grafia las despartis subretot, la primièra seguisent la grafia occitana (emplegada dins aquest article), la segonda donant sa preferencia à la grafia mistralenca o provensala. *Lo Gai Saber* receu de còpia d'un pauc pertot, mèmes de Catalonha; *Calendau* abriga subretot de Lengadocians del ròde mont-pelherenc, de Provensals, de Gascons — e de transfugis. Las doas revistas son mai que mai afogadas al prefait felibrenc, e s'una critica pòd èstre facha sens cap de parcialitat, se pòd dire que *Lo Gai Saber* s'engana en estent bilenga e *Calendau* en estent un pauc tròp provensaliste.

* * *

Podèm pas faire de mens que de comensar aquesta cronica literaria occitana dins una revista ont la sia sinnatura es pron coneguda, que de vos parlar del libre de nòstre amic l'abat Jozèp Salvat. Pòrta d'alhors

un titol sintomatic: *Paraulas Crestianas*, e es un sermonari comol del enshenament diuzenc del mèmes temps qu'es coflat del patriotisme felibrenc que fa la fòrsa de nòstra Occitania en fazent regrelhar la lenga, paston remirable de la rasa e de la tèrra.

Dins nòstre Lengadòc, l'abat Salvat es lo bèl continuaire d'aquels rectors qu'autres còps parlàban al pòple dins sa lenga. Quand es anonciat dins una glèiza quana que siague, orgolhoza catedrala o umbla glèizòta del campèstre, un fum de monde s'acampa tant es viu l'amor que pòrta nòstre pòple à la lenga maire. E tant lèu que dobrís la boca aprèp lo sinne de crotz de la comensansa, totis son aquí que bādan, qu'espèran la paraula que se va debanar com un riban magic. E tre que parla l'abat cadun seguís sus sa cara quora rizenta, quora sevèra, l'armonios desplaçament de las idèas.

Aquel plaizer d'auditor l'abèm trobat tornar en legisent los prezics publicats dins *Paraulas Crestianas*. Aquel libre es despartit en quatre. I a d'abòrd las «Oras felibrencas», pèi los «Panegirics» e las «Omèlias», enfin los «Mistèris»: un onzenat de litsons prigondas, cauzidas demest sabèm pas quantas de sas òbras parières, ont òm s'estona pracò de trobar pas d'unas autras que son tant-ben merabilhozas de simpleza e de clartat. Es vertat de dire que, de sa de la, per d'ocasions especialas, los sermons del abat son, tant lèu espelits, publicats en librilhonèls e venduts al benefici d'òbras religiosas e patrialas. Tal lo subrebèl que faguèt, i a gaire, dins la glèiza maja de Caors dabant un bèl acamp de bisbes per glorificar la memòria del papa occitan Joan XXII. Seria de bon, òc dixèm camin fazent, que totas aquelas edicions particulieras siaguen fachas dins un format parièr sò que donaria d'aizida als que las cròmpan e las sèrvan, de las religar jos la matèisa tampa.

Que que ne siague, lo libre que nos ocupa uèi es un bèl libre comol de fe e de vanc. Òm sab pas quana partida remirar lo mai, tant lo predicair a fach aquí una subre-cauzida. Las «oras felibrencas» son estrenadas pel prezic sus «la Santa Vierge e l'Occitania» que donèt lo 24 de mai 1925 à la Colètgiala Sant Miquèl de Castèl-Nòu-d'Ari per las fèstas en l'onor del trobador Arnaut Vidal. Es un cant estrambordat à la Vierge e, à través d'ela, à la Femna, la Femna maire del òme, maire del país, maire de la lenga, maire de totas las vertuts que grèlhan sul terrador. Parla pèi de «sant Francès d'Asizi e los felibres» per la fèsta de 1926 de la Mantenencia de Lengadòc. Enfin, per la Santa Estèla de Rodés en 1929, lo prezic titolat: «los Apòstols e los felibres». Se sab que la mesa santa-estelencia se canta cada an al bèl jorn de Pentacosta e que lo prefait merabilhos dels felibres retipa l'òbra miracloza dels Apòstols... Los «Panegirics» se dobrison per lo de santa Jana d'Arc, se continúan per lo de santa Cecília, s'acāban per lo de sant Domenge; dins totis tres a saput l'abat Salvat, còsta la vida de son eròs, ajustar la litson que nòstre pòple ne deu tirar. Las «Omèlias» an per sutjet l'esplica del Evangèli del segond dimenge aprèp Pascas, dels sièizenc e sètenc dimenges aprèp Pentacosta. Enfin, los «Mistèris» son los de Nadal e de la Pasion de N. S.

D'un tal libre es malaizit de dire pel menut sò qu'es. Caldria un article per cada prezic, sò que seria, de còps que i a, faire mal sò que lo predicataire occitan faguèt tant plan. Se cal donc rezinnar de ne citar que los titols laisant à l'imaginacion de cadun lo gròs de l'òbra. Mas debèm dire que la lenga emplegada per l'abat Salvat, còsta la simpleza e la clartat adejà notadas, es saboroza que mai. Es que simpleza, acò vòl pas dire sens cap de ciensa e que la clartat empacha pas que la poezia s'enaure quand òc cal. En legisent *Paraulas Crestianas* se sentis lèu così e perquè lo nom del abat Salvat es considerat en Occitania coma lo del milhor predicataire de lenga d'òc.

ANDRIU-J. BOUSSAC

Paraulas Crestianas per l'abat Jozèp Salvat se tròba à la Bibliotèca del Gai Saber, 14 Carrièra dels Arts, à Toloza. Còst: vint francs francezes.

Joan XXII, Papa Occitan per l'abat Jozèp Salvat se tròba: 2 plasa Montmorenci à Castèlnoudari (Aude), cò del secretari del Colètge d'Occitania. Còst: tres francs francezes.

LLIBRES I REVISTES

ELS LLIBRES

En aquesta secció es faran recensions crítiques de totes les obres que ens siguin trameses en doble exemplar.

TALEM, poema de J. Tharrats. — Tallers gràfics Neufville. Barcelona, 19344.

J. Tharrats, el culte poeta gironí, en els trenta-vuit sonets que integren «Tàlem» fa vibrar intensament la grandesa de la missió encomanada a l'esposa abnegada i amorosa, personificació inconfusible de la mare cristiana.

Cada sonet és una acció de gràcies, un homenatge, a la unió consagrada per Déu, i per tant esdevinguda sagrament, sadollada de gaudis i complaences en la joia i en el dolor.

«Els somnis de cristall que tu em suscites
són els pressagis de la pau del cor,
la pau que daura el pòrtic del meu hort
i, amb escriu, centuplica les collites
d'un patrimoni que pertany a Déu,
mentre tot refloreix devora teu.»

diu el poeta d'una manera senzillament magnífica, en el cant sisè. I és que J. Tharrats, altrament de saber expressar la seva emoció lírica amb frases precises i justes, té aquell gran do de Déu de la Fe cristiana i sap parlar amb el llenguatge dels poetes sense oblidar mai que la poesia també és un do de Déu. Les imatges allegòriques ajuden el poeta a dir tot allò que li dicta la inspiració. Vegeu, sinó, aquestes quatre, escollides a l'atzar en diversos sonets:

«I alliberat dels terrenals esculls
ara invoco el sagrari dels teus ulls»

«La mar i el cel en abraçada eterna
eren l'emblema de l'amor constant»

«La mort que el sentiment d'amor depura
del tàlem de l'amada en fa una creu.»

«I l'ombra generosa del xiprer
devindrà una ala pel teu cos, muller.»

La diversitat de temes que en forma de sonets donen vida a «Tàlem» no exclou, amb tot, la unitat essencial del poema, tasca difícil, però gairebé sempre superada.

A més de la innegable vàlua literària del poema de J. Tharrats, cal remarcar la presentació tipogràfica d'un to modern i d'un bon gust remarcables.—LLUÍS PRAT.

EMBRUIX, novella d'*Alexandre Font*.—Llibreria Catalònia, Barcelona, 1935.

Feia temps, potser, que en el camp de la nostra novella no s'havia pogut remarcar un exemplar escrit amb prou vàlua literària i dignitat moral per parlar-ne en tons francament encomiàstics. Amb «Embruix», Alexandre Font ens ofereix una novella de tipus barceloní, autènticament barceloní, que és una veritable filigrana novellística.

El «Ton de les Conductores», personificador d'aquell tipus barceloní del segle dinovè amant fins a la follia del seu ofici tradicional heretat de les generacions predecessores, ens fa sentir la intensitat expressiva de la seva ànima senzilla duta pel dolor d'haver perdut l'afecte de tots aquells que el voltaven i de la mal entesa gelosia envers la seva filla, quan aquesta, seguint el curs normal de la seva vida, esdevé maridada.

A més de Ton, hi ha una sèrie de personatges complementaris que, tots dintre de la seva modalitat característica, són un veritable estudi de caràcters que l'autor us descriu i us fa viure amb una traça admirable.

Potser l'única cosa que resulta una mica pujada de to és el final del pobre «Ton», quan aquest, dut per la seva dèria, ple de desolació, mig pertorbat, acaba tràgicament.

És amb goig que remarquem la novella d'*Alexandre Font*, perquè ja comença a ésser hora que els novellistes i els lectors deixin ni hagin de deixar mai aquella dignitat i aquell regust ple d'espiritualitat cristiana sense els quals les nostres lletres enrrarien en una decadència que podria ésser el pròleg de l'agonia.—LLUÍS PRAT.

CANÇONER POPULAR DE L'EXCURSIONISTA. Edicions de la F. J. C. de C. Publicacions de l'Agrupació Coral. Recull, estudi preliminar i notes explicatives de Mn. *Francesc Baldelló*, prev. Barcelona, 1935. Preu: 3'50 ptes.

«Excursionista, si vols conèixer bé Catalunya, tot trescant per plans i muntanyes canta la cançó nostra, la cançó antiga, la portada pel nostre esperit. Per ella, que és filla i expressió del nostre geni, prendràs verament el sentit del paisatge de la terra catalana; per l'esperit de la cançó dictada per la gràcia del nostre poble, comprendràs millor la gràcia del cos de Catalunya, la gràcia de la seva natura.» Aquestes paraules del Mestre Millet gravades en la faixa del llibre

conviden, certament, a encetar-lo i delectar-s'hi. En els nostres temps, l'excursionista, les més de les vegades, fa camí cantant el repertori popularitzat de música moderna gairebé sempre frívola i poca solta. I s'hi adiu tan poc, davant per davant dels monuments, monestirs i altres indrets venerables, el cant insubstantial de la darrera tonada de moda importada de París, o de qualsevol cuplet!

Precisament l'excursionista és un home que ha d'importar a la ciutat tota la bella fragància de la vida popular; l'excursionista—el veritable excursionista—és un home que sap llegir la naturalesa. Ell descobreix els més impenetrables secrets de les centúries en les seves més diverses formes. I ell, també, es el que ha de saber donar l'exemple de les virtuts cíviques a la rusticitat muntanyenca. Per això cal que l'excursionista sigui educat en la gran escola dels bons costums de la terra.

El «Cançoner de l'Excursionista», editat per la F. J. C. de C., sota l'experta i docta compilació de Mn. Francesc Baldelló, ve a ajudar aquesta gran tasca d'educació i divulgació de la cançó popular nostrada, posant als llavis de l'excursionista tota l'escollida vibració de l'ànima popular.

Hi ha, des de la cançó amorosa, ingènua i trista, passant per la cançó riallera, plena de bons acudits, fins a la cantata religiosa ungida amb aquella serenitat perenne de les melodies dels goigs. Per fer-lo més complert, encara, hi ha unes paraules sobre el Flabiol i la manera d'aprendre a tocar-lo, com una de les més apropiades expansions per acompanyar les melodies populars.

Cal felicitar la Federació de Joves Cristians de Catalunya per l'esforç realitzat en pro de la dignificació de la vida excursionista i d'una manera especial, també, cal lloar i agrair l'esforç de la seva Agrupació Coral i Mn. Baldelló per haver contribuït d'una manera tan intel·ligent i eficaç a fer que l'èxit, tant en la tria de les obres com en l'edició acurada del llibre, fossin parions de la vàlua del seu contingut.

Altrament, el preu veritablement popular del llibre (pessetes 3'50) creiem que ajudarà d'una manera definitiva a la seva difusió no solament entre els molts amants de l'excursionisme sinó, àdhuc, entre aquells qui apartats d'aquest bell esport, estimen les cançons i l'esperit tradicional de Catalunya.—LLUÍS PRAT.

LES REVISTES

Les reproduccions d'articles d'altri fets en aquesta secció tenen només caràcter documental; la inserció d'elles no implica, doncs, conformitat plena amb llur contingut.

HISTÒRIA I CAUSES DE LA NOSTRA DECADÈNCIA, per Louis Dimier, a la revista «La Vie Intellectuelle», Juvisy (Seine-et-Oise), 10 i 25 d'abril del 1934. — Trad. B. i P.

Wenn diese Pest um sich greift, was soll aus der menschlichen Gesellschaft werden?

Si aquesta pesta pren ¿què podrà esdevenir la societat dels homes?

KOTZEBUE

D'ençà de la guerra, ens trobem en decadència. No ja la França, ans tota l'Europa, ans tot el món civilitzat. La pau entre les nacions precària, un ordre públic que no s'aguanta, les persones arruïnades o en perill, i en l'ordre de la intel·ligència el prestigi de les doctrines extingit, la difusió dels avanços que perd terreny, la valor del saber menyspreada no poden tenir altre nom que decadència.

Per bé que repartits desigualment, aquests mals es fan sentir pertot. D'ençà del tractat de Versalles han crescut constantment, produint a diversos llocs del món revolucions polítiques, menant a la catàstrofe econòmica que preocupa tot l'univers. Aquest darrer efecte del mal comú ha posat en moviment l'opinió. El malestar del diner ha acabat de fer obrir els ulls de cara a l'esdevenidor i de cara a remeiar els mals que hom patia de primer com un accident de la fortuna que el temps adobaria, però que s'agreugen.

A aquesta ansietat general, els qui menen els afers, han promès de respondre amb mesures públiques, que en algunes nacions han fet germinar l'esperança, i que en altres han decepcionat. Per llur cantó, la ciència de l'economia política, la del dret, l'estadística, la política — la més lenta i paralitzada de totes — han proposat remeis i han proposat perspectives d'esdevenidor, han formulat recominacions. Els partits han enfocat cap aquesta banda les teories que els donaven vida. Però en la urgència de remeiar els mals, com que aquestes teories

no han estat inventades més que per a fer adeptes, palesaran, més encara que d'altres mitjans emprats, llur impotència.

No parlem de l'opinió. Està a les mans dels periòdics, i gairebé ni un dels qui la peixen amb esports i assassinats no gaudeix de la independència que caldria per a instruir-la. Sota aquest punt de vista, els anomenats periòdics d'opinió són els qui fan més mal, no fan sinó irritar la inquietud, dividir els esperits, consumir en vanes impaciències les energies vivents en el públic. ¿I de què volen que serveixin uns individus sense més ofici que disputar i disputar — davant de lectors alhora previnguts i ignorants — d'assumptes que coneixen amb prou feines o no gens?

No; és de dalt, només de dalt, que el bé pot davallar al món. A aquells que governen ¿qui dubta que l'experiència de les coses pot inspirar disposicions encertades? Als il·lustrats, ¿qui dubta que la penetració de les causes pot dictar consells útils? De la pràctica del poder i de la saviesa depèn l'esdevenidor del gènere humà. Si aquest esdevenidor és amenaçat, és que aquestes forces manquen a llur comesa. Per què? No és el meu designi d'assenyalar-ne totes les causes. N'hi ha una almenys que jo crec veure. Per a resumir-la en una expressió, diré que és la desconeixença del lligam que uneix les nacions d'Europa i més generalment del món civilitzat.

Aquest lligam no pot ésser comprès sinó per la història, que hom ignora o estraça, en part sota l'imperi de prejudicis forjats adés per falses relacions dels fets, adés per quimeres d'ordre metafísic. Se'n segueixen greus errors que pesen damunt el problema de les relacions entre les nacions, i es fan sentir fins en l'elecció de llurs règims particulars. Jo voldria dur un remei a aquests errors. El que segueix no és escrit més que per a refutar-los.

I. — Què és l'Europa

El nostre món civilitzat ha nascut de l'imperi romà, l'esclatant liquidació del qual termina la història dels temps antics. No arrelà fins tard, després de nombrosos assaigs de restauració fallits, l'esforç dels quals no havia deixat d'introduir en l'heretatge llatí regions que mai no formaren part de l'imperi. D'altres, que en formaren part, ho deixaren escapar; de manera que, mentre l'Àfrica i l'Àsia sortien del món civilitzat, la Germània, després els Estats danesos, després la Polònia, hi feien llur entrada. És així com al segle XI, després de les invasions dels darrers bàrbars, hongaresos, sarraïns, normands, l'Europa tornà a aparèixer constituïda.

La mateixa religió cristiana la unia; gaudia amb el llatí d'una llengua comuna, practicava les mateixes institucions, i en la civilització que s'hi reprenia, no es prenia, per a anar endavant, sinó el comú exemple de l'antiga Roma. Feia intercanvi, de l'un a l'altre cap del seu territori, dels seus consellers, dels seus capitans, dels seus artífexs, dels seus doctors. L'autoritat política repartida no projectava sobre aquest univers més que compromisos particulars restringits: restringits per l'extensió, puix que els dominis eren petits, restringits per la naturalesa, ja que els serveis que imposaven canviaven amb la condició dels súbdits, militar per als uns, feudatari per als altres, per altra part viada d'excepcions, d'immunitats i d'excepcions sens nombre. No hi havia ni Estats, ni nacionalitats. Tota la guerra que s'hi feia pels interessos, no comprometia sinó

els prínceps; tot el que s'agitava de discòrdies per les doctrines s'estenia a tota la cristianitat.

Així, en el naufragi complet de l'antic imperi, una comunitat espiritual sobrevivia. I aquesta comunitat continuava estenent-se. L'ordre Teutònic l'empenyia pel cantó de les poblacions eslaves; les croades se n'emprengheren el restabliment a l'Àsia. No hi reeixiren més que en part i per un temps, però bo i prenent-hi contactes que renovaven els que Alexandre havia instituït amb la Pèrsia i l'Índia; mentre que llargs viatges empresos per monjos, per mercaders, per curiosos, tornaven a posar en joc els que els Antonins practicaren amb la Tartària i la Xina.

Avui hom s'afigura que, en aquesta comunitat, se sentien diferències entre nacions llatines i no llatines, entre nacions del nord i nacions del migdia. Aquestes diferències són d'invenció moderna; aleshores eren ignorades, i no cal reflexionar gaire per veure que no haurien tingut fonament.

Els bàrbars del nord han penetrat pertot. Totes les monarquies del migdia han estat fundades pels Gots, poble vingut de més enllà de la Bàltica, la instal·lació del qual es feia en regions poblades adés de llatins, adés de precedents poblacions bàrbares, plantades a llur torn enmig de velles poblacions de les quals ignorem l'origen. Ni els llatins no han pogut llegar a les generacions successores un caràcter de raça, que ells no tenien, havent sortit ells mateixos del mestissatge, ni els establiments bàrbars no eren sens dubte més avançats, a conseqüència de les superposicions formades per antigues invasions, a les quals vingué a afegir-se la nova; talment que nosaltres no podem ni sospitar què és el que lliuraven a la història en qüestió de raça. Els qui diuen i redueixen que els francesos són als no tenen la més petita idea de les coses, car llur sang és mesclada de tot d'altres elements, anteriors a la invasió galla, sense parlar de l'aflux dels romans i dels francs.

Mentrestant, aquesta qualificació regna a casa nostra. I, ço que afegeix l'absurd a l'arbitrari, hom no deixa amb això de declarar-s'hi nació llatina. Com si Gal i Llatí poguessin conciliar-se, designar ensems una mateixa raça! És que — diran — hom considera la llengua, la qual fa de nosaltres, en certa manera, amb les altres nacions amb arrels llatines en llur llenguatge, els descendents del món llatí. Car no es posa en dubte que les llengües parlades per aquests pobles han afaïçonat, com a vinents del llatí, llur pensament a la imatge del pensament llatí, de manera que, en el si del món civilitzat, se'n segueix un parentiu particular de nacions.

Aquesta conclusió és admesa. Gairebé no passa dia que, als diaris, Espanya i Itàlia no siguin anomenades germanes llatines de França; no hi ha discussió pública pertocant a l'ensenyament del llatí a les escoles, en què no reaparegui l'argument que la llengua francesa n'és la imatge, i no pot, per tant, ésser ben sabuda més que pel llatí. I bé: un cop d'ull a la gramàtica és prou per a fer veure tot el contrari.

Car la imatge del llatí que ens dona el francès no es constata més que a les arrels, per tant no afecta més que el vocabulari; la qual cosa, si el mateix sentit pasava d'una paraula a l'altra, tindria una importància secundària, i que es redueix a gairebé no res pel fet que els sentits han canviat; de manera que la semblança dels termes sols serveix per a desencaminar la traducció. Quant a la sintaxi, que

és l'essencial d'una llengua, el llatí i el francès es giren l'esquena. L'ordre lògic substituït en el segon a les relacions marcades per flexions en el primer, fa una girada completa del pensament, per habitar-se a la qual cosa, l'escolar, lluny de trobar semblances, té necessitat d'un exercici assidu i de llargs anys. Afegiu els temps compostos, que modifiquen l'economia del verb, part cabdal del discurs. L'italià, l'espanyol, el portuguès, el català, el romanx, el retia i el romanès són en el mateix cas, la qual cosa supprimeix en aquests pobles, com en el nostre, tota empremta de pensament llatí exrecida per la llengua que parlen, com tot parentiu d'ells i de nosaltres que no tingués més causa que aquella.

I fixeuvos-hi. Aquest ordre lògic substituït a les flexions, en el discurs, aquests temps compostos en el verb, es troben en les llengües germàniques: alemany, anglès, flamenc; escandinaves: danès, suec; eslaves: polac, rus; de manera que el parentiu espiritual essencial de les llengües modernes de vocabulari llatí és, no pas amb el llatí, sinó amb les altres llengües modernes, diferents en vocabulari, però semblants en sintaxi. Amb les llengües modernes, llatines o no llatines, són les afinitats de la nostra. Ací trobem les nostres habituds, ací l'escolar es reconeix sense esforç, i avança a costa d'un aprenentatge curt, mentre li calen mil treballs per tal de desentranyar la frase llatina o grega. En una paraula, les nacions llatines pensen i parlen al revés dels llatins, i essencialment de la mateixa manera que els alemanys, els anglesos, els suecs i els polacs. La llengua no les fa pas més llatines que la raça.

Tampoc no són res al capdavant les sedient diferències dels pobles del nord i del migdia: el clima no havent mai prevalgut, en els pobles, sobre l'esperit i sobre la cultura. Nacions enterament diferents pels gustos, costums, religió, aptituds intel·lectuals i morals, han habitat, ara els uns, ara els altres, les mateixes regions; i a la inversa, regions diferents han servit d'asil a uns mateixos caràcters, a unes mateixes aptituds, a uns mateixos costums. La seu de la civilització ha passat, en quatre o cinc mil anys, de l'orient a l'extrem occident, de les vores de l'Eufrates i del Nil a les del Sena, del Tàmesi, del Tíber i del Rin. La virtut de civilització no és, doncs, vinculada ni a la intensitat del sol, ni a la frescor del nord, ni a la mar blava o verda, ni a les muntanyes de neu, ni a les planes fèrtils, ni als grans rius, ni als més xics. L'esperit la transporta pertot, la inèpcia la treu de pertot. Regnà adés a regions cremants, a Tebas, a Atenes, a Alexandria, a Roma, a Bagdad, a Còrdova; avui regna en regions tan fredes com Edimburg, Copenhague, Estocolm i Helsingfors. Del seu antic domini no ha conservat sinó Roma. L'Àfrica, l'Egipte, l'Àsia, la Mesopotàmia, un temps il·lustrades per ella, vegeten en l'obscuritat, o no tenen més llum que la recollida de l'occident.

I quant a les diferències de pobles en el si de l'Europa mateixa, s'ha de considerar que, si els bàrbars del Nord n'adquiriren tot el Migdia, el llatí, vingut del Migdia n'ha instruït i civilitzat tot el Nord; de manera que no hi ha un exemple d'una condició més semblant i més unificada que la llur. Ah, heus ací la cosa a la qual hom no para esment. Totes les nacions d'Europa sense excepció, nord i migdia, llatines o no llatines, han fet llur educació en el llatí, han adquirit llur saber en llatí, han fet servir el llatí per a comunicar-lo. De manera que si cap d'elles no és llatina per naturalesa, totes ho són per l'educació, per la formació intel·lectual i per la civilització.

Per a totes les nacionalitats que es distribueixen l'Europa actual, el renovament de les intel·ligències i dels costums ha pres el seu punt de partida en les lliçons de l'antiga Roma, transmeses així. Tot el que participà en aquest renovament, fos de la nació que fos, parlà en llatí, escriví en llatí; la llengua materna amb prou feines comptava. Era anomenada vulgar, i tot el que es proposava el progrés de l'esperit se n'escorria.

En aquest restí comú a totes, les nacions dites llatines no foren més avançades que les altres: el llatí que tenien d'origen no era altra cosa que el «patois» corromput d'on llur llengua actual ha sortit. A l'esguard del llatí veritable, tots els pobles eren de la mateixa condició, tots els pobles n'han poat la pràctica en els retòrics de la baixa llatinitat, l'han parlat i l'han escrit per començar amb els mateixos defectes de gust i d'estil. Al Renaixement, quan aquesta pràctica fou reformada, i els models dolents cedien a Ciceró i a Terenci, la mateixa puritat esdevingué patrimoni de tots, en el llatí que hom es posà a tornar a escriure i parlar.

Al mateix temps que les parles vulgars, altrament dites les nostres llengües modernes, arribaven a saó i començaven de servir a totes les formes del pensament, el llatí depurat, rejuenit, proporcionava un camí nou. Cosa notable, aquest camí fou sobretot freqüentat per les nacions de llengua germànica, en què la llengua vulgar era menys avançada. No hi ha en francès un sol autor cèlebre que d'ençà del Renaixement no hagi escrit sinó en llatí; n'hi ha dos o tres a Anglaterra: Thomas Moro, Bacon i Hobbes. Als Països Baixos de llengua flamenca, dos autors només adquiriren una fama europea: en poesia, Joan Segon pels seus «Besos», obra llatina; en prosa, Erasme, escriptor en aquesta sola llengua i del qual l'«Elogi de la Follia» ha travessat els segles. Al revés, doncs, del que hom s'imagina, la impressió del llatí va ésser més forta, més durable, d'efectes més esclatants a les nacions germàniques que no pas a les altres.

Davant d'aquestes evidències, hom es pregunta què poden significar aquestes confiscacions del llatinitat a què ens hem acostumat, les declaracions d'escriptors que fan una glòria de dir-se llatins, l'anunciada institució d'un fogar de cultura mediterrània a Niça. Si Mediterrània significa el que ella és, una massa de turcs, de berebers, de felahs i de maltesos, fent joc a les poblacions d'Europa que els contemplen d'aquest cantó de mar, hom es pregunta quina cultura pot haver-hi dins. I si amb el nom de Mediterrània hom entén la cultura grega i llatina, ¿amb quina barra hom pretén excloure d'aquesta cultura, com vivint a banda de la Mediterrània, uns pobles que no hi tenen una part més petita que nosaltres: l'Anglaterra, l'Alemanya, l'Holanda humanista, l'erudició danesa i sueca, segurament tan dignes de prendre lloc en una tal evocació com els grecs moderns?

En 1874, quan Mistral, gran poeta però feble etnòleg, celebrà a Avinyó el centenari del Petrarca, no hi va voler més que les nacions llatines; en conseqüència, l'Alemanya, lliurada d'ençà de cent anys als estudis italians amb tant de gust com d'erudició, l'Anglaterra, on Petrarca al seu temps fou segurament més llegit que no a França, en van ésser excloses. Però hom tingué compte d'invitar els romanesos. Tal és el sùmmum de ridícul a què menen aquestes demarcacions.

El llatinitat és, ras i curt, el patrimoni de totes les nacions civilitzades. ¿Vol

dir que ens hem d'afigurar com actuant en elles això que als nostres dies ens hem empescat d'anomenar *geni llatí*? I què és aquest *geni llatí*?, qui l'ha vist?, on s'estatja? En els antics romans, n'hi ha almenys dos: el de Virgili i el de Lucà, el de Ciceró i el de Sèneca, el d'Horaci i el de Juvenal. L'un és simple, natural, graciós, imposant i magnífic, l'altre abrupte, turmentat, emperifollat, oratori: caràcters diferents, i àdhuc contraris, que hom no sabria conrear alhora. ¿Quin geni, d'aquests dos, havia de servir per a dividir els pobles? i quan un home de casa nostra s'anomena llatí, ¿a quin dels dos entén enrolar-se?

La veritat és això: el llatínisme no és un geni, no és una herència. No és més que un heretatge, i l'heretatge d'una cosa ben diferent que el que els llatins han inventat, el de tota una tradició, que ve dels grecs i de més amunt encara, de l'Egipte, dels Fenicis, de la Caldea. Reuneix en si la tradició humana, que Roma atragué, tradició que, prenent-ho bé, no duu la marca de cap poble, primer perquè és el fet de molts, que l'han trasmesa i enriquida, després perquè allò que hi han posat de creació pròpia pot merèixer-los la glòria, però no fa que adoptant-la nosaltres prenguem la lliureia de ningú, puix allò que serveix per a tots, encara que sigui l'obra d'un sol, perd el caràcter de raça, per a no expressar més que el geni humà.

En aquest heretatge llatí es trobava (us hi fixeu?) la religió cristiana i la seva tradició jueva, acompanyada de tota la teologia. Per al profà, era el magatzem de les idees, un art de reflexionar, un bé de Déu d'exemples d'abstracció, d'anàlisi, de generalització; i per a la ciència, eren nocions de matemàtica que no calla sinó estendre, nocions de cosmologia, que caldria reformar, d'història natural, gairebé totes falses, però les vastes nomenclatures de les quals desbrossaven almenys el tema i en preparaven l'avanç; després l'obertura sobre el passat llunyà, sobre el vast univers, les revolucions dels imperis, els costums dels pobles i els climes.

Heus ací el que, en el camp de l'esperit, l'Europa de l'edat mitjana tingué de Roma, per dir-ho així en son bressol. A manera que es féu gran, penetrà cada dia més endins d'aquest tresor. Va descobrir-hi poetes i alguns models d'eloqüència, de què tragué un profit cuitívol i superficial; després el dret romà, conquesta cabdal advinguda d'ençà del segle dotzè i que en tres-cents anys havia de transformar la societat; al tretzè, la filosofia peripatètica, font d'una teologia nova; al catorzè, finalment, el secret de les arts d'imitació, principalment de l'escultura, reformada sobre els monuments.

El que se'n diu humanitats és ben diferent de tot això, com a comportant una disciplina del gust, fruit de l'apregonament en la recerca, que d'antuvi hom no havia empès tan lluny. Itàlia les va inaugurar en el seu desvetllament de les arts; però es van passar dos segles abans d'escampar-se per Europa. Els humanistes furgaren en l'heretatge llatí el que duia de monuments més antics, els de la Grècia per una banda, els dels Hebreus per altra; de manera que l'estudi del grec i de l'hebreu fou la cosa que assenyalà l'època que anomenem Renaixement. Alhora, els antics Llatins eren objecte d'un discerniment nou. Els del baix imperi eren menyspreats. Els lexicògrafs, els cosmògrafs, els físics, els autors de farmacopees, van perdre llur importància, mentre muntaven a l'horitzó de les lletres els poetes, els oradors, els moralistes, els historiadors, que ja no se n'havien de moure.

Tal és la història del llatinisme a Europa. Fóra ben impossible de fer-hi una diferència entre els llatins o no llatins, entre els pobles del nord o del migdia.

He dit que aleshores no es feia. Totes les nacions col·laboraven, pensant que s'esmerçaven a la mateixa obra. Afegir al mot civilització noms de nacions particulars no hauria tingut per a elles cap sentit, encara menys el de regions geogràfiques. Civilització anglesa, o alemanya, o mediterrània, hauria fet l'efecte d'una broma. Les pàtries polítiques foren molt de temps absents del pensament d'aquels homes, com ho eren del matèx mapa. Quan es formaren, no canviaren res a això, no dividint més que interessos; el pensament passava per damunt. Per damunt les fronteres dels pobles, estesa d'un cap de món civilitzat a l'altre, hi havia allò que s'anomenà la *república de les lletres*, és a dir dels esperits, per tal com aquests s'expressen per la lletra, és a dir per l'escriptura. Al si d'aquesta república, cap acceptió de provenença no era causa de refusar o d'admetre una obra, una inspiració, un exemple. Repudiar una idea perquè venia de l'Alemanya, un estil perquè havia sorgit a Itàlia, hauria semblat tan desenraonat a un francès d'aquells temps com a un comprador d'automòbil d'avui refusar una marca perquè és americana, com a un metge d'abstenir-se d'un tractament perquè era invenció d'un rus.

Ni cap nació no pretenia imposar-se per l'originalitat, per un caràcter nacional imprès a la seva producció. Per bé que hi posés la seva marca, era sense intenció, i per tant, de tal manera que l'objecte era acceptable pertot. Fer-se un mèrit de xocar l'estranger per mitjà de trets sedients nacionals, hauria semblat una extravagància, i si la pretensió hagués arribat fins al punt de voler ésser admirat d'aquells mateixos que hom maldava per xocar, això hauria semblat propòsit de foll.

Aquesta poca pressa a distingir-se dels altres, a nosaltres ens plau de qualificar-ho de tendència a l'universal; és simplement el respecte del veritable, l'atenció a l'objecte que hom tracta de descriure, la mesura de les coses sentida i obeïda. També es complauen a dir que això és una cosa francesa; però aleshores tots els pobles ho practicaven; essencialment, això no és més que la cosa enraonada. No pretendreu pas que ésser enraonat sigui un privilegi dels francesos. La raó es troba en totes les obres bones, les quals són apreciades arreu. És que les famés merescudes per l'esperit no són universals? Circumstàncies han pogut tancar un temps una literatura als altres països, perquè n'era ignorada la llengua; però bon punt aquesta llengua fou coneguda, en foren admirats els caps d'obra. Shakespeare i Milton van ésser cèlebres a França quan s'hi sabé l'anglès; i pertocant les obres del renaixement alemany, van ésser conegudes i lloades a partir de llur aparició, per les traduccions, sense que en fos coneguda la llengua, l'estudi de la qual vingué després.

No és que les nacions d'aleshores fossin indiferents a la glòria, àdhuc en aquest terreny pacífic, i no disputessin el lloc d'honor, oposant llurs mèrits l'una a l'altra, i donant-se a gelosies, i alguns cops a injustícies. Però això no era en nom del geni nacional, era en nom dels serveis prestats. L'Europa de les lletres i de les arts era un obrador immens, on les nacions mesclaven llurs talents, llurs èxits, i no pretenien imperar més que per la importància de llurs beneficis. Era en nom del bé comú que la primacia de l'una i de l'altra s'establia.

La primacia canviava de mans. En poesia, la primera de totes les literatures

modernes, a imposar-se fou la llemosina que anomenem provençal i que d'ençà del primer segle després de les invasions es guanyà lectors a tota l'Europa, reclutant fins i tot poetes en la seva llengua a la França del nord, a Itàlia i a Alemanya. Després Itàlia dugué la batuta durant tres segles, al cap dels quals Espanya fou associada al seu imperi. Sota Lluís XIV, França prengué l'avanatge a l'una i a l'altra. Anglaterra, al segle següent, féu sentir una influència rival, que la posà com al primer rang. La reialesa d'Alemanya fou la darrera de descloure's, combatuda per circumstàncies que, en aquest ordre de coses, es veien per primera vegada. Viciada aviat la cosa, no produí els seus efectes més que amb dificultat, contrarietat, perjudicis, en una Europa canviada, on començaven a prevaler, en qüestió d'esperit, idees de les quals prové l'actual decadència.

Tot el que acabeu de llegir en fa el procés.

II. — Quines forces estabilitzaren Europa

L'heretatge de l'antiguitat no era solament llatí, és a dir de cultura; era també romà, és a dir polític.

És veritat que res no s'assembla tan poc a allò que havia estat l'ordre romà, fundat sobre un Estat regulat i sobirà, com el servei exempt de regla exigít per senyories sens nombre, en nom de la fidelitat, que formà el règim feudal. La seguretat de les persones era el benefici de l'Estat romà; mancà al nou règim de dues maneres; per la guerra, que senyors iguals en força i àvids de dominar-se es van fer sense treva; per l'arbitrari a què eren lliurats els pobles que els obeïen. L'Europa nova començà per aquest caos. Però comptava, per a posar-hi remei, amb tres forces heretades de Roma o imitades dels seus exemples: l'Església cristiana, l'imperi, i la monarquia francesa.

Hem de considerar que en aquest nou estat s'agitaven elements capaços de concórrer al progrés d'un règim, que es fundà com pogué, en sortir d'invasions que havien deixat el món en ruïnes. Vull dir l'esforç d'afranquiment de la classe obrera i pagesa, esclava en la societat pagana, treta gradualment d'aquest estat gràcies a l'apostolat cristià exercit d'ençà de la pau de l'Església al temps de Constantí, i que acabava de tornar-hi a caure per la desgràcia dels temps. Ha calgut aquest apostolat prolongat i reprès durant segles, l'acció dels grans bisbes, els miracles dels sants, per a civilitzar aquestes capes profundes, introduir-les a la vida social, i fer de la ciutat moderna aquella cosa que l'antiguitat no havia conegut mai: un concurs de tots els seus habitants.

L'Església, doncs, es tornà a posar a aquesta feina. Fou la seva acció sobre els petits. Contra l'arbitrarietat dels grans, predicà la justícia; contra llurs guerres eternes, la pau. Per a reduir llur indocilitat, disposà dels poders espirituals centralitzats entre les mans del papa.

El títol d'emperador, reprès de primer per la monarquia franca, passat acabat als reis de Lombardia, després a l'Alemanya, continuava el de Constantí i de Teodosi i acomboiava als ulls dels pobles la noció d'estat únic i sobirà. La monarquia francesa eixida d'Huc Capet pretengué a la mateixa noció, i, amb traça, força, perseverança i tombants favorables, la imposà. A Alemanya fou combatuda. L'imperi no hi pogué reduir el feudalisme. Diverses dinasties d'emperadors, aviat tombades o massa aviat extingides, ho provaren sense reeixir-hi.

Quan finalment la casa d'Austria fixà en ella la successió, era massa tard per a prevaler. El que es va instal·lar en aquest país fou una prerrogativa d'imperi entenenent-se amb vassalls.

D'ençà del regnat de Felip-August, la monarquia francesa era formada. L'havia ensopegada. En ella Europa pogué contemplar l'exemple d'una potència constituïda de bell nou damunt els fonaments de l'estat romà. Mentrestant res no s'assemblava menys a la societat romana que la que es tornà a formar. L'emancipació de l'individu, operada per la religió cristiana, havia eliminat l'esclavatge. Limitava el poder de la família, feia baixar el zel de l'Estat del rang de religió en què l'antiguitat l'havia col·locat.

Les ànimes tampoc no eren les mateixes. Un vast apetit de saber les posseïa, les duia a una curiositat en tots els camps, que l'antiguitat no havia conegut, ni en l'opinió, indiferent en aquest punt, ni en la selecció, poc pressosa d'insultar-se en coses que no eren matèria moral o de gust. Els moderns s'abrandaren d'un zel immens pel coneixement de la naturalesa, donant-se, per tal d'emparar-se'n, a les lectures, als experiments, als viatges, realitzant en una època en què el saber era limitat, invencions la importància de les quals canviava de mica en mica la faç de les coses. El principi de l'estat romà lligava amb tots aquests caràcters nous. Els seus fruits se'n treien, que afavorien aquest món rejuenit, dels avantatges de l'ordre i de la seguretat.

L'ascensió de les classes inferiors, que es produïa ràpidament, hi projectà la seva més gran novetat en una condició social de què l'antiguitat no havia vist exemple, ço és assaber la burgesia obrera i mercantil que es formà ben aviat a les ciutats, i que no treia la seva importància ni de la guerra, com els cavallers, ni del saber, com els lletrats, sinó dels diners guanyats en la indústria i en el comerç i de les relacions que el tracte li donava a través del món. Aquesta classe poc a poc s'enriquí, s'il·lustrà, féu la fortuna de les ciutats, que li degueren llur puixança i les quals finalment governà. Així van nèixer repúbliques com Venècia, Gènova, Pisa, Nuremberg, Gand, Hamburg, segons les quals el mot llibertat no significava més que exempció de servei davant els senyors, de cap manera el dret per al poble de governar, o de fer governar pels seus representants.

Eren aristocràcies. Les grans famílies s'hi partien el govern; hi exercien les funcions i prenen les responsabilitats. El nom de república, del món modern, no serveix de res per a representar-nos-les: això que nosaltres anomenem república no hi té res a veure. A hores d'ara, no hi ha a Europa un govern que se'ls assembli. Totes han mort, per violència, per extinció, o per lenta transformació. Allò que ha viscut, allò que encara dura és el règim fundat per les grans monarquies.

Totes si fa no fa es van formar a semblança de França, amb l'ajut del dret romà, que, ensenyat a Itàlia, aviat es féu escoltar pertot, tant més fàcilment que el dret de l'Església o dret canònic s'hi assembla. Així va construir-se la monarquia anglesa, bon punt hagué enllestit la unitat de les seves províncies, l'espanyola quan hagué bandejat el moros, les del nord per semblants progressos. Tres països, l'Alemanya feudal, la Itàlia lliurada a petits Estats, la Suïssa formada de primer en repúbliques camperoles, s'escaparen d'aquesta classe d'establiment. Les grans monarquies procuraven a llurs súbdits l'ordre interior;

les rivalitats que les van dividir alimentaven mentrestant a fora el flagell de la guerra, entre França i Anglaterra per la possessió de territori, entre França i la casa d'Àustria pel predomini a Itàlia, després a Europa. La Prússia, en darrer lloc, fortificada a Alemanya gràcies a la febre de l'imperi, posà en poc ambicions noves. Tot aquest mal, inevitable als homes, no deixava d'ésser endolcit pel progrés regular dels costums i dels coneixements, al qual la formació de grans centres polítics proporcionava un nou ajust.

La unitat política de l'antic món llatí era perduda per sempre més per a l'Europa; però les potències que se'l dividien, reduïdes ara en llur nombre, podien entendre's per a les necessitats del seu esdevenidor. Un dret de gents, que es va establir per a regular les relacions de les nacions entre elles i la sort de les persones en temps de guerra, el pensament comú en què s'inspiraven en aquestes diverses nacions els treballs de la pau, feren cada cop més suportable un trossejament que, en vista de guerres sempre possibles, no deixava de tenir exèrcits a punt.

D'ençà del segle XII, per les croades, Europa va demostrar el principi d'unitat que la religió hi posava, seguint vers l'infidel la mateixa conducta que l'imperi havia seguit contra els bàrbars que amenaçaven la seva frontera. D'ençà del segle XIV, els lligams formats per les obres de l'esperit poaren una força novella en els seus nous progressos. La creixença dels Estats podia combatre-la, fent passar fins a aquest terreny les rivalitats polítiques. Però aquest perill va ésser conjurat pel creixent prestigi del saber. Ho va ésser sobretot per la circumstància que féu d'Itàlia, al segle XV, l'asil de les obres de la pau i llur model per a tota l'Europa.

Jo no crec pas que el segle XIX hagi donat prova d'estupidesa. Però en la història intel·lectual del món, una cosa segurament li farà poc d'honor, i és haver condemnat el Renaixement. Aquesta època, la més memorable de l'esperit entre els moderns, on tot es troba alhora per a excitar l'admiració, entusiasme del bell, passió del saber, perfecció del gust, embranzida de la imaginació, potència i penetració de l'esperit, ha hagut d'aguantar cent anys de critiquerries, en què la ignorància i la manca de discerniment se les disputen amb la insensibilitat. Entre altres retrets que li fan, han meregut un favor especial el d'haver renegat la tradició, el d'haver manllevat les formes de l'estranger. Els qui els han format no s'han adonat que deixaven la qüestió intacta. Car ¿què impedeix que una revolució traboqui, amb avantatge, tradicions? Això s'ha vist sovint; o que unes novetats profitoses siguin aportades de l'estranger? això s'ha vist més sovint encara. Però les coses tingueren un altre gir. Itàlia, per la qual s'operà la renovació, no feia sinó presidir un esforç, comú a totes les nacions d'ençà de dos segles; i tot el treball de l'Estat mitjana, tot el seu pensament, totes les seves recerques, hi trobaren llur acompliment.

D'ençà que la feblesa de l'imperi havia deixat caure les querelles que Alemanya hi atia llarg temps, Itàlia gaudia d'un repòs que li procurava la riquesa i afavoria totes les arts. Un desplegament econòmic immens, la invenció de pràctiques noves que tornaven els canvis fàcils, acompanya durant cent anys el progrés de les lletres, de la pintura, de l'escultura i de l'arquitectura. Davant els petits Estats d'on provenien totes aquestes coses, la gelosia dels grans callava; n'acollien els exemples. Els mercaders, els banquers d'Itàlia eren pertot, els seus

humanistes menaven arreu el progrés de les antigues lletres, els seus artistes trobaven arreu deixebles i imitadors. En la finança i en les arts, un intercanvi amb les ciutats mercants de Flandes i d'Alemanya completava aquest moviment, que França primer seguia de prop, i que tot d'una va atrapar, després que les desgràcies públiques, sobrevingudes a ella en el curs d'aquest progrés, la n'hagueren distanciada un cert temps.

La solemnitat d'aquest moment d'història obliga a felicitar-se que s'hagi acomplit amb aquesta unitat perfecta, i que el magisteri italià, tan fort, tan complet, tan constant, s'hagi trobat per a procurar-la-hi. Cap altra nació no era en estat de fer-ho. Anar-hi amb recriminacions perquè hom és francès, és tanmateix folla cosa. Què hi perd França? ¡I què no hi guanya el món civilitzat enter! La forta empremta del Renaixement, administrat per Itàlia, no emanava de principis que fossin propis d'aquesta; la qual no feia més que restaurar disciplines antigues, a què el món es plegava tant més de bona gana, que no les havia renegades mai, quan tostemps, segons els seus mitjans, n'havia tret profit.

Mentre es produïa aquest esdeveniment, i el món donava aquesta etapa cabdal del seu descabellament, una catàstrofe de l'ordre polític venia a limitar-ne l'efecte. El Turc prenia Constantinoble. Europa es veia privada de la testa que tenia a l'Orient, i per la qual donava a l'Àsia. Per a comprendre'n les conseqüències, cal penetrar en el detall del que és la civilització.

És un art de viure en societat, no eixida de principis revelats a una nació particular, que els transmet a d'altres, de les quals fa els seus deixebles, sinó que és formada d'una lenta experiència que circumstàncies favorables han perpetuat en el curs dels segles, i que raja de deus diferents. La col·laboració de pobles diversos no hi té menys de part que la duració. Si fa de certes nacions el seu asil, no és (com han dit follament) per un miracle de naturalesa, ni per cap mena de vocació; és que cal que el tresor de saviesa que es forma s'amuntegui en algun lloc, així com les aigües d'una vall s'ajunten en un riu, el qual per això no té res de predestinat. És veritat que un cop format, s'imposa per la massa de les seves aigües. És així que la civilització formada a Grècia s'ha imposat primer a Roma, després a Europa.

Amb tot, formada així i malgrat aquest just imperi, una tradició no seria tan excel·lent que hom no pugui esmenar-la si cal — perquè els seus orígens tan diversos i inconnexos no han pogut per menys d'arrossegar impureses — i enriquir-la, perquè inevitablement encara resten de banda rierols que no hi han mesclat llurs corrents. Res no impedeix que aquests corrents siguin com unes reserves en què hom pugui poar. Ens esmercem a embrollar aquestes nocions imaginant, en aquests corrents secundaris, civilitzacions completes i autònomes, i àdhuc refractàries a la nostra. En realitat, tot el que ofereixen de bo pot ésser-nos anexas; res tampoc no les priva de rebre l'immens compte de civilització que els manca, i que nosaltres posseïm. Car en les seves parts essencials, la civilització és una, com la naturalesa humana.

L'Edat mitjana, que hom es representa com imbuïda de principis tan closos, com tan replegada sobre si mateixa, entrava, tanmateix, en aquest punt de vista, mantenint més enllà de la llatinitat contactes múltiples i constants. Procedien de dos principis: l'apostolat i la informació. L'apostolat era el de la fe cristiana frissosa de convertir els pagans i els infidels. La penetració alemanya en

país eslav, les croades contra els turcs, la reconquesta de l'Espanya dels moros, en foren els tres grans efectes. Tenien per conseqüència estendre, amb la religió cristiana, la civilització, que no se'n separava.

La informació es feia mitjançant viatges, escrits, negocis, es feia per la mateixa empresa de penetració, que posava la gent d'Europa cara a cara amb els qui anaven a conquerir. L'orient eslav, abordat per les planes de Saxònia, després les marques de Weser i del Danubi, no va aportar cap arrodoniment a la civilització; al contrari, les nacions d'Àsia hi abocaren quantitat d'elements nous, l'imperi àrab principalment, en segon lloc la Pèrsia i la Tartària. Hom abordava aquestes tres contrades per Constantinoble, que per altra banda se'n feia, per la seva cultura girada alhora vers l'orient i vers l'occident, la introductora i la intèrpret. Avui sabem tot allò que l'Edat mitjana adquirí, gràcies a aquells moviments, en ordre a idees, nocions sàvies i models en la pràctica de les arts. Quan el turc fou a Constantinoble, aquesta comunicació va morir. D'ençà de temps, l'imperi àrab havia desaparegut d'aquestes contrades, però la resta, que durava, fou closa. La mateixa Xina, a la qual donava recés la Tartària, hagué d'ésser deplorada en aquesta pèrdua.

A partir de llavors, l'Àsia no podia ésser atesa més que per l'Índia, prenent bé fos la via de la mar Roja, bé la del Cap, que descobrí Vasco. Era la menys rica d'ensenyances. Així els intercanvis d'influència que aproximaven les dues meitats del món feia quatre segles, s'alentiren. L'Àfrica, passat el desert, no era poblada sinó de negres; a la vora de la Mediterrània, en qüestió d'àrabs, no hi havia sinó rapinyaires. Només el contacte de l'Àsia i de l'Europa interessava el gènere humà.

Més estretament unides que mai sobre les disciplines del Renaixement, desproveïdes de llurs intercanvis pròxims i fàcils amb l'Orient, apareixien les nacions d'Europa al començ d'un camí nou. Llur curs, facilitat per una banda, perdia per l'altra en ressonància i profit. Pel cantó de la política llur condició continuava avançant. Un equilibri de forces entre les grans potències entrà en el pla del món civilitzat, a posta per a minvar el nombre de guerres i llur durada. Demés, l'autoritat dels prínceps, en qui el poder s'anava centralitzant, afirmava l'ordre interior.

Després de les guerres civils de França, va començar una era de seguretat per a una part d'Europa. Acabat vingué la guerra de Trenta Anys que arruïnà Alemanya, mentre els reialmes del Nord es desplegaven. Gràcies a les circumstàncies, es formaven noves sorgents de llum, estrenyent els lligams de l'esperit entre els homes. Pertot s'obriren universitats, el saber s'organitzava pertot. La jove Holanda, recentment afranquida, l'Anglaterra, eixida de la seva revolució, Itàlia, reanimada després de cinquanta anys d'eclipsi per una segona renaixença en què brillaven Roma, Florència i Venècia, rivalitzaven en aquest gènere per llur treball i llurs èxits.

Finalment aparegueren les ciències de la naturalesa. Fou un esdeveniment en el món. La filosofia peripatètica les havia tingut bloquejades durant llarg temps. Bacon en predeia l'afranquiment, que Descartes realitzà. Galileu, Harvey, Huyghens, i tants d'altres, contribuïren a aquest meravellós despertar. Totes les nacions s'hi esmerçaven, fins i tot Alemanya, ben just sortida de les seves ruïnes.

Aleshores hom no separava la filosofia de la física, ni el conreu de les belles

lletres de la crítica, ni la història de la recerca de les fonts. Almenys el món savi ho practicava així. Aquests diversos estudis, que sota Lluís XIV prengueren una volada considerable, tingueren per efecte ajuntar el món en una comunitat tan forta i estreta, que amb prou feines ens la podem imaginar. D'antuvi, tots aquests estudis, per bé que diversos en l'objecte, eren menats comunament per les mateixes persones: un Leibnitz tractava alhora de metafísica, de física, d'etimologies, de matemàtiques, de dret públic i d'antiguitats; remarcava que el món savi no formava sinó un feix. Demés, com que les matèries es tractaven en llatí, la comunicació es feia sense obstacle. En fi, el nombre d'autors era petit; les obres que publicaven no ultrapassaven en quantitat la capacitat informativa d'un esperit estudiós. Tots els escrits que sortien eren de seguida llegits pertot, ploma a la mà, anotant llurs reflexions, llurs objeccions i llurs respostes, d'on s'engendraven de seguida vastes correspondències, que comportaven instàncies, rèpliques, contra-instàncies i contra-rèpliques. Reculls periòdics comentaven aquestes obres, en publicaven ressenyes, refutacions, aclariments, en els quals els savis no paraven d'afrontar-se, atiar-se i si calia il·lustrar-se l'un per l'altre.

En conseqüència, la república de les lletres gaudia de més fermesa que mai, i per la seva cohesió, la seva activitat, el seu esclat, prengué una embranzida que arribava als solis reials. No hi hagué príncep a Europa que no es vanés de protegir les ciències, de rebre'n lliçons, de seguir-ne el progrés, fins i tot de disputar amb els professionals. Era el temps en què l'egoisme de les grans monarquies abonat per l'interès dels pobles i per la raó d'Estat, tendia a agreujar les causes de conflicte en el món; però el bloc dels esperits, que treballava en sentit contrari, guanyava pel seu cantó més que no es perdia per l'altre.

L'imperi de la raó estès a totes les coses es feia sentir en la política mateixa. Després, les pàtries, per bé que constituïdes, no duïen llurs exigències fins al punt de comprometre en els interessos de les corones la persona humana entera. Els súbdits no havien de fer el servei militar. L'instint d'adoració, emprat vers Déu, aplicat per la religió al seu objecte, no s'estenia en el sentiment cívic a exaltar interessos que separen l'home dels seus semblants. Per aquí s'engendrava un equilibri, que no fallava sinó en els instants de crisi, i que ordinàriament, àdhuc en estat de guerra, no torbava el repòs dels pobles. A tot tirar no n'experimentaven més que l'escassetat de diner; només el teatre de la guerra en tocava la desolació.

Una altra se'n seguia encara. Hom no odiava l'enemic. Els savis professaven el sentiment contrari, adquirit en la familiaritat que el comerç de les lletres els donava, els guerrers per l'admiració que els causava llur valor; el poble hi era indiferent.

Tal era l'Europa del segle XVII, tal devia ésser la del XVIII; la més habitable de totes. Car el dany de les guerres hi fou limitat; l'interior dels Estats, apacible; el diàleg internacional entre els savis, universal. Voltaire ocupà en aquest diàleg un lloc tan important com no s'havia vist mai. Tingué l'inconvenient d'abaixar-ne el to, sense comprometre-hi amb tot la sanitat de la intel·ligència. Car si la forma de Voltaire és lleugera, si el seu pensament afecta la impertinència, el seu esperit resta seriós en fons, i, a part el sectarisme que

li féu atacar la religió cristiana, mai per la gràcia d'un bell mot no atacà una veritat essencial. Sentia el valor del saber, per bé que no posseint-lo més que a mitges, i havent crivellat per despit l'erudició dels seus epigrames. Així, considerant-lo només en l'ordre del pensament, dugué la seva pedra en l'obra del precedent segle. La seva gran influència a Alemanya tingué resultats prodigiosos. L'esperit d'aquesta nació, a la qual mancaven abans l'eloquència i la poesia, en fou transformat.

A Anglaterra, el regnat de la reina Anna havia tret un profit semblant dels models que rebia de França. En mig segle, el pensament hi conquerí un ascendent considerable. En el progrés acomplit pels reialmes del nord, els seus exemples i la seva direcció feien competència a la dels francesos. En el continent, una mena de conversació s'establí entre els nostres filòsofs, els nostres moralistes, els nostres polítics, i aquells que Anglaterra produïa. Tota l'Europa hi fou atenta. L'antic règim s'acabà allí.

III. — Causes que van contrariar l'estabilització d'Europa

De totes les causes que van contrariar a Europa una estabilització fonamentada en la unitat, no n'hi ha cap de més sovint acusada que la reforma protestant. I en efecte s'ho mereix, ja que ella produí el desacord entre les nacions en el punt de la religió, el més important de tots. Però l'omissió que s'ha fet de causes encara més importants li dóna massa pes en l'opinió.

Hom s'afigura la reforma protestant a través de prejudicis moderns, que en canvien la realitat. El principi del lliure examen contra l'autoritat de l'Església, que hom li atribueix comunament, la indiferència en matèria de religió, que hom s'afigura que professà, no han estat ensenyats ni per Luter, ni per Calví, ni admesos per cap de les esglésies fundades per ells, durant dos segles. Quan des del món d'ara hom dóna un cop d'ull sobre la reforma presa en la puresa de la seva institució, hom hi troba amb la doctrina perpetuada en l'Església catòlica més semblances que no pas novetats. L'autoritat de l'Església hi era consagrada en nous caps, el dogma era subscrit en confessions, la pràctica hi era imposada sota penes eternes. Jesucrist era cregut Déu, l'home no se salvava més que per la seva gràcia, de la qual eren instruments l'eucaristia i el baptisme. En una paraula, els catòlics havien de confessar que els reformats romanien cristians. Amb la qual cosa hom tenia un element d'aproximació d'uns i altres.

Un cop consumada la ruptura, i l'Església afermada per la condemnaació, res no impedí de prendre'n esment i de començar els esforços per a la unió, tant més de bon grat que luterans i calvinistes es combatien dins de la reforma, i que els luterans en més d'un aspecte eren més prop dels catòlics que no pas de llurs germans dissidents. I la unió no estigué lluny de fer-se amb els luterans d'Alemanya per l'esforç de Bossuet; fracassà per unes intrigues de què Leibnitz fou còmplice o víctima. Afegiu que àdhuc entre calvinistes i més extremistes encara, quan la ciència de les Escriptures s'hi mesclava, els teòlegs catòlics trobaven homes instruïts, la controvèrsia dels quals els atansava. Així Grotius mantingué correspondència amb molts doctors catòlics, i les terrasses de Germigny, on Bossuet passava l'estiu, veien desfilar tots els protestants famosos d'Europa.

Per altra banda actuava el lligam de les ciències profanes. Talment que amb prou feines havien passat cinquanta anys del concili de Trento, que un comerç regular d'esperits floria entre l'Holanda calvinista, l'Holanda dels Hassau, papes laics de la reforma, i la França catòlica, escull en què la reforma s'havia esclafat. Els excessos dels iconoclastes, el record sagnant de la guerra dels Trinxeraires, no impediren un munt d'escriptors fidels a l'Església de tractar-se amb joves universitaris holandesos, de concertar llurs activitats, de manera que els mateixos autors eren en voga a Utrecht i a París. Quina prova més palesa que la república de les lletres no estava dissolta per la reforma? En realitat, no havia de sofrir-ne, i tot el que ens ofereix la seva història durant dos segles no permet ni tan sols d'imaginar com, sense la reforma, hauria estat més ben establerta.

En política és veritat que l'heretgia llançà puixants ferments de discòrdia en les competicions d'Europa, però sense armar (com sovint se suposa) les nacions protestants contra les catòliques, posar d'un cantó l'Europa fidel, d'un altre cantó l'Europa dissident. Com abans, els interessos continuaven dictant les aliances. França, que lliurà la gran batalla contra el protestantisme, no actuà menys en protestant vora els països fronterers, Saboia, Alemanya, Països Baixos. Ginebra, dita la Roma protestant, degué a ella la seva independència. Contra les amenaces de Lluís XIV, quan es formà la lliga d'Augsburg, el papa mateix va entrar en la coalició ordida per les potències protestants d'Europa. Confessem, doncs, que no sorgí cap estat de coses nou, per a l'esperit general d'Europa, de la introducció de la reforma; que, en una paraula, la unitat de la civilització no en fou rompuda.

El mal havia de venir més tard i d'una altra font. D'ençà del fals ensenyament de l'escola lamennasiana, les declamacions que ella inspira han fet passar a lloc comú que la revolució francesa prové de la reforma protestant. Però l'una i l'altra no tenen en comú cap principi, i com que per altra banda la història de les escoles polítiques i filosòfiques no descobreix cap filiació de l'una en l'altra, és una màxima a la qual s'ha de renunciar. En allò que els esdeveniments poden ésser dits provenir els uns dels altres, la Revolució surt de l'Enciclopèdia. Almenys fou preparada per ella, i una tal conseqüència confereix a aquesta escola un lloc important en la història dels esperits.

Però no podem felicitar-nos-en, perquè, lluny de consolidar el lligam que unia la república de les lletres, treballà en la seva relaxació, substituint als sòlids intercanvis del saber la vana xerrameca dels cafès. A la veu de Leibnitz i de Newton succeí la de Diderot i de Grimm. L'Europa en fou seduïda, però només en les zones baixes de la seva intel·ligència. Això, junt a l'acció exercida per Voltaire, donà a la influència francesa molta força per un temps, però amb menys de penyores per a l'esdevenidor. Hom havia d'adonar-se'n quan el segle hagué passat. Seguí el que sigui, fou enmig d'un prejudici universal, estès així en favor de França, que els estols de la Revolució van entrar a l'estranger. Cal llegir en el cant VI d'*«Hermann i Dorotea»* la meravellosa història d'aquest prestigi, traçada pel pinzell d'un mestre, i també el relat acusador del deserció que va seguir. Aitals testimoniatges ajuden a concebre les coses més bé que no grossos volums d'història.

La Revolució es va presentar als pobles, amb la Declaració dels drets de

l'home a la mà, i precedida de l'anomenada fascinadora de l'ascendent espiritual de la nació francesa. La seducció d'un món que acabava de desaparèixer sostenia, en l'acollença que va rebre, el prestigi de les idees noves. Els seus estols colliren en un moment el fruit d'un esforç de dos segles. Malauradament, era un esforç del qual els trenta anys darrers havien corromput la virtut. En lloc de donar-li noves forces, aquest gran èxit no va fer sinó segar-lo, i la història de l'Europa recent prova que no havia de tornar a florir.

Els escrits de Taine han estès, pertocant a la Revolució, idees que embrollen tota aquesta història. Li reprotxen de cercar la salvació dels homes en principis universals. Si aquest fos el seu pecat, cal confessar que no hi ha res de menys particular en ell, car d'ençà que hi ha homes que pensen s'ha pensat així. No es trobaria abans del segle XIX un sol polític, un sol moralista, un sol doctor, que hagi dit el contrari, i feia divuit cents anys que a Europa l'Església catòlica ensenyava aquest principi quan la Revolució sobrevingué.

El mateix historiador posa en el compte de la raó presa per guia el disbarat de les constitucions decretades per la Revolució, i fa responsable d'aquest disbarat una fantasma que anomena «esperit clàssic», perquè Boileau ha dit: «Estimeu doncs la raó». Però tot això no és res més que una bajanada: la «raó» de Boileau no volia dir sinó «allò que és enraonat». Altrament, hom no ha esperat pas l'Assemblea constituent per a pensar que les constitucions havien de conformar-se a la raó; com tampoc no s'ha esperat que ho digués Descartes, que ho diu en el seu Discurs del Mètode. Els romans i els grecs ho havien cregut i practicat. Hom no veu més tampoc per què uns canvis bruscos en l'Estat i unes reformes radicals havien d'aportar necessàriament el desordre i la ruïna. La cosa essencial és de raonar-ne bé els principis, i la Revolució havia pres malament els seus. Sobretot pertocant a l'ordre exterior, havia omès de calcular-ne les conseqüències, i és sens dubte per aquí que ella es mereix més de retrets.

Ella no ha fet el mal de què pateix avui Europa, ella mateixa ha cregut conjurar-lo pels principis que ensenyava; mentrestant, el mal ha sortit, per un cantó, de l'estat en què el seu pas per les nacions les ha deixades, i per l'altre cantó dels principis que ella professava en el governament dels Estats. Aquests principis són la democràcia. Ells fan de la massa dels ciutadans una persona, a la qual és reconegut el dret de constituir el poder públic. Aquesta manera de plantejar el problema polític, que la naturalesa de les coses segurament no imposa, no ha pogut reduir-se a la pràctica més que per mitjà de constitucions tan incertes, que hom no ha cessat de canviar-les fins el dia en què el sistema parlamentari, anterior i estrany alhora al principi de què es reclamaven, les va fixar. Aquest arranjament final ha pacificat l'Estat. Però no s'ha trobat un altre tant per a pacificar el món, arremorat, i que d'aleshores ençà ha cercat, sense trobar-lo, el passador equilibri de què gaudia abans. Al contrari, l'agitació de l'Europa ha crescut sense parar, per fer cap a la catàstrofe inaudita del 1914, i a la decadència que se'n segueix.

És que pertocant a l'ordre del món, i la distribució dels pobles, la Revolució tenia perspectives poc netes i professava la contradicció. Com que a dintre feia el seu principal alçaprem de l'amor a la pàtria, no podia deixar d'ensenyar-ho a fora. De més, li servia a l'estranger i tot, sublevant els pobles contra els reis.

Amb tot, el seu gran designi era d'unir l'Europa en una vasta germania. Calia doncs que els patriotismes que ella sollicitava en les nacions s'associessin en una mateixa empena, que els pobles afranquits conspiressin amb ella la unificació que ella cercava. Per quimèric que això semblí, hom no discerneix encara, en aquest pla, el contradictori i l'impossible. Heus ací on apareixen.

No hi ha res de més natural que l'amor de cadascú per al seu país; el lloc que ocupa en política no per això és menys difícil de regular. Durant segles, a Europa no ha jugat cap paper, i les poblacions d'una província passaven d'un sobirà a l'altre amb una completa indiferència. La constitució de les grans monarquies va ésser la primera causa que lligà aquest sentiment a l'Estat, per allò de formar part d'un cos polític puixant i per l'avantatge de fruir-hi de bones institucions. La fidelitat al rei formava part d'aquests sentiments, car el rei era el subjecte d'aquesta puixança i l'autor d'aquests avantatges. El llustre creixent que el desplegament de les lletres i les arts abocava sobre aquests grans Estats, el ressò que li'n pervenia de les quatre parts del món, donava a aquest sentiment forces cada cop més grans, quan la Revolució es va presentar per a recollir-lo, diferenciar-lo de la fidelitat, i convertir-lo en adversari dels prínceps, als quals fins aleshores havia unit els pobles.

Era una aventura, car hom el privava així de l'element afectiu que en els grans perills constituïa el ressort de la nació. Havia estat molt potent quan, en la guerra de successió d'Espanya, Lluís XIV, apremiat amb condicions vergonyoses per la coalició, havia fet al seu poble una crida patètica per a sostenir l'honor francès. Per a trobar un ressort semblant, la Revolució no tingué de recurs més que l'excitació cerebral produïda pel record de les repúbliques antigues, de les gregues i de la romana, que tingué a mà gràcies a la moda que d'ençà de trenta anys feia revivre, en les lletres i les corts, les imatges de l'antiguitat. Aquests records històrics oferien el que li mancava: a l'interior, tirans sacrificats a la llibertat, i als camps de batalla escalfs guerrers, desafiaments a l'enemic, mil mals afrontats per la salut de la ciutat, la integritat del seu territori, no solament pels capitans i els soldats, ans també pels ciutadans sense armes, sense distinció de sexe ni d'edat, vells, dones, criatures.

Els temes esdevinguts corrents, d'un estoïcisme oratori, que Diderot havia posat de moda amb Sèneca, engrandien aquestes imatges en la imaginació; la irreligió novament estesa els passava forces d'entusiasme abans orientades vers el Cel. El civisme va constituir la religió essencial que encoratjava la Convenció, i que esclatà amb prou violència per a dissimular de portes endins les matances i la guillotina. Per la salut de la República, tots els sentiments van ésser abjurats, àdhuc els de la família, i el tema de Brutus fent morir els seus fills per a venjar-la, celebrat en la tela de David, va ésser el símbol del patriotisme nou.

Tenia un inconvenient, que hom no reconeixeria fins massa tard: era prendre model sobre un punt tan important en una societat inferior a la que hom es vanava de reformar. En canvi aquesta, més encertada, havia tingut cura de triar l'heretatge de l'antiguitat.

Després de segles de cristianisme, tornar a les bravates oratòries de l'estoïcisme no era una moralitat sana. Anar, per una associació que només era su-

portable en vers i en la tragèdia, a vestir-se de les passions municipals d'antigues ciutats minúscules, on uns milers d'homes lliures, descarregats de preocupacions materials per un poble d'esclaus, esmerçaven en guerres i complots polítics els lleures de llur existència, xocava amb la veritat de la història. Imposar-ne el model a una nació de vint milions d'ànimes, estesa sobre un vast territori, desavesad de les revoltes civils, estranya en la seva massa a la guerra i al govern, enriquida per la seva indústria, polida per la conversació, lliure en tots els seus ciutadans, i refinada en les arts de la pau, era tirar a l'atzar el bon sentit. No hi hagué res de més artificial i per tant de més exposat a no inspirar sinó un fanatisme.

Tenim un testimoni de com operava, en l'actitud de Marsella erigint-se en ciutat independent i declarant la guerra a Aix, que va envair i saquejar. Tals disposicions venien de l'excitació regnant; venien, encara més, del model que hom proposava: no hi havia hagut res de més bàrbar que aquelles guerres de l'antiguitat, en què no hi havia dret de gents, en què la victòria justificava tot, en què les poblacions preses eren saquejades, els habitants morts o venuts com esclaus. Nodrint els homes amb semblants imatges, no es podia pretendre inspirar sentiments d'humanitat. Per una conseqüència que no havia cercat, la Revolució donà doncs a Europa l'espectacle d'un patriotisme arrogant i ferotge, abans desconegut del tot. Declarava que anava a l'emancipació dels pobles no més que per a agrupar-los en la pau; però les passions a què calgué recórrer havien d'operar diferentment.

De dues maneres inspiraven elles l'odi: no sols pels excessos que dictaven, ans també pels contagis que exerciren. El lladronici i la inhumanitat havien estat pintats com el fet execrable de les bandes erolades pels prínceps; ara hom no hi havia de veure més que les virtuts de ciutadans lliures, consagrats sense reserva a llur pàtria, i que no tenien altra cosa a respectar en el món: l'heroïsme que aconsellava de fer morir els fills a casa, no havent-hi res a fer pertocant a les resistències de fora. Inevitablement havia de trobar-se pertot gent per a inflamar-se d'admiració a la vista d'un model així. En aquells mateixos que en foren les víctimes va germinar el desig d'imitar-lo; de manera que de mica en mica hom va habitar-se a esguardar com un deure cívic l'odi formal, absolut, individual, a l'estranger.

Pertocant al disseny d'unificar Europa, la Revolució no el pogué concloure. Maistre ha remarcat que la propaganda d'idees de què els seus estols van ésser instrument feia assemblar les seves campanyes al desencadenament d'un nou Islam. Però aquest Islam trobava en possessió esglésies cristianes, que van resistir. La catòlica era sòlidament establerta. L'Enciclopèdia i els drets de l'home no hi havien aparegut d'antuvi gaire contraris; quan fou adverat que en tramaven la pèrdua, la resistència es féu sentir. No va ésser menor en els protestants. Ni Prússia, ni Suècia, ni Holanda, ni l'Estat bernès, no van mancar a aquest gran combat. Sobretot s'hi va assenyalar Anglaterra. Aquesta contradicció va tenir el fogar en ella, per bé que la Revolució hi hagués fet deixebles; però la major part de la nació hi fou hostil, i la famosa crítica de Burke, que Maistre no féu més que copiar, resta el monument d'aquest antagonisme.

Així, aquesta propaganda, lluny de fer la unitat, semblava la divisió en les

nacions, i treballava contra el seu objectiu. Per a l'acció política, van sorgir altres obstacles. La Revolució va trobar en els pobles l'adhesió vers els prínceps dels quals volia alliberar-los, i la necessitat de perseguir el seu dissenyi la va constreñir a anar contra els pobles mateixos. Adhuc en les repúbliques que va aconseguir de fundar gràcies a les intelligències que ella tenia ací i allà, la seva seguretat l'obligava a mides que no deixaven a aquests Estats nous més que l'ombra de la independència, i canvià aviat les filles del seu pensament en esclaves de la seva política. En un mot, lluny de fundar en el món l'ordre que ella meditava, encara no havia pogut, quan sobrevingué Napoleó, fer més que tirar per terra l'ordre antic, esbossar alguns cossos polítics, que només subsistien a la seva protecció, i bufar passions noves a posta per a destruir el que ella edificava.

En una corpenedora il·luminació de poeta, Hugo ha expressat l'objecte que com a veritable soldat de la Revolució (com ell mateix es proclamava) Napoleó es proposava a l'esguard del món civilitzat:

*Il n'était presque plus un homme,
il disait, grave et rayonnant,
en regardant fixement Rome:
c'est moi qui règne maintenant.*

*Il voulait, héros et symbole,
pontife et roi, phare et volcan,
faire du Louvre un capitol
et de Saint-Cloud un Vatican...*

*Ainsi qu'en une urne profonde
mêler races, langues, esprits,
répandre Paris sur le monde
enfermer le monde en Paris.*

*Comme Cyrus dans Babylone,
il voulait, sous sa large main,
ne faire du monde qu'un trône
et qu'un peuple du genre humain.*

Cirus i Babilònia a part, no hi ha un sol d'aquests versos que no il·lustrí la història, i hom no en retendria la llicó si no la mesclava al que precedeix. Guardem-nos només de falsejar-ne el caràcter, no veient en un tal dissenyi més que el d'una monarquia universal. És restringir-lo a l'ambició d'un home, desconèixer el pensament humà que s'hi declara. És veritat que qualificat així, concebut com un pla d'unitat de cara al bé del gènere humà, incorre en el retret d'utopia; però a tortes. Car sigui la que es vulgui la forma d'utopia que li hagi donat la Revolució, no era menys el desig secular d'Europa, l'estat de fet d'on era partida, aquell estat vers el qual l'esforç de l'esperit havia tendit constantment a dur-la. El dissenyi de la Revolució en fou l'experiència barroera, travessada per falsos principis, contrariada d'informacions mal preses; no

treia menys la seva força de les sòlides realitats de la història que d'un just sentiment de la unitat de la civilització.

Napoleó s'hi va agafar més bé que ella, perquè a unes doctrines fràgils afegí unes institucions. Ell es va creure prop d'aconseguir l'objectiu, gràcies a èxits militars i a un domini personal sobre els homes, que el feren com amo del món. Va estendre l'imperi francès del cantó d'Alemanya fins a l'Elba, d'Itàlia fins a les llacunes pontines, dels països eslaus fins a les bosques de Cattaro. Va crear un reialme d'Itàlia, que no s'havia vist d'ençà dels lombards, i del qual ell fou el rei, va fer de l'Alemanya una confederació de la qual ell era el protector, exilià d'Espanya i de Nàpols la casa de França per a posar-hi la seva parentela, relegà a llurs províncies llunyanes les cases d'Austria, de Brandenburg i de Saboia. Mai, d'ençà de la caiguda de l'imperi romà, l'Europa no havia semblat més prop d'unir-se. Els Estats danesos eren subjugats, Rússia tinguada per cooperadora. Al tractat de Tilsitt, Napoleó pintava el món com no havent ja de formar sinó dos imperis, el d'occident a París, el d'orient a les mans d'Alexandre, amb l'Àsia a conquerir.

Això era tornar a concepcions benefactores i eternes. Només fallaven per l'instrument. Una unitat que se suposava en els esperits i que hom no havia fet més que torbar, construccions polítiques improvisades, la reacció excitada arreu pel caprici i la violència, en fi el més gran instrument de civilització que hi hagué al món, després de França, vull dir la potència anglesa, presa follament com objecte d'odi, i combatuda sense cap probabilitat d'èxit per mitjans que l'humor duia fins a l'extravagància, havien de desfermar la catàstrofe.

(Seguirà.)

LES IDEES I ELS FETS

VIDA RELIGIOSA I MORAL

ES UN IMPERI CRISTIÀ ABISSÍNIA? — El conflicte entre Itàlia i Abissínia ha atret aquests darrers temps l'atenció mundial vers el país del Negus. En diferents òrgans de premsa havem llegit repetidament que Abissínia és l'únic regne cristià de l'Àfrica. En un article d'Edouard Devoghel a «La Vie Catholique» del 23-II-35, podem veure fins a quin punt és vera aquesta afirmació: Segons tradició antiga, la cristianització d'Abissínia es deu a un eunuc de la reina Candace o als apòstols St. Bartomeu i St. Mateu. En realitat, es tracta d'una llegenda. El cristianisme arribà a Abissínia per allà a l'any 340. Dos joves cristians, Frumentius i Edesius, que havien estat fets presoners a la costa i portats a la cort del rei, es guanyaren tant la voluntat d'aquest, que els deixà actuar com a apòstols del cristianisme. Després d'aquesta primera missionització, que certament no penetrà fins a les capes socials més extenses, en seguí una altra ves la fi del segle v, efectuada pels anomenats «Nou Sants». Es tractava de nou monjos vinguts de Síria i foragitats d'allí probablement pel govern monàrquic, a causa de llur devoció al Monofisisme. D'aquesta manera, l'errònia doctrina monofisita, que es remunta fins a Eutiques i nega la natura humana de Jesucrist, esdevingué la religió oficial del poble abissini. Els monarques abissinis restaren fidels a aquesta doctrina errònia, malgrat les escomeses violentes per part dels pobles musulmans i pagans. Abissínia no es desclogué per a Europa fins a començos del segle xvi, a l'època de les gran expedicions dels portuguesos. Arribaren al país uns jesuïtes, els quals assoliren, de guanyar per al catolicisme una gran part de la població. També el rei Sissínios, que regnà de 1607 a 1632, es féu catòlic. Però amb la seva mort desaparegué la influència catòlica i els jesuïtes hagueren d'abandonar el país. Dos caputxins francesos que poc després es presentaren a Abissínia com a missioners foren martiritzats a Gondar l'any 1638. Els anys consecutius, la tasca missionera fou encomanada als agustins, però l'any 1797 cessà del tot. A l'any 1839 foren uns lazaristes francesos els qui tornaren a emprendre l'actuació missionera. Malgrat les persecucions a què estaven exposats, aconseguiren un bon nombre de conversions, en part al

ritus còptic-etíop, en part al llatí. Actualment, Abissínia comprèn quatre districtes eclesiàstics, en els quals actuen lazaristes francesos, caputxins francesos i missioners italians de la Consolata. El nombre total de catòlics a Abissínia no puja en l'actualitat més que a 13,000, per 12 milions d'habitants. Quatre milions d'abissinis són monofisites i altres herètics, i la resta són pagans o mahometans. — *L. S. Sp.*

EL MÓN DELS HOMES CATÒLICS I LA REVOLUCIÓ SOCIAL CRISTIANA. — Amb motiu del darrer Congrés eucarístic de Melbourne, el P. Martindale, S. J., parlà davant de molts milers d'homes sobre els deures religiosos i socials de l'home catòlic en els temps actuals. L'orador recalçà que la paraula «acció catòlica», tan emprada avui dia, no assolirà la seva plena importància fins que el món catòlic copsarà el seu veritable sentit, i defensarà amb totes les seves forces la cristianització de la societat. Segons el diari anglès «The Universe», el P. Martindale exposà el següent: «Es cosa vostra d'iniciar la revolució pacífica cristiana i portar-la a terme, per implantar el reialme de Déu, de primer dins de la vostra família, i després en tota la societat. No sou en l'Església de Jesucrist solament per a obtenir, ans bé també per a donar, en primer lloc als vostres germans catòlics, però després a tota persona que pugueu atènyer amb la vostra influència. Malauradament, encara hi ha molts homes que exteriorment semblen catòlics, però la vida dels quals no té res de cristiana. D'altres es mostren del tot correctes, de cara enfora, quant al compliment de llurs deures religiosos, però interiorment, en llurs passions, en llurs instints, i en llur apreciació dels valors terrenals, són completament pagans. N'hi ha molts que durant una meitat del dia es comporten com a veritables catòlics, donant àdhuc grans quantitats per a fins benèfics, però durant l'altra meitat del dia abasseguen aquest diner d'una manera mesquina i il·lícita. A una consciència de dos caires, això li semblarà composable, però davant de Déu no ho és de composable i Ell no podrà mai permetre-ho. En tots els països, la gent senzilla creu estar convençuda, sempre més i més, que allò que domina la societat és el capitalisme, les altes finances, les potències econòmiques invisibles i incontrolables. L'home del poble condemna durament les guerres quan les creu ordides i portades a terme sols pel diner. Procureu, doncs, de no cohibir aquesta opinió pública, ara naixent, ni frustrar l'esperança de les masses; altrament, sobrevindria una catàstrofe, pitjor que tot el que fins ara ha vist la humanitat. Mentre la massa dels oprimits tingui la sospita que ells sols són una joguina dins de les mans de les potències financeres, no hi haurà esperança de pau, de seguretat, ni de treball col·lectiu pacífic. Guerres i revolucions venidores sols poden destruir, no poden crear res de nou, per això és tan gran el vostre deure. Vosaltres teniu els veritables principis, l'esclatit coneixement dels fets dels temps. L'experiència dels segles està a la vostra disposició. Poden desviar la catàstrofe venidora per mitjà de la pacífica revolució cristiana.» — *L. S. Sp.*

DRET ROMÀ I CRISTIANISME.— Segons la «Reichspost» de Viena, el Prof. Princep Hohenlohe-Schillingsfürst donà una conferència a la «Leogesellschaft» sobre el tema «Patrística i Dret romà», on digué aproximament el següent: Junt amb l'opinió general que el lloc que correspon a la religió dins de l'Estat no és altre que el d'una associació, s'ha desenvolupat també una greu mixtificació científica. La filosofia del dret i de la història dels darrers decennis no ha reconegut i sovint ni tan sols no s'ha adonat de la influència que el Cristianisme exercí en la formació del Dret romà. Agustí, mitjançant la seva unió de la llei de la natura segons els estoics amb la llei eterna de Déu, ço és, el pla de la creació, assentà el fonament per a l'evolució ulterior del concepte del dret. El conferenciant, amb els darrers resultats de les seves investigacions de la història del dret, demostrà clarament que el pensament filosòfic i teològic del Cristianisme ha tingut una influència directa i decisiva en l'evolució del dret romà, i que l'emperador Justinià maldà conscientment per la seva completa cristianització. Assentat això, els conceptes «pietas» i «humanitas» del dret romà troben una total explicació. En el dret clàssic, aquests conceptes contenen un sentiment de respecte, derivat de les relacions socials. Però en els escrits de Lactanci, el qual es convertí durant la persecució dels cristians per Dioclecià, el sentit de les dues paraules és ja totalment transformat. La veritable justícia (humanitas) no és possible si no existeix abans el veritable reconeixement de Déu (pietas). La relació mútua entre els homes no és social ni justa fins que tingui com a fonament el reconeixement de Déu.— *L. S. Sp.*

AL·LOCUCIÓ DEL SANT PARE ALS PREDICADORS QUARESMAIS DE ROMA.— El dia 5 de març, dimarts de Carnestoltes, el Sant Pare va atorgar l'acostumada audiència als predicadors quaresmals de Roma que es presenten acompanyats dels rectors de les parròquies respectives. La cerimònia es va celebrar en la sala del Consistori. En adreçar la paraula a aquests pastors i mestres d'ànimes, «que són tan a la vora de la llar paterna», el Sant Pare els va recomanar que es fixessin bé «en la contradicció veritablement trista i desconsoladora— que es veu entre els fidels, àdhuc entre els qui practiquen certes devocions— entre la fe que professen i la vida que porten... Es la vida paganitzada d'avui, que acora tots els que la contemplen amb atenció; una vida tan expressament, tan paganament dedicada al plaer, a la recerca dels plaers i diversions; tan expressament i paganament impúdica, amb una impudícia que, moltes vegades, supera la de la vida pagana antiga, una impudícia anomenada— paraula horrible i blasfema— pràctica i culte de la nuditat. Antigament la nuditat era a l'art i no es pot dir que fos a la vida: ni a Roma, ni a Grècia, que és tot el que es pot dir! I després una altra tendència pagana, la inconsciència del greuge que es fa continuament a la virtut en posar-la en perill per satisfer la mania de veure-ho tot, de gaudir de tot».

Després, el Sant Pare va expressar el desig que, ja que tot el món s'havia unit a Roma en la celebració del Jubileu de la Redempció, Roma s'unís ara a la resta del món, en pregàries i pràctiques piadoses, especialment el Diumenge de Passió en què es celebrarà la funció expiatòria anunciada en la Butlla d'extensió del Jubileu. L'acte va acabar amb la benedicció apostòlica i la desfilada dels rectors i predicadors per davant el Sant Pare, al qual eren presentats pel Cardenal Vicari. — M. R.

EL MINISTRE LAVAL EXALÇA LA CIVILITZACIÓ CRISTIANA. — Amb ocasió dels acords de Roma, a primers de març, els garibaldins de l'Argonne varen organitzar una festa franco-italiana a honor del ministre Pere Laval. El discurs pronunciat per aquest polític en el brindis del banquet va acabar amb aquest paràgraf: «Espero que l'any 1935 serà un gran any per a la pau. Jo hi treballaré amb totes les meves forces, amb tot el meu cor, amb tota la meva intel·ligència, amb tota la meva fe; hi posaré el meu esforç i l'uniré al dels altres per tal que es realitzi la gran reconciliació. La crisi és cruel en tot el món: milers, milions de desvagats sofreixen, la misèria és extraordinària. Com que els pobles desconfien els uns dels altres, les barreres duaneres s'aixequen en comptes d'abaixar-se. Això no pot durar indefinidament. Però, tots aquells als quals preocupa la defensa de la pau de les nostres llars, els qui encara volen veure resplendir en el món *la nostra vella civilització cristiana*, tots s'uneixen estretament, i estic segur que els fills de l'antiga Roma no em desmentiran. Jo treballaré per a la França, Mussolini treballarà per a la Itàlia i tots dos plegats i amb el mateix entusiasme, treballarem per a la pau.» — M. R.

PROGRESOS DEL CATOLICISME A L'ÍNDIA. — El *Rays of Light* (raigs de llum), òrgan oficial de la *Catholic Truth Society*, de l'Índia, ha publicat, en el fascicle de gener, unes dades molt interessants sobre la població catòlica d'aquell país. L'any 1500, a l'Índia, Birmània i Ceilà, hi havia uns 60,000 catòlics; al cap de dos segles, el 1700, eren uns 800,000; en 1850, passaven del milió; en 1900, eren 2.201,774; avui falta poc per arribar als 4 milions. Del 1850 al 1900, la població catòlica de l'Índia s'ha duplicat, i del començament del segle fins avui, ha tingut un augment del 56 per 100, mentre la població total del país ha crescut en proporció molt inferior.

L'*Examiner* de Bombay, comentant aquestes dades, fa remarcar el notable progrés de les missions catòliques per bé que, preses com a xifres relatives, no són gaire aconhortadores; en efecte, la població catòlica de l'Índia representa l'u per cent de la població total; després de quatre segles de treballs i fatigues, els catòlics no arriben als 4 milions en un país que compta 353.000.000 d'habitants; per això, si el moviment de conversions hagués de progressar en la mateixa proporció, caldrien 35.000 anys perquè l'Índia fos totalment catòlica.

Sortosament, tot fa preveure un ritme cada dia més accelerat. El Delegat Apostòlic ha fet publicar una memòria on hi ha dades no menys eloqüents que les del *Rays of Light*. En el mig segle que porta d'existència la Delegació, el nombre de catòlics ha passat d'1.660,000 a prop de 4 milions; el de les circumscripcions eclesiàstiques, de 29 a 58; el dels sacerdots, de 2,100 a 4,225; el de germans llecs, de 250 a 950; el de monges, de 900 a 8.700. Cinquanta anys enrera, hi havia a l'Índia 19 seminaris amb 400 estudiants; avui són 63 amb 3,100 alumnes; llavors hi havia 1,850 escoles catòliques amb 75,000 alumnes; avui són 6,500 amb 550,000 escolars.

Després d'aquestes dades, el Delegat Apostòlic indica alguns projectes. El desenvolupament de les obres de beneficència, de les escoles i de la premsa, que donen ja força bons resultats, reportarà, indubtablement, una penetració més profunda en la massa popular. La metòdica organització de l'Acció Catòlica, fent cooperar intensament els seglars amb l'Apostolat jeràrquic, augmentarà la influència de les missions. La formació de la clerecia indígena facilitarà extraordinàriament les conversions. La fundació de la Universitat Catòlica, així que serà possible, a més de facilitar la formació intel·lectual dels catòlics, constituirà un focus d'influència catòlica entre els medis intel·lectuals del país. — M. R.

ELS ESTATS UNITS I LA PERSECUCIÓ RELIGIOSA DE MÈXIC. — Ja saben els nostres lectors que l'Episcopat i els catòlics dels Estats Units han protestat enèrgicament contra la persecució religiosa de Mèxic i s'han plantat de la passivitat del Govern nord-americà en aquest afer. El senador Borah el dia 31 de gener va presentar una moció demanant que el Govern obrís una enquesta sobre els atropellaments i vexacions que es sofreixen a Mèxic per motius d'ordre religiós. El ministre Hull, secretari d'Estat d'affers estrangers, va trametre a la Comissió d'affers estrangers del Senat una nota dient que el Govern s'oposa a la moció Borah. La comissió, conformant-se amb el criteri ministerial, ha decidit que l'enquesta proposada és impossible, a menys que el senador Borah demostrï que alguns ciutadans nord-americans han estat maltractats o expoliats de llurs béns.

Llavors els catòlics varen portar la qüestió a la Cambra dels representants: demanaren que el departament del treball obrís una enquesta sobre el nombre i les condicions dels perseguits mexicans que han hagut de refugiar-se als Estats Units; també presentaren un projecte de llei invitant el Secretari d'Estat a no pactar cap acord de caràcter comercial ni entesa de cap mena amb qualsevol nació que posi en pràctica mesures persecutòries per motius religiosos o de raça. Es pronunciaren extensos parlaments, però no s'arribà a cap resultat pràctic. De totes maneres, l'opinió comença d'interessar-se per aquest afer, fins al punt que ministres protestants i rabins israelites s'associen a la protesta dels catòlics.

Els *Cavallers de Colom* són els impulsors principals de tot aquest moviment. Ara han acordat una mobilització general de tota l'Acció Catòlica dels Estats Units i del Canadà amb el doble objecte d'ajudar la Lliga de la decència contra els espectacles immorals i d'obtenir la suspensió de la persecució mexicana. Amb aquest objecte, els elements directius dels Cavallers de Colom s'han entrevistat amb el Secretari d'Estat Cordon Hull, i han insistit en la demanda d'una enquesta. Estan decidits a obtenir el nomenament d'una Comissió encarregada de fer una escrupolosa investigació; un cop demostrada la persecució religiosa, s'hauria d'exigir a Mèxic que posés fi a aquesta situació i, si el Govern es negués a garantir la llibertat religiosa, es trencarien amb ell tota mena de relacions.

Es incert encara el resultat que donarà aquesta campanya: cada dia, però, va fent més prosèlits i té més ambient favorable en tot el país. — M. R.

L'ESGLÉSIA I ELS PARTITS CATÒLICS. — El Cardenal van Roey, arquebisbe de Malines i primat de Bèlgica, en la pastoral de Quaresma d'enguany, exposa algunes idees que ajuden a formar un concepte clar d'aquesta qüestió.

«Es absurd de confondre l'Església Catòlica amb un partit catòlic i mesurar la seva força pels resultats electorals. Però, no hi ha dubte que el partit catòlic, tal com s'ha anat formant en el nostre país, ha prestat a la religió serveis inestimables. Ha fet fracassar molts atemptats a la llibertat de consciència i a la llibertat de l'Església i n'ha reparat d'altres: d'això nasqué el seu dret a l'existència en els temps passats, i ací radica la seva raó d'ésser actualment. Seria una bogeria — com s'ha esdevingut sovint en altres països, on els catòlics paguen cara aquesta falta — deixar, sense intervenció, el poder públic en mans dels enemics de la nostra fe cristiana perquè trepitgin els nostres drets i encadenin la llibertat religiosa. Per això, tots aquells qui senten la necessitat de defensar els principis espirituals han de formar un partit sòlid, ben organitzat i fort per la seva disciplina, que sigui, si cal, un castell inexpugnable. Creiem que hem de dir això amb entera franquesa, especialment davant l'actitud de certs grups de joves catòlics que no sempre tenen en compte la realitat, que sovint confonen amb llurs somnis.»

«Malgrat això, encara no és lícit de confondre el partit catòlic belga amb l'Església Catòlica. El partit catòlic no és una cosa sortida de l'Església ni depèn d'ella en la seva actuació política: ell determina, amb completa llibertat, el seu programa econòmic, financer o militar, i per afiliar-se al partit no cal cap professió de fe. L'Església té una missió enterament diferent: s'adreça a les ànimes i els mostra el camí de la felicitat eterna. Es pot constatar fàcilment que el seu camp d'acció no té res de comú amb el camp de batalla on combaten els partits. Ella no posa límits a la seva benèfica influència; a ella acuden, sense distinció,

les ànimes empeses per l'aspiració religiosa, que la natura ha posat en el cor de tots els homes... Cada vegada que parlem de l'Església ens referim a aquest reialme de les ànimes, col·locat al defora i al damunt dels grups i dels partits.» — M. R.

LA JORNADA UNIVERSITÀRIA CATÒLICA ITALIANA. — Com de costum, el Diumenge de Passió (7 d'abril), s'ha celebrat a Itàlia la jornada universitària en la qual es fa una capta a favor de la Universitat Catòlica de Milà. Pocs dies abans, el Magnífic Rector de la Universitat del Sagrat Cor va presentar al Sant Pare el resultat general de la jornada universitària de l'any passat. El dia que es tancaren els comptes (31 de gener), el total de les captes ascendia a 2.810,307'10 lires i els donatius d'altra procedència a 189,720'35; tot plegat 3.000,027'45 lires, poca cosa menys que l'any anterior.

La Universitat ha publicat una memòria titulada *Rendimento generale della Giornata universitaria del 1934* que exposa detalladament el que ha arreglat cada diòcesi, cada parròquia i cada entitat d'acció catòlica. A més de les xifres absolutes, posa també el tant per cent que representa el donatiu, atesa la població de la parròquia o el nombre de membres de l'entitat. Un detall curiós: de les 24,078 parròquies italianes, han contribuït a la capta 17,602, la que més amb 15,000 lires i la que menys amb 30 cèntims.

L'EPISCOPAT FRANCÈS I LA LLIGA DELS DRETS DE L'HOME. — A fi de febrer, els Bisbes de la província de Cambrai es varen adreçar als fidels amonestant-los sobre els perills que presenta la *Lliga dels drets de l'home* i l'estricta obligació que tenen de refusar-li llur adhesió. Es veritat que ella proclama que sols es proposa defensar les víctimes de la injustícia, la il·legalitat i l'arbitrarietat, de fet, però, la major part dels seus dirigents són fracmaçons i la Lliga és comporta com una filial de les lògies, segueix llurs inspiracions i sosté llur actuació. Tant és així que, ja pel setembre del 1920, el Butlletí oficial de la gran Lògia deïa referint-se a la Lliga que, mateix que per a la Lliga de l'ensenyament i d'altres entitats per l'estil: «la maçoneria ha d'ésser l'aglutinant que les uneixi.» L'any 1926, un Congrés de la Lliga va demanar l'abolició del Concordat en l'Alsàcia Lorena; l'any 1928, va declarar que no volia demanar la reforma de les lleis relatives a les Congregacions; àdhuc algunes seccions de la Lliga feren enquestes per a denunciar els religiosos que tornaven a ensenyar; en el mateix Congrés de l'any 1928, fou aprovada una moció favorable a l'ensenyament laic i el president es va declarar partidari que es tragués als sacerdots el dret d'ensenyar. Des del 1927, està plantejada a la Lliga la qüestió de Mèxic: malgrat d'això, mai no ha pronunciat un mot de protesta contra la persecució de què són víctimes els catòlics mexicans. Cosa que no és d'estranyar, puix que, com va declarar Portes Gil, el 27 de juliol del 1929: «En els darrers

anys, a Mèxic, l'Estat i la Maçoneria han estat una mateixa cosa: dues entitats que van de bracet, puix que els homes que han ocupat el poder sempre s'han solidaritzat amb els principis revolucionaris de la Maçoneria.»

Per totes aquestes raons, els Bisbes prohibeixen als catòlics l'adhesió a la Lliga i prestar-li cap mena de cooperació. — M. R.

EL SANT PARE ANATEMATITZA LA GUERRA. — El dilluns, dia 1 d'abril, es va celebrar el Consistori en el qual el Sant Pare va pronunciar l'Ahocució de consuetud en aquests actes. La primera part del parlament va ésser dedicada a la pròxima canonització del benaurats Joan Fisher i Tomàs More, màrtirs de llur fidelitat a les lleis de l'Església i a la supremacia espiritual del Pontifex romà.

Després parlà de la situació internacional. D'altres sentiments — digué — preocupen el Sant Pare en contemplar la crisi econòmica, política i, sobretot, moral que afligeix el llinatge humà i les funestes perspectives per a l'esdevenidor que susciten fundades temences. Quan encara no són reparades les ruïnes de la darrera guerra, heus ací que el cel s'ennuola i torna a llampegar i vénen a la memòria del Sant Pare aquelles paraules de l'Evangeli: *Sentireu parlar de guerres i de rebel·lions*: no estranya, doncs, que tots els pobles s'adrecin al Pare comú per a demanar-li un xic de llum, de consol i d'esperança. El Papa comença per exhortar-los a confiar en l'ajut de Déu; cal que, com els Apòstols enmig de la tempestat, acudeixin a Jesús dient-li: *Senyor, salveu-nos, que si no estem perduts*, per tal que, a la fi, gaudim també una gran bonança.

«Però, com que els rumors de guerra, escampats arreu, són la causa principal de la inquietud i de la por que colpeixen tothom, creiem oportú de fer certes declaracions exigides pel nostre ministeri apostòlic. Que els pobles tornin a destroçar-se mútuament, que es torni a vessar la sang dels germans, que per terra, per mar i per l'aire es tornin a posar en joc tots els mitjans d'escampar la mort i la devastació; tot això fora un crim tan horrorós i una follia tan gran que ho creiem impossible, segons aquell principi jurídic: Pel que fa a les violacions del dret, cal creure que no seran realitzades. Es que no ens podem convèncer que aquells que tenen a llur càrrec la prosperitat i la fortuna de les nacions vulguin tirar a la perdició, a la ruïna i a la mort el poble que els està confiat i gairebé tot el llinatge humà. Però si algú — el que Déu no permeti, i Nos creiem confiadament que no s'esdevindrà — prengué la iniciativa de preparar i de desencadenar aquest enorme crim, Nos no ens podríem estar d'adreçar-nos a Déu omnipotent, repetint amb tristesa aquesta pregària: *Destroceu les nacions que volen guerra*. Tot això es refereix a la impossibilitat moral d'una nova guerra; però, a Nos i a molts d'altres ens sembla que, àdhuc físicament és impossible, ateses les crítiques circumstàncies actuals.»

L'Ahocució acaba amb paraules de serena confiança amb motiu de

les pregàries de Lurdes, a les quals el Papa serà present per mitjà del seu Legat. Allí, la Verge estarà dempeus al costat de l'altar com estava al costat de la creu i el Papa confia que l'oració de la Verge Immaculada tornarà fer brillar l'iris de pau en l'horitzó del món. — *M. R.*

MOVIMENT SOCIAL

LA VEU DELS JOVES PARATS A GINEBRA. — Patrocinada per la Joventut Obrera Cristiana i la Confederació Internacional de Sindicats Cristians, s'ha iniciat una intensa campanya a favor dels joves obrers en atur forçós. A aquest objecte la JOC internacional a iniciativa de la JOC belga ha editat i repartit unes «fulles de petició» per tal que siguin degudament signades pels joves obrers parats de tot el món de 14 a 25 anys. Aquestes fulles donaran autoritat a la intervenció de la JOC i de Confederació Internacional de J. Cristians, que es reunirà el pròxim mes de juny per examinar el greu problema de l'atur en la joventut.

L'objecte que es proposen amb aquesta petició és: Intervenir prop de la Conferència Internacional del Treball perquè es doni compte d'una manera concreta de la importància i de les repercussions d'aquest flagell social. Demanar-li que transmeti als Governos representats a Ginebra recomanacions urgents per realitzar al més aviat possible mesures per ajudar els joves parats i suprimir progressivament l'atur de la joventut.

Fer reflexionar la classe obrera i l'opinió pública mundial sobre l'angoixosa situació dels joves parats i sobre els perills de totes menes que en són conseqüència immediata per a l'esdevenidor de la classe obrera i de tota la societat.—Donar confiança i coratge als joves parats demostrant-los que les organitzacions obreres cristianes es preocupen de la seva situació i volen ajudar-los activament, defensar-los i representar-los a l'objecte de fer conèixer i veure llurs urgents i legítimes reivindicacions.

El seu desig és: que es facin signar les «fulles de petició» a tots els joves de 14 a 25 anys sense distinció d'opinió ni de partit, que són víctimes de l'atur forçós (nois i noies), ja sigui que hagin estat privats de llur empleu, ja sigui que encara no hagin trobat feina d'ençà que han deixat l'escola; crear un veritable moviment d'opinió pública, vulgaritzant i publicant per tots els mitjans la crida i les reivindicacions dels joves parats. Per atendre aquests dos principals objectius la JOC i els Sindicats Cristians han de poder comptar amb la col·laboració efectiva dels dirigents i dels membres de totes les obres catòliques que són susceptibles de facilitar la realització d'aquesta important tasca d'informació i de defensa a favor dels joves en atur forçós.

La seva intenció és recollir i donar unitat a tot aquest moviment d'opinió i amb la força i l'autoritat de milers de fulles signades presentar un «Recurs dels joves en atur forçós» a l'Oficina Internacional del Treball a Ginebra, per tal que prengui en consideració les seves suggerències i intervingui prop dels Governos perquè hi donin ràpida realització. En aquests recurs es demana: Treball, segons les seves aptituds, pa i alimentació suficient; i ajut, moral i pecuniari a les organitzacions de joventut que se'n preocupen. Per aconseguir-ho, reclamen una sèrie de mesures que, al seu entendre, tendrien a suprimir l'atur en els joves: Retard de l'edat d'admissió al treball; formació professional metòdicament organitzada; reglamentació del treball de la dona casada; disminució de les hores de treball; rebaixar l'edat del retir amb pensions suficients per a l'obrer vell.

Constatem amb satisfacció que, pel que fa a Catalunya, aquesta campanya ha trobat un decidit i entusiasta ajut en la Sub-federació obrera de la F. J. C. (JOC Catalana) que se n'ha emprès amb veritable interès la popularització des de les seves publicacions i el repartiment de les «fulles de petició» a través dels seus Grups escampats per tot Catalunya, i finalment ha acceptat d'ésser el portantveu i l'intermediari entre els joves obrers parats de Catalunya i els organismes internacionals que patrocinen i dirigeixen aquesta campanya.

Aquesta feliç iniciativa té el caràcter d'una veritable ofensiva a tots els països per tal que la JOC i els Sindicats Cristians puguin intervenir a Ginebra en nom de milers de treballadors i demostrar la voluntat de les organitzacions obreres catòliques d'ésser els infatigables i vers defensors de la classe obrera. — J. M.

CONFERÈNCIA INTERNACIONAL CATÒLICA SOBRE EL CORPORATIVISME. — L'Acció Catòlica d'Austria ha convocat una conferència internacional a Viena per als dies 29 i 30 d'aquest mes de maig, per estudiar «l'ordre social corporatiu segons els principis cristians derivats de les Encícliques pontificies».

La convocatòria va avalada amb les prestigioses signatures de S. E. el Cardenal Arquebisbe de Viena, Dr. Innitzer; l'Arquebisbe de Salzburg, Dr. Waitz; el Burgmestre de Viena, Dr. Schmitz; els Drs. Hewati i Fried, president i director de l'Acció Catòlica austriaca, i el professor de la Universitat de Viena, Dr. Messner, reconeguda autoritat catòlica en estudis corporatius.

En aquesta convocatòria són convidats a prendre part en la Conferència els directors del moviment social catòlic de tots els països d'Europa, per tal que entre ells es comuniquin i exposin les seves idees, projectes, realitzacions i experiències en ordre a la realització pràctica dels principis corporatius del catolicisme social, especialment dels continguts en la important i lluminosa Encíclica de Pius XI «Quadragesimo Anno».

Els organitzadors han pensat dividir la Conferència en dues parts.

Primerament, que tots els delegats estrangers exposin la marxa i el contingut del moviment corporatiu catòlic en les institucions que representin i en llurs respectius països; i segonament, que les personalitats de més relleu de la vida pública i social d'Àustria, exposin i deliberin entorn de l'organització corporativa en vies de realització en el seu país.

Acabada aquesta Conferència destinada a exposar els principis generals vers els quals s'ha d'orientar l'organització corporativa, els catòlics austríacs celebraran un Congrés social durant tres dies, que tindrà per objecte estudiar les qüestions de detall i particularment l'adaptació a la realitat i al sistema austríac. Els delegats estrangers podran també assistir a les deliberacions del Congrés, que tindrà lloc seguidament de la Conferència, i que, pels problemes que s'hi estudiaran, en serà una mena de continuació complementària.

Es parla molt de corporativisme i són diversos els Estats que en certa manera i en alguna forma han introduït reformes en aquest sentit, però a Àustria pertoca la glòria — recordem la capacitat i el talent del gran petit Dollfus — d'ésser el primer Estat que s'ha proposat de restituir l'ordre social, econòmic i polític a base d'un règim corporatiu, volent seguir amb tota bona voluntat les direccions i normes que es desprenen dels documents pontificis. I aquest títol és el que invocà l'Acció Catòlica d'Àustria per a prendre ella la iniciativa de convocar a Viena una Conferència d'aquest ordre.

Entenem que ha d'ésser molt saludable la realització d'aquesta idea. Serà una ocasió magnífica perquè els dirigents del moviment social catòlic d'arreu d'Europa exposin el seu pensament sobre una qüestió tan transcendental, en la qual hi ha posades tantes esperances, especialment d'ençà que el Sant Pare hi ha dit la seva paraula, assenyalant cap al corporativisme el camí de la reforma social. És ben clar que els catòlics tenen el deure de realitzar els ensenyaments de l'Església i tot el que en sigui preparació, com és l'estudi i divulgació dels seus principis, ha d'ésser mirat amb simpatia i lloat sense reserves.

Aquesta Conferència d'Àustria tindrà, si més no, la virtut d'atreure l'atenció entorn de la reforma social propugnada pels catòlics i d'infiltrar un bon tros en l'ambient social les doctrines de l'Església; i d'altra banda, és d'esperar i desitjar que contribuirà no poc a afinar cap a un major sentit d'unitat i compenetració els intents dels homes de la democràcia cristiana que volen avançar, moguts pel seu anhel de justícia social i de servidors de l'Església i de la societat, cap a la reforma corporativa.

La Junta Central d'Acció Catòlica Espanyola ha rebut una invitació de la Unió Nacional de Catòlics d'Àustria, perquè assisteixi a la Conferència Internacional convocada a Viena. A hores d'ara, no sabem si Espanya serà representada en aquesta Conferència, per bé que la Junta d'A. C. ha contestat que farà el possible perquè no manqui la veu i la representació dels catòlics espanyols en una Assemblea tan important. Alegrem-nos que la nostra Acció Catòlica, que es presenta tan fecunda

i esperançadora en tots els ordres, però especialment en el camp de la doctrina social, hagi estat convidada expressament, i desitgem i procurem, que no hi manqui la seva representació, que alhora que hi faci sentir la nostra veu, ens porti una alenada i un estimul, catòlic i europeu, de veritable i sincera reforma social. — J. M.

UN CURS DE CORPORATIVISME A LA UNIVERSITAT CATÒLICA DE MILÀ. — La Junta Central d'Acció Catòlica Espanyola ha organitzat un curs d'estudis sobre corporativisme i Acció Catòlica, a tenir lloc del 24 d'abril al 7 de maig, a la famosa Universitat Catòlica de Milà.

En publicar el programa, la Junta C. diu que inicia una sèrie de viatges d'estudi a l'estranger, a fi de posar en contacte els homes, especialment els joves d'estudi, catòlics, amb els dels altres països; recollir i aprofitar els ensenyaments dels professors més destacats de l'estranger; i conèixer els grans Centres catòlics de cultura i institucions d'Acció Catòlica que floreixen més enllà de les nostres fronteres. Amb referència a aquest curs, pretén que dins de la funció formativa que li és pròpia, un grup selecte d'espanyols adquireixin idees clares i precises sobre un fenomen tan actual com el corporativisme, que el mateix Sant Pare Pius XI, en l'Encíclica «Quadragesimo Anno», assenyala com a camí per a la reforma social. La serenitat i l'ambient acadèmic de la magnífica Universitat Catòlica de Milà, a més de l'apreciable competència dels professors, seran extraordinàriament propicis per aconseguir-ho. L'estudi de l'Acció Catòlica Italiana serà també objecte d'aquest viatge.

El programa del curs ha estat elaborat pels mateixos professors que pertanyen a aquell alt Centre de Cultura, i comprèn: *Legislació constitucional italiana*, 8 lliçons, pel professor A. Amort; *Dret corporatiu*, 6 lliçons, pels professors L. Barassi i G. Delitala; *Economia corporativa*, 8 lliçons, pels professors A. Fanfani i F. Vito; *Espiritualitat i intel·lectualitat italiana*, 8 lliçons, repartides així: Dues d'Història de l'A. C. italiana, per Mons. Olgiati; una d'organització de l'A. C. italiana, i una sobre figures de catòlics italians: Ferrini, Vecchi, Salvadori, per Panighi; una sobre la Universitat Catòlica, pel P. Gemelli; una sobre corrents filosòfics moderns, per Padovani; una sobre el Pacte de Laterà, per Rovelli; i una sobre literatura italiana moderna, per Sticco.

Les classes seran al matí a la mateixa Universitat del Sagrat Cor, i la tarda es dedicarà a visites i excursions. A Milà hom visitarà la Universitat Catòlica, la Universitat Ambrosiana, la famosa catedral o «Duomo», Museus i Esglésies principals, la Casa d'Acció Catòlica, el periòdic «L'Itàlia», establiments industrials, Seminari, etc. A Pavia, la Universitat, la Cestora, el Llac de Como. I per últim, a Roma on roman-dran tres dies visitant la ciutat, i on el viatge tindrà l'agradable i obligat final de postrar-se als peus del Sant Pare, per tal que el mateix Pius XI els confirmi en els seus nobles ideals i beneeixi els seus propòsits.

Es una bella mostra de l'admirable tasca de formació i obra cultural

que realitza l'Acció Catòlica en tots els ordres, i que comença a ésser-li reconeguda àdhuc fora de les fronteres, com hem vist en la crònica anterior, en ésser invitada directament a la Conferència Internacional que se celebrarà a Viena a últims de maig per estudiar el Corporativisme. Així mateix, ens vénen a la memòria els pròxims cursos d'Estiu a Santander que ja organitza cada any, amb el programa d'Estudis socials, on explicaran lliçons diversos professors estrangers, entre ells l'italià Fanfani, l'austriac Mesoner, l'alemany Stviuder, el portuguès Costa Leite, que figuren a primer rengle entre les autoritats en qüestions socials i corporatives.

D'aquesta manera els estudiosos i especialment la joventut aniran agafant contacte amb els veritables Centres de Cultura, i assimilant els ensenyaments de l'Església per boca de les més altes autoritats en les respectives matèries. És així com els catòlics d'Espanya s'aniran incorporant al pensament i al moviment social catòlic d'Europa en tots els ordres, i en aquest cas al que propugna un nou ordre social corporatiu. I a Catalunya què fem? — J. M.

EL CANONGE CARDIJN NOVAMENT A BARCELONA. — Ha tornat a passar per Catalunya l'infatigable i admirat sacerdot belga que fa dos anys en fou hoste durant uns dies de convulsió social. Amic del nostre estimat Dr. Bonet i coneixedor de la Federació de Joves Cristians, ha estat hoste d'honor seu durant el breu sojorn — bastant més breu que l'altra vegada — que ha fet a Barcelona. Malgrat això i la fatiga corresponent als dies passats a Portugal i a Madrid, donà una única i selecta conferència dedicada exclusivament als militants de la F. J. C. que àvidament ja esperaven la seva paraula d'apòstol, vibrant i transportadora.

Prèviament unes paraules del senyor Millet, president de la F. J. C., saludant-lo i demanant-li la seva cooperació al pròxim Congrés de l'any vinent, l'il·lustre canonge féu ús de la paraula. Saluda, agraeix, felicita per tot el que ha fet i fa la F. J. C. Parla d'Acció Catòlica. La sort de l'Església serà la sort de la Civilització. Glossa el que ha d'ésser aquesta joventut nova, que amb un esperit nou, a través de l'Acció Catòlica ha d'ésser la regeneració del món. No és apostolat de sacerdots, sinó de laics. És una tasca de conquesta, de lluita. A Bèlgica, han penetrat en els joves obrers. Ha d'ésser una revolució moral i espiritual que transformi la nostra vida per l'apostolat. L'Església no salva el món sense salvar els individus. Diu que s'ha d'infondre un esperit de respecte per tal de tornar a la família el sentit cristià peculiar. D'ella han de sorgir tots els apòstols que l'Església necessita. S'ha de lliurar contra tot el que impedeix que hi hagi famílies cristianes: moralitat, espectacles, condicions de treball, habitacions, etc.

S'ha de tornar al sentit noble del treball; no considerar-lo com a indigne. És coHaborar amb Déu, en l'obra de la societat. Si no es respecta el treball i els obrers, s'està en contradicció amb la Religió. Fa referència a passatges de les Encíclics socials. Els joves són bons

quan entren al treball i en surten corromputs. S'ha de transformar el medi. Calen apòstols que transformin el medi del treball, i això ho ha de fer l'Acció Catòlica. Si n'hi ha dos mil en una església, n'hi ha vint mil a fora que no saben que tenen una ànima per salvar. Ací han d'actuar els apòstols laics. Cal un moviment que conquisti i transformi la massa. Davant tots els problemes moderns, estem dispersats. El Papa vol que ens unim.

Hem de canviar la faç del món. Hem d'actuar en tots els medis. Els obrers han d'ésser conquistats pels obrers. Cal organització adaptada a cada medi. Explica la seva organització belga amb els anys de preparació lenta i callada que la precediren. Són indispensables militants i dirigents obrers. Explica els diferents serveis que tenen establerts. Servei per als parats; mentre els socialistes només criden, ells els ajuden com a germans, i tot, no pas amb diner de l'Estat, sinó de la seva organització. Serveis per als malalts, per als soldats, etc. Explica els moments emocionants de l'oració per les víctimes de l'ideal jocista.

Aquest moviment que va estenent-se arreu és la transformació més profunda que s'ha vist. Explica el que serà el pròxim Congrés en un Estadi capaç per a 100,000 persones, les paraules encoratjadores del Sant Pare en una lletra recent, l'espectacle que donaran al món, de la seva fe. Hi espera una representació de Catalunya, d'aquesta Catalunya i Barcelona, que ells de lluny veïen com un focus de comunisme i d'anarquia, i que ja ha vist que hi ha una organització de joventut nova i d'Acció Catòlica, disposada al sacrifici i capaç de transformar-la amb la seva fe i la seva acció.

La J. O. C. va a acabar amb la injustícia, amb la guerra, amb el paganisme, i va a introduir una nova internacional que serà la de l'amor, i que ha de portar-nos a un món nou on imperi la dignitat, la justícia, la caritat, la fraternitat.

Les seves paraules abrindades pel foc de l'entusiasme encara ressonen a les nostres orelles i a les de tots els feiocistes. Aquesta agradosa i profitosa visita de l'«abbé» Cardijn, ha contribuït a fer més estrets i cordials els profunds llaços de germanor que ja existien entre la joventut catòlica belga i la catalana.—J. M.

MOVIMENT INTERNACIONAL

LES ELECCIONS DE DANTZIG. LES SEVES CONSEQÜÈNCIES. — La Conferència de Stresa, no ha distret l'opinió de les eleccions que s'han desenrotllat a Dantzig. El plebiscit és una prova manifesta de l'empenta alemanya vers l'Est. Els nacionals-socialistes volien mostrar llur força

i obtenir al *Volkstag* la majoria de les dues terceres parts, necessària per a modificar la constitució. Dit d'una altra manera, pretenien instituir una mena de plebiscit a favor del retorn del Dantzig a l'Alemanya i procedir a una assimilació administrativa, a fi de facilitar aquest retorn.

La consulta popular tingué lloc el 7 d'abril passat. No ha respost a les esperances dels nazis. Donaven per descomptat obtenir del 80 al 90 per 100 dels sufragis. No han tingut més que un 59 per 100. Sens dubte que el nombre dels seus partidaris ha augmentat. En les eleccions del 28 de maig del 1933, recolliren 109.729 vots. Compten actualment amb 139.043. Tenien al *Volkstag* 38 diputats i ara en tindran 43. Els altres partits experimenten pocs canvis, salvant els comunistes, els quals han experimentat una seriosa davallada. Els social-demòcrates tindran 13 llocs, els centralistes 10, els nacional-alemanys, 3, els polonesos 2 i els comunistes 2.

L'augment dels sufragis obtinguts pels nacional-socialistes és força enganyador. En 1933, la propaganda nazi, encara que molt forta, no assolí el grau increïble d'aquests últims dies. Els homes més representatius del III Reich, Goering, Goebbels i Hess no dubtaren d'anar a fer sentir la seva veu a Dantzig. Els altres partits foren privats de tota propaganda. Els foren infligides tota mena de bromes pesades. Tingueren lloc recollides de periòdics i s'organitzaren importants manifestacions de S.S. i de S.A. Amb tot, l'èxit d'Alemanya, en lloc d'ésser un triomf ha estat un fracàs. Alemanya no ha pogut ocultar el seu contratemps. Ha guardat secret, tant de temps com li ha estat possible, el resultat de la votació, i ha donat ordre de suspendre els festeigs que tenien de celebrar-se...

El fracàs és sensible pels nazis de Dantzig els quals no disposen de les dues terceres parts dels mandats al *Volkstag* i no podran, doncs modificar la constitució com ho haurien desitjat. Però el III Reich ha mostrat que es preocupava poc de la legalitat. El que no obté a les bones, assaja d'obtenir-los a la força. No s'ha de creure que els nazis de Dantzig es consideren vençuts. Redoblaran la seva audàcia per a dominar els partits d'oposició. I menys mal si, convençuts de la seva superioritat numèrica evident, no es lliuren a algun cop de mà.

Es un fracàs també en el terreny internacional. La campanya electoral s'havia realitzat sobre la base següent: el que vota per Hitler vota per Alemanya; el que no dona el seu vot a Hitler és un «traïdor» i un «separatista». El general Goering i Goebbels ho han declarat així en llurs discursos. Expressar-se en aquesta forma era un error i una imprudència. Un error, car, a part dels polonesos, els comunistes i un cert nombre de socialistes, hom no pot dir que els altres partits hagin votat contra Alemanya: han votat contra el règim nacional-socialista. Una imprudència, car l'opinió mundial pot considerar que els nazis de Dantzig no constitueixen més que una majoria del 59 per 100. Fou així mateix una manca de tàctica per part dels dirigents hitlerians el voler fer-se plebiscitar, car si haguessin deixat a l'elecció el seu caràcter nor-

mal i si no haguessin fet una propaganda tan intensa, no haurien sofert el fracàs que acaben d'experimentar, fracàs que pot tenir per a ells conseqüències greus.

Hom comprèn que Polònia hagi seguit de prop la campanya electoral. No es feia cap il·lusió en les seves pròpies possibilitats. Sens dubte que ha guanyat vots (6.734 - 8.310). Però no tindrà més que dos diputats al *Volkstag*, com tenia ja abans. Inquieta ho ha estat, certament, però no ho ha demostrat. Ha deixat entendre que no intervindria més que en el cas que el III Reich volgués suprimir el caràcter internacional de la Ciutat lliure. Havent declarat el general Goering que Dantzig era alemany fins a un tal punt que «la incorporació al Reich s'efectuaria per si mateixa, tard o d'hora», Lechnicki, sots-secretari d'Estat polonès, respongué: «En tant que el curs del Vistula serà com és actualment, Polònia administrará Dantzig». És en efecte per raons econòmiques i estratègiques que Polònia ha obtingut els drets especials sobre el port que es troba a l'embocadura del seu riu nacional.

Els polonesos s'han emocionat pregonament per una sèrie d'incidents bastant greus esdevinguts en la Ciutat lliure. Una de llurs banderes ha estat arrencada. Dos de llurs funcionaris els quals gaudien de la immunitat diplomàtica, han estat molestats. Un periodista ha estat arrestat. El Govern de Varsòvia s'ha vist obligat a protestar. Sens dubte que seran presentades excuses.

* * *

La Polònia està menys interessada pels esdeveniments de Lituània que pels de Dantzig. Amb tot, seria fals creure que pugui considerar passivament els canvis territorials que sobrevinguessin en la seva veïna del Nord. Certament, els dos països no tenen relacions cordials, puix la Lituània no ha perdonat mai Polònia d'haver-se apoderat de la regió de Vilna. Per a Varsòvia representaria un greu perill qualsevol maniobra que Alemanya realitzés a Lituània.

I l'empenta germànica es deixa sentir a Memel. Amb motiu d'un complot que intentava donar aquesta població a Alemanya, el govern de Kaunas ha procedit a efectuar nombroses detencions, i un procés monstre n'ha seguit. Aquest procés que ha durat uns tres mesos, ha finit el 26 de març. Quatre dels acusats han estat condemnats a mort, en tant que la majoria dels altres han estat castigats amb penes duríssimes. L'execució no ha tingut lloc perquè els condemnats tenen el dret de presentar recurs davant el President de la República. Potser aconseguiran la commutació de la pena.

Però des que la sentència s'ha donat a conèixer, el II Reich ha fet grans crists. Ell, que no dubta de destruir els seus enemics interiors i exteriors, s'ha indignat que es pogués atemptar contra la vida d'alguns dels seus partidaris que fan traïció al país al qual pertanyen. Moviments de tropes han tingut lloc a la frontera germano-lituana, la qual està absolutament tancada. Avui encara, la tensió és molt gran. Hom no

not oblidar que Hitler ha declarat als ministres anglesos que refusava signar un pacte de no-agressió amb Lituània.

* * *

Es precisament a causa dels perills que amenacen l'Europa oriental que el viatge a Varsòvia d'Eden, lord del Segell Privat de la Gran Bretanya, revestia una importància particular. Consentiria Polònia a participar en el famós pacte oriental, tractat de mútua assistència suggerit per França i la U.R.S.S.?

Eden conversà durant dos dies amb el mariscal Pilsudski i el ministre dels Afers estrangers polonès. Naturalment que els exposà el resultat de les seves visites a Berlín i Moscó. Sens dubte remarcà el perill que pot resultar per Polònia la inclinació alemanya vers l'Est. Però els dirigents polonesos no deixaran per això de refusar el projecte de pacte oriental. Com és natural, no volen, en la possibilitat d'un conflicte on Alemanya i Rússia estiguin barrejades, que el seu territori serveixi de pas als exèrcits roigs o bruns. Es comprèn la seva actitud, puix si les forces comunistes penetraven a Polònia, seria la revolució; si fossin els exèrcits del III Reich, seria la dominació.

Polònia ha signat pactes de no-agressió, vàlids per deu anys, amb els seus dos grans veïns. No ha pactat, assegura, cap acord secret amb Alemanya, i no té ambició territorial de cap mena. Per bé que no valori excessivament l'abast dels pactes de no-agressió, no vol fer res que pugui provocar la seva denúncia. No vol entrar en els blocs de nacions, que puguin ésser considerats com una punta dirigida contra Alemanya o Rússia. Altrament assegura que les seves aliances amb França i Rumania subsisteixen plenament. Creu que la seva seguretat està garantida el millor que pugui ésser-ho en aquests temps incerts. Mentrestant, no refusaria de participar en un pacte general que tingués per fi definir l'agressió, ço que contindria el compromís dels signataris de no ajudar l'agressor i de consultar-se en cas de conflicte. Es pot trobar aquest raonament un xic egoista. Cal, però, remarcar, que un país no pot suïcidar-se per l'amor d'un altre. La natura ha situat Polònia en una posició particularment incòmoda, que les altres puixances tenen el deure de prendre en consideració. Sembla que després de la negativa del Reich i Polònia de participar en el pacte oriental, es vulgui modificar el principi. Cal a França mantenir l'aliança polonesa, ço que no impedeix d'estrènyer els lligams que la uneixen a la Petita Entesa i Polònia, i mantenir bones relacions amb tots els països que desitgen la pau. Pau que, naturalment, cal no confondre amb el manteniment de les injustícies derivades del tractat de pau de la post-guerra. — *L. O.*

EL TRIBUNAL SUPREM IANQUI I ROOSEVELT. — Des del veredict del Tribunal Suprem que anava a fer que els esclavistes i els antiesclavistes es matessin entre ells, jamai un reglament d'aquest cos de justícia no ha emocionat la nació com aquell que té de legislar sobre la clàusula or figurant en els Estats Units en tots els contractes, títols i obligacions,

i el qual imposaria els pagaments en metall groc a l'antic pes o en el seu equivalent en moneda desvaloritzada.

Com la que provocà la guerra civil afirmant el dret de propietat sobre els esclaus, la decisió encara en suspens reposa sobre la inviolabilitat dels contractes. El govern es dona compte de la seva equivocació en abrogar la clàusula en qüestió per dos anys. A la muntanya dels seus deutes es suma la quantitat èpica d'uns setanta mil milions de dòlars.

¿S'ha d'estranyar, doncs, que l'administració faci tots els possibles per influenciar el Tribunal Suprem i per retardar una sentència que cada nova demora fa menys perillosa?

No es tracta solament de l'esmentada abrogació interessant els contractes públics i privats que data del dia en què Roosevelt renuncià al patró-or, sinó de la sort legal del New Deal i la Nira. És una veritable revista judicial que ha de passar «el nou ordre c'1 coses» durant la sessió actual del Tribunal Suprem. Aquest, amb gran descans pel govern, féu anunciar el 9 de febrer que no tancaria el litigi en suspens des de fa unes setmanes, abans el 18 de febrer, data en la qual es pren unes vacances de quinze dies.

Heus ací, doncs que la Nira —la qual rep impuls d'animadors ben diferents— es troba en el moment més crític de la seva existència. De les mans brutals del general Johnson, ha passat als braços acollidors de Donald Richberg. Amb tot, la seva existència, per intensa que sembli, és encara precària. Aquest monstruós cirurgia del Nacional Recovery Act no tindrà més que un dret de vida provisional en tant que el nou Congrés no haurà fet una ramificació permanent de l'arbre industrial. I heus ací que abans d'afrontar aquesta prova parlamentària, la Nira compareix davant el Tribunal Suprem.

Aquest cos de nou magistrats, que té al seu cap el senyor Hughes, és absolutament independent del govern, al qual contempla com qual-sevol ciutadà privat. Posseeix solament l'autoritat necessària per ultrapassar les decisions del Congrés.

No deixa de resultar estrany que, durant els dinou primers mesos de la seva existència, la Nira, que ha dictat decrets i reglaments sens nombre, qui ha desvetllat les més furioses polèmiques, aixecat uns contra els altres els patrons i els obrers amb la clàusula 7 A., no hagi vist les seves disposicions portades davant el Tribunal Suprem.

Aquest estat de coses no s'explica com no sigui pel desig del govern d'evitar semblant confrontació. Els homes de llei, que són els consellers del govern, han tingut prudentment al marge del Tribunal Suprem els processos relatius al New Deal, i els ciutadans privats no han mostrat menys repugnància que l'administració de prendre el Tribunal com a àrbitre de les seves desavinences amb el govern.

* * *

Però heus aquí que el 7 de desembre es suscità la primera qüestió, amb el soroll esmorteït que fan semblants històries en tal lloc. La decisió del Tribunal, però, feia un soroll de tempesta. Comunicada en

termes incisius, limita els poders executius que s'arrogava el President per l'aplicació de la carta del petroli. L'Administració té o no el dret de limitar la producció del petroli, de prohibir el transport de l'excés de producció o «petroli calent» d'un Estat a l'altre, d'empresonar un malfurat americà culpable de violar una llei que «en realitat no existeix?» No, respongué el Tribunal, per vuit vots contra un, quan compagué davant seu l'habitant de Texas culpable d'haver fet passar a Arkansas o a Luisiana el «petroli calent». El senyor Charles Hughes, donant la raó als pseudo-defraudadors, afegí: «La Constitució no permet que les autoritats legislatives deleguin indefinidament llurs poders al President». Era un blasme ben evident al Congrés, que deixà el President lliure de fer la llei a la indústria del petroli.

El Tribunal Suprem, guardià de la Constitució, no pot veure amb bons ulls la intromissió de les prerrogatives presidencials en el camp legislatiu. Llegint el seu judici, el senyor Hughes declarà: «No podem considerar el President com revestit d'una immunitat constitucional».

Havent alliberat d'una trava les indústries petrolíferes, va a determinar-se ací el Tribunal Suprem? Un veritable pànic regnava no fa molt al Ministeri de les Finances. Corria el remor que el senyor Hughes era contrari a l'abrogació de la clàusula or dels contractes. Restablir-la equivaldria a augmentar en el 60 per 100 el deute, tan públic com privat, la xifra del qual assoleix cent mil milions de dòlars.

El Tresor envià davant el Tribunal el senyor Homes Cummings, fiscal del Govern, per exposar el caos financer que provocaria semblant mesura. El discurs que pronuncià prengué més la forma d'un document judicial que no pas d'una exposició. El Tribunal demostrà un escepticisme complet quant als drets del Congrés d'anullar la clàusula or sobre els bons, valrs, títols i obligacions.

No és de creure que el Tribunal Suprem es declari adversari del govern. Sembla millor que la seva severitat sigui destinada a portar-lo sobre el camí legal, l'únic que pot seguir el senyor Hughes i els seus confreres. Les preguntes formulades, indiquen suficientment l'estat d'esperit del Tribunal. Dirigint-se al senyor Mac Lean, sots-advocat general, el senyor Hughes li presentà així la situació: «Heus ací un bon emès pel govern dels Estats Units. Porta una promesa de pagament en una certa moneda. ¿On trobeu el poder constitucional per canviar aquest bon, o el poder parlamentari per canviar aquesta promesa?».

Com el Tribunal insistís per tal d'obtenir que el govern cerqués la forma de col·locar-se sobre terreny legal, el senyor Cummings demostrà que el govern havia estat impellit a l'acció per la necessitat, aquesta «lleï no escrites». «Tot el que faci el Tribunal, declarà, serà immiscir-se en la vida del nostre poble. El que ha estat fet, ho ha estat després de madures deliberacions, reflexives i laborioses, sense cap intenció d'afavorir un grup determinat de ciutadans.»

* * *

Mai, des de la seva arribada al poder, no ha tingut el Sr. Roosevelt, tant de motiu per a preocupar-se com sobre aquesta qüestió d'arbitratge.

La incertitud en l'esdevenidor del dòlar, ha obligat al lliurament d'importants quantitats d'or als Estats Units. El dòlar ha pujat, i tot seguit la lliura. Europa veu ja el dòlar tornar a la seva antiga base i els alcistes s'han omplert de satisfacció. Al camp dels inflacionistes, això significa una crida a les armes, i les fileres s'estrenyen entorn del cap reconegut, el senador Gliner Thomas.

La por de veure el dòlar reprendre el seu valor d'abans, causant així la baixa del preu de l'or, explica la pressa dels tresoritzants els quals havien col·locat el metall groc en seguretat a Londres. D'Anglaterra han sortint durant la segona setmana de gener carregaments d'un valor de sis milions de lliures, i el moviment no ha fet més que accentuar-se. No fa gaire, el *Manhattan* feia via vers New York amb 2.500.000 lliures de metall groc i 1.500.000 de metall blanc.

El trasatlàntic *Europa* abandonà Southampton amb un tresor de 1.250.000 lliures i el *Berengaria* llevà àncores portant de 5 a 6 milions de lliures or.

Aquests esdeveniments s'escauen quan la Nira, una vegada més, és a la refosa. Segons el que es desprèn, sembla que les diverses oficines de treball establertes per regular les diferències entre els patrons i el proletariat, seran privades dels poders dictatorials de què gaudien. La Nira dels cent rostres successius fou un monument incomplet, fruit d'improvisacions apresurades. Pel codi del petroli, violat per l'home de Texas, hom s'adonà que la clàusula referent al «peroli calent» havia estat de primer antuvi inclosa en el projecte original, més tard omesa en la revisió que tingué força de llei durant un any.

Els jutges del Tribunal Suprem, primerament han de decidir si els decrets formulats en nom de la Nira són vàlids, si constitueixen o no lleis. Aquesta era la intenció del general Johnson, qui arrencà als industrials llur consentiment, brandint l'àguila blava com instrument de *chantage*. Solament tenien la possibilitat d'esdevenir subministradors del govern aquells que podien arborar el famós emblema en llurs aparadors i sobre llurs productes.

Els juristes demanaran primerament de qui dimanen les lleis. Del govern o dels caps d'indústria? És notori que el projecte de cadascuna de les cartes —cada indústria tingué la seva— fou obra de comitès compostos dels millors caps de cada branca industrial. Hi hagueren tempestuoses discussions entre els representants del Brain Trust (el famós consorci dels cervells) i els industrials encarregats de defensar els interessos de llur corporació. Les modificacions introduïdes, amb gran perjudici dels patrons, foren en interès de l'«home oblidat». Qui reivindicarà la paternitat de l'obra comuna? Els ciutadans particulars que són els industrials, o els governants que representen la Nira? Aquí està tot el problema.

Si el govern, els poders legislatius del qual no poden negar-se, assumeix tota la responsabilitat de les cartes, amb les quals el general Johnson volia fer la llei del país, està en bona posició davant el Tribunal Suprem. Per altra banda, el senyor Donald Richberg, segons el general Johnson, assegura que les indústries es governen elles mateixes.

I per altra part, qui sinó els propis interessats podia confeccionar la carta del petroli, de l'automòbil, del cotó, dels articles alimentosos?

Els codis actuals. són en camí de morir d'esgotament. Aquells que els seguiran mostraran molta més flexibilitat. La prova està en el fet que la disparitat entre els salaris i els preus, a la qual s'imputa la reculada de l'alçament econmic, ha estat accentuada pels mitjans artificials emprats per a disminuir la fugida, massa sensible. En el seu recent discurs als industrials de New-York, el president del *National Industrial Recovery Board*, ha declarat que els nous codis, els quals apuntalaran l'estructura de la futura Nira, deixaran al món dels afers la tasca de fixar els preus. Són les més tranquil·litzadores paraules que, des de fa molt temps, han sortit d'uns llavis governamentals. — L. O.

CULTURA GENERAL

MINVA TA CRISI ECONÒMICA?—La crisi econòmica provocada per la inacabable liquidació de la guerra europea és tan greu i tan persistent, que ha repercutit en l'economia de tots els països i ha esporuguit el diner una mica més encara del que té tendència a fer-ho per naturalesa.

L'horitzó polític, que és el que amb llurs confusions i negrors contribueix en gran puixança a sostenir-los, no s'ha aclarit pas, sinó que, de dia en dia, s'ombreja una mica més, i heus aquí que enmig d'aquest quadre tan poc afalagador, les estadístiques financeres dels primers mesos d'aquest any, que han començat d'aparèixer en els països que comprenen la utilitat de tenir-ne de ben endegades, mostren una insospitada represa de confiança que afecta d'igual manera països d'economia lliure i d'economia dirigida.

Entre els primers, apareix França, donant la sorpresa que el balanç dels comptes corrents s'ha capgirat.

En cloure's l'any passat, les quantitats retirades excedien en més de 700 milions de francs sobre l'import dels estalvis dipositats, i en el recompte del darrer dia de febrer de l'any present, resulta que la xifra global dels estalvis excedeix en 690 milions sobre la del que ha estat retirat.

Un dels comentaristes francesos d'aquesta virada diu que els pobles s'enfebreixen i milloren la salut per causes tan sovint imponderables com els homes mateixos, però que no es pot oblidar que l'enginy humà és molt subtil i hi ha qui sap especular hàbilment amb la crisi i fer-hi diners a sobre de les pors, d'altri i predicar-ne la gravetat per a aprofitar-se'n.

Hi ha classes socials que gemeguen per habitud, ell assenyala directament els pagesos, però els fets canten i un sobrant que en un parell de mesos, ben poc clars políticament, cobreix un dèficit de 700 milions i n'hi aboca a sobre altres tants de superàvit vol dir alguna cosa.

Els Estats Units, amb la seva economia dirigida, donen l'altre exemple amb unes estadístiques relatives a la venda d'automòbils.

Es cosa sabuda que a Nordamèrica l'automòbil ha pujat a la categoria d'article de primera necessitat, i que, per tant, la xifra global de venda té un valor simptomàtic inferior al d'altres països, però així i tot, les seves oscil·lacions comporten un al·lisonament.

Aquest és que l'any passat s'hi varen vendre mig milió d'automòbils més que l'anterior.

L'excedent, segons les marques, té menor interès, però li'n dóna la circumstància d'aparèixer-hi en primer terme la casa constructora que ja de bon antuvi, es va oposar obertament al pla de reconstitució de Roosevelt.

En 1934 han venut, sobre 1933:

La marca Ford	219,415 cotxes més
» » Chevrolet	59,413 » »
» » Chrysler	46,529 » »
» » Studebaker	41,560 » »

La resta fins al mig milió correspon a altres de menys importància.

L'*Argus*, d'on són tretes aquestes dades, fa notar altres dues particularitats, la primera de les quals és ben significativa en relació a la crisi.

L'any 1933, els cotxes de poc preu, o sigui els que el tenen inferior a 7,500 francs, varen representar el 80 per 100 de la producció global americana, i l'any passat aquest percentatge va quedar reduït al 65. Els d'entre 7,500 i 12,000, ara fa dos anys, representaven el 14 per 100 de la producció, i l'any passat el 30 per 100.

L'altra remarca significativa des d'un punt de vista diferent, és que en el que es refereix als camions i automòbils industrials, se'n duen el 92 per 100 de les vendes, els inferiors a una tona i mitja.

Aquesta enorme desproporció en relació als de gran tonatge, demostra que el país per excel·lència de l'automòbil, després d'haver contrastat la competència entre ell i el ferrocarril, ha arribat a la conclusió que per a distàncies curtes té avantatge l'automòbil, però per a distàncies llargues en té de majors el tren.

És un resultat que apareix probable als resultats obtinguts en l'agricultura que està abandonant els instruments de motor mecànic per a tornar als de sang.

Potser la visió més exacta del pensament actual nordamericà en aquest punt la dóna una pel·lícula experimental exhibida fa poc, en la qual un pagès sega camps vastíssims de blat amb una màquina que comença segant i, tot fent-ho, bat el blat, el garbella, l'ensaca i escup els sacs ja cosits sobre el rostoll, però és arrossegada, no pas per cap tractor, sinó per la força animal de vint-i-set mules. El signe del temps és perfeccionament de la maquinària, però el motor mecànic en baixa.

Tornant als símptomes reveladors de l'efectiva minva dels senyals de crisi, *The American Automobile*, que és la publicació estadística de l'automobilisme més important dels Estats Units, proporciona unes dades relatives a França que, la confirmen amb curiosos detalls.

Heus-en aquí alguns:

Nombre global d'unitats de tot gènere venudes:

En 1932 — 248,839

En 1933 — 265,707

En 1934 — 280,000

Nombre de motocicletes venudes:

En 1932 — 48,617

En 1933 — 49,156

En 1934 — 50.000

Un altre antecedent ben simptomàtic, el donen els taxis, amb la particularitat que el nombre en circulació, al conjunt del territori francès, en lloc d'augmentar, minva. L'estadística amb la seva sequestat no revela el perquè, que tant pot ésser que l'augment de cotxes particulars restringeixi el seu ús com que l'augment de despeses i d'impostos aclaparen la indústria taxista.

Signi com sigui, les xifres diuen el següent:

Taxis en circulació en 1932 — 18,430

» » » en 1933 — 17,604

» » » en 1934 — 15,528

El més remarcable és que el mateix s'esdevé amb els tramvies. L'estadística que s'hi refereix posa en evidència aquesta baixa:

Tramvies en circulació en 1932 — 2,417

» » » en 1933 — 1,755

» » » en 1934 — 1,155

En un any, han disminuït en 600 cotxes. Qui vulgui treure deduccions d'aquestes dades pot ajudar-se de l'estadística dels autoòmnibus que és precisament inversa d'aquestes dues.

Autoòmnibus en circulació en 1932 — 1,969

» » » en 1933 — 2,526

» » » en 1934 — 2,834

El resum global de *The American Automobile* dona el següent resultat: el nombre d'automòbils en circulació a tot el món en 1934 és superior al de 1933, en 1.650,630 unitats. — M.

EL COLTELLAMENT DE L'ABAT DE SANT CUGAT DEL VALLÈS RAMON BIURE.
— El fet històric és a bastament conegut. A mitjans del segle XIV, una nit de Nadal, mentre eren cantades solemniais matines a l'església del Monestir de Sant Cugat del Vallès, l'abat Ramon Biure, que les presidia revestit amb els ornaments abacials, fou mort a cops de coltell en el mateix presbiteri per mà d'un irat assassí. Encara avui es conserven les robes que portava i el trau i rastres del vessament de sang que hi va deixar l'assassinat.

La malvestat del crim i les circumstàncies verament colpidores en les quals fou comès ocasionaren que la imaginació popular brodés a sobre una llegenda que el feia més execrable; el coltellador, o coltelladors, hagueren de recaptar personalment el perdó del Sant Pare, i els camins pels quals es dirigiren a Roma quedaren erms; on els assassins havien posat llur petjada maleïda, l'herba no hi va rebrotar.

Els historiadors moderns han conjecturat que el fonament de la llegenda era el fet que, per a anar a Roma, seguiren l'antiga via romana que, sortint de Tarragona, passava precisament per Sant Cugat, i en aquell temps encara es devia conservar enllosada a l'estil de la coneguda construcció imperial romana, però l'explicació del coltellament i de les seves causes havia quedat completament confosa.

A l'abril d'enguany, el Butlletí del Centre excursionista «Sabadell» ha commemorat els seus deu anys amb un fascicle d'aportacions triades, i entre elles n'hi ha una del P. Pere Rimblas, Sch. P., que les aclareix documentalment, resumint la total explicació que n'ha trobat en el registre del llibre *Diversorum* dels reis Alfons III i Pere III, i en el complement consignat al foli 88 del de *Gratiarum* de Pere IV.

Ambdós documents són d'un gran interès des de diferents punts de vista per la minuciosa relació de béns que contenen i per les incidències que relaten, però sobretot amb relació a la mort de l'Abat Biure, que aclareixen definitivament.

Heus aquí resumida la història interna del fet.

A 26 d'abril del 1348, Ramon de Saltells, que tenia la casa situada prop del riu Ripoll, va fer-ne donació a l'Abat de Sant Cugat, i també dels drets, honors i possessions que tenia a Cerdanyola, Sabadell, Santa Maria de Barbarà, Terrassa, Sant Cugat del Vallès, Sant Iscle de les Feixes i encara en algun altre terme, i tan greu discussió devia tenir amb el seu fill hereu, que coincidentment va fer testament desheretant-lo i a favor del mateix Abat.

Mort que fou, el seu fill Berenguer de Saltells desheretat, va promoure un plet a l'Abat, i el tribunal el va fallar confirmant la donació i testament, però condemnant l'Abat a pagar-li 47 unces i 430 sous d'indemnització.

En arribar el dia del pagament, l'Abat no va complir, i Berenguer l'acoltellà.

Aquesta és esquemàticament la trista història del crim que va començar profundissimament llarg nombre d'anys, i que va ésser seguit d'algunes incidències que en deixen entreveure majors interioritats.

Després de l'assassinat, en virtut de les lleis llavors vigents, els béns de l'acoltellador passaren al fisc, personificat en el rei, i fou feta transacció entre l'Abat successor i Pere IV, en virtut de la qual, després d'aterrada la casa de Saltells, els béns del terme de Sant Cugat quedaven per al Monestir i la resta per al Rei que, en compensació, li cedia les 47 unces i 340 sous que, segons la sentència, havien d'ésser pagades a Berenguer i que després del crim pertanyien al fisc, i encara 13 unces més perquè els béns eren molts. Després d'aquesta transacció, el Rei va confiscar el que tenia Saltells a La Roca del Vallès, i les terres de la

casa pairal i els molins sobre el Ripoll que la completaven i els va donar graciosament al seu cuiner Joan de la Guerra.

Una dissensió familiar es va convertir en un fet històric de la nostra terra i en una de les més típiques llegendes catalanes. — M.

REVISTA DE PREMSA ESTRANGERA

EL MÓN S'ARMA! — Tot el malestar internacional dels moments presents es concentra en aquesta exclamació que sorgeix de pertot arreu: El món s'arma! Efectivament, totes les nacions proclamen a grans crits llurs desigs de pau... i en canvi, tots els pressupostos de guerra augmenten d'una manera vertiginosa. El món, eternament inexpert, no recorda que la cursa dels armaments fou en el fons la causa principal que determinà el foc de la gran guerra de l'any 1914! Vegeu, a través dels comentaris de la premsa internacional, com tothom s'acusa mútuament, per tapar als ulls dels altres les nafres pròpies. Cada nació acusa les altres d'armar-se fins a les dents, però les fàbriques d'armaments i municions d'arreu treballen nit i dia.

Pel que es refereix a Anglaterra, és molt informatiu aquest comentari de la «Kreuzzeitung», de Berlin:

«Convé examinar detingudament l'augment experimentat pel pressupost de defensa militar d'Anglaterra. La marina de guerra costa 60 milions de lliures esterlines, o sigui 3 milions i mig més que en el pressupost anterior. Més de mig milió de la xifra transcrita és destinat als hidroavions militars, els efectius de tripulació dels quals han augmentat en uns 8,000 homes. Quant a l'aviació militar, el cost ha estat elevat en 3 milions i mig de lliures, sense comptar els crèdits suplementaris atorgats en el curs de l'any financer precedent.

Amb aquests mitjans, la flota aèria de guerra d'Anglaterra augmenta considerablement. Estarà integrada per 106 esquadretes i mitja, per a les quals es projecta la creació de 10 bases d'aviació totalment noves, i l'engrandiment de les 12 bases ja existents.»

I després de posar en evidència que amb els seus 14 regiments d'infanteria i l'educació militar de la joventut a partir dels 14 anys, l'exèrcit territorial anglès és el més important, i que la motorització, realitzada conscientment pel Govern anglès en el seu exèrcit, ha fet quasi superflus els cavalls, la «Kreuzzeitung» acaba dient:

«Pot ésser que Anglaterra es preocupi de la protecció del seu immens imperi, però que tregui els ulls del seu Llibre Blanc! Que els giri vers els 4.000 tancs francesos, vers els 15,000 tancs russos que amenacen la pau del món!»

A propòsit de França, en un article publicat al «Völkischer Beobachter» s'insisteix sobre la campanya que s'ha realitzat sobre el servei militar de dos anys, i la consegüent aprovació d'aquesta mesura per les Cambres franceses. Referint-se a un article que publicà el mariscal Pétain a darreries del mes de febrer a la «Révue des deux Mondes» (article que no reportem per haver-lo publicat ben extensament la premsa diària de Barcelona), s'hi fa notar que «com de costum, els arguments del mariscal són allusius a Alemanya, aquesta Alemanya que ara torna a ésser una gran potència».

D'altra banda, tots els diaris alemanys denuncien la potència dels armaments francesos; la «Deutsche Allgemeine Zeitung» infama els seus lectors, després d'un llarg estudi sobre la geografia militar de França, que el Govern francès «té la intenció de traslladar a províncies les fàbriques d'avions que hi ha a la regió parisenca, a fi de substreure-les al perill d'un atac aeri. Els 50.000 obrers d'aquesta indústria seran igualment repartits en un cert nombre de petits centres de producció situats a províncies».

D'altra banda — com fa notar el mateix periòdic — no tot el perill rau a França; també hi ha Itàlia, la joventut de la qual és totalment militaritzada per les lleis que «posen el poble en armes». Després d'ocupar-se del programa dels cursos preparatoris militars, obligatoris a tots els joves de la península itàlica, la «Deutsche Allgemeine Zeitung» insisteix sobre el fet «que la nova matèria d'ensenyament ha d'ésser considerada com absolutament equivalent a les altres disciplines».

Sota el títol «També Espanya s'arma!», la «Berliner Börsen Zeitung» escriu:

«Espanya no té intenció de deixar-se passar davant en la cursa dels armaments. El ministre de Marina ha demanat, en nom del Govern, un crèdit de 447 milions de pessetes... destinades a la construcció de 12 submarins de 400 tones; 12 torpediners de 800 tones; 12 canoners de 200 tones; 8 llança-mines de 450 tones i 2 destructors de 2.000 tones cada un. A més, aquest pla comprèn la modernització de 2 creuers-cuirassats.»

Pel que es refereix al «Berliner Tageblatt», fa un veritable balanç dels armaments a tot el món, amb una sèrie d'estadístiques molt interessants. En primer lloc, cal esmentar la comparació que fa entre els pressupostos de guerra dels diferents països, que és el següent, en xifres proporcionals:

PAISSOS	1933	1934
Bèlgica	10	17
Anglaterra	15	16
França	34	36
Itàlia	25	18 (1)
Iugoslàvia	20	20
Polònia	34	34
Rússia	7	6
Txecoslovàquia... ..	23	24

(1) En les xifres del 1934 no figura l'aviació.

Estadístiques semblants posen de relleu que «el total dels efectius d'aquests diversos països és de 26.600.000 homes; 64.900 ametralladores lleugeres; 42.220 ametralladores pesades; 8.785 carros d'assalt i tancs, i 16.200 avions.» — L. J.

L'EXÈRCIT ANTIC I L'EXÈRCIT NOU. — D'un comentari del «Krasnaia Zvesda», de Moscou:

«El servei militar obligatori existí a Alemanya durant prop de cent anys, i estava organitzat perfectament. Es ben veritat que el nou exèrcit alemany copiarà moltes coses de l'antic exèrcit del Kaiser.

L'Alemanya de l'avant-guerra estava dividida en 23 regions militars, que corresponien a 23 cossos d'exèrcit; actualment hi haurà 12 regions militars. La infanteria estava integrada per 48 divisions, o sigui 106 brigades de dos o tres regiments. En total, hi havia 216 regiments.

L'exèrcit del Kaiser tenia en total 800.000 homes, dividits de la següent manera: infanteria, 482.500; cavalleria, 85.900; artilleria, 129.600; tropes especials, 100.000 homes. Com que el Govern del Reich ha creat 12 regions militars i 36 divisions, és de suposar que aquests efectius no comprenen la cavalleria i les tropes especials, les quals caldrà afegir a les 36 divisions.

En el moment present, el Reich disposa de 18 regiments de cavalleria, el nombre dels quals serà probablement augmentat. En l'exèrcit alemany de l'avantguerra, la proporció de la cavalleria amb la infanteria era aproximadament de 1 a 2 (103 regiments de cavalleria contra 216 regiments d'infanteria). Si s'ha de conservar aquesta proporció, la cavalleria actual seria augmentada en 36 regiments, per tal com les 36 divisions de tres regiments cada una formen 108 regiments d'infanteria.

Els escriptors militars alemanys han estudiat molt la qüestió de la motorització de l'exèrcit, i estimen que les tropes motoritzades han d'ocupar un lloc d'importància al costat de la cavalleria.

L'antic exèrcit alemany comptava 592 bateries de 6 boques de foc, de les quals n'hi havia 22 de muntades, que formaven 48 brigades d'artilleria de campanya i 11 regiments d'artilleria muntada. Hi havia, a més, 170 bateries d'artilleria pesada.

Tot fa creure que l'artilleria del nou exèrcit alemany no serà menys important.» — L. J.

LA INQUIETUD DE LA PETITA ENTESA. — De la «Kölnische Zeitung»:

«La proclamació de la llibertat militar del Reich incitarà indubtablement Hongria, Austria i Bulgària a plantejar també el problema de la igualtat de drets en matèria militar. I Titulescu, en la seva qualitat de president de la Petita Entesa i de l'Entesa Balcànica, vol impedir que Hongria i Bulgària, especialment, s'arroguin aquesta igualtat per mitjà d'un acte unilateral, susceptible de donar un cop de gràcia a la «santedat» dels tractats. Titulescu vol obtenir de totes passades que en una

eventual convenció de desarmament, s'atorgui als tres Estats regits pels tractats de Trianon, de Saint-Germain i de Neuilly, una proporció de forces militars prou baixa perquè cada un dels països de la Petita Entesa i de l'Entesa Balcànica resti militarment superior a l'enemic possible: Hongria i Bulgària.

Un triomf de Titulescu i de Benes equivaldria a un fracàs de Mussolini, i els recents elogis adreçats per Titulescu i Benes a Itàlia haurien d'incitar Mussolini a la prudència, tant més que a l'època de la conclusió del Pacte dels Quatre, aquests dos ministres protestaren enèrgicament i aconseguiren, amb l'ajut de Polònia, d'enfonsar aquest pacte en les profunditats de l'oblit dels arxius diplomàtics. Res no hi ha, doncs, de tant suspecte, com aquestes filigranes de la Petita Entesa davant de Roma.» — L. J.

EL REARMAMENT ALEMANY, DEL PUNT DE VISTA FINANCER. — Al marge de totes les apreciacions quantitatives dels armaments d'Alemanya, al voltant dels quals gira actualment tota la política internacional, és d'un particularíssim interès, si hom es vol fer ben bé càrrec de l'abast de tot aquest important afer, la lectura d'un article de la «Neue Zürcher Zeitung», de Zuric:

«Segons les xifres publicades fins ara, el Govern hitlerià ha despès per a l'«Arbeitsbeschaffung» (mesures destinades a procurar treball) 3.500.000.000 de marcs. És indiscutible que una part d'aquests diners ha estat destinada a despeses militars (armaments, utillatge de guerra, etcètera). Quant a l'equipament, el règim nazi ha despès amb la mateixa finalitat, uns 7.000 milions de marcs.

En aquesta suma són compreses les despeses — que s'elevan a 1,500 milions — ocasionades per la «transplantació» metòdica de les indústries lligades directament o indirectament als armaments militars. Aquesta transplantació té per finalitat situar en les regions allunyades de les fronteres les fàbriques instal·lades actualment en regions limítrofes exposades a una eventual invasió.

Entre l'obra d'equipament econòmic del Reich, aquesta transplantació de la indústria, efectuada especialment de Renània vers l'Alemanya central (Turingia, Saxònia, Anhalt, etc.), és un fet confirmat per nombrosos indicis perfectament visibles i que és relativament fàcil de comprovar. Un dels exemples més sobressortints és el de les fàbriques Krupp-Gruson, de Magdeburg, que fabriquen material de guerra, i a les quals s'ha afegit, després d'una «transplantació» prèvia, una fàbrica d'avions de la signatura Opel.

Un altre indicatiu de la concentració d'una part de la indústria de guerra alemanya a les regions centrals del país és la ràpida puixança de la ciutat de Dessau, la població de la qual passà l'any darrer, de 73,000 a 86,000 habitants. Aquest augment s'explica en part per la gran extensió presa per les fàbriques Junkers, les quals ocupaven l'octubre darrer, més de 10,000 obrers. D'altres empreses importants que tre-

ballen en la indústria d'equips militars han adquirit igualment i posat en explotació nombroses fàbriques situades a les proximitats de Dessau i que havien quedat paralitzades.

La febrosa política d'armaments posada en pràctica de fa un temps pel Reich troba una expressió directa en les xifres que denoten fins a quin punt les repercussions de les comandes militars estimulen actualment l'activitat de la indústria.

Així, la producció d'acer en brut, a Alemanya, fou l'any 1934 superior en un 56 per 100 a les xifres del 1933, i en 107 per 100 a les xifres del 1932. La producció de ciment augmentà en un 72 per 100 amb relació amb el 1933, i en un 114 per 100 amb relació amb el 1932. Quant a la indústria de l'automòbil, acusa un augment de 64 per 100 amb relació a l'any passat, i d'un 240 per 100 amb relació amb el 1932.

Sobre aquest punt, és molt interessant de posar de relleu que de fa un temps, els serveis estadístics del Reich deixen d'indicar el nombre d'obriers ocupats en aquesta indústria, nombre que ha augmentat igualment en una mesura considerable.

Del 1932 al 1934, les importacions dels quatre metalls indispensables a certes branques de la indústria de guerra (níquel, mineral de níquel, mineral de crom i mineral de volfram) han doblat i àdhuc triplicat en valor. De 12.3 milions que valien el 1932, passaren a importar 26 milions de marcs el 1933, i a 33.2 milions de marcs el 1934.

Pel que es refereix a la qüestió de saber per quines modalitats són finançades les enormes despeses de l'«Arbeitsbeschaffung», que té relacions directes o indirectes amb l'equipament militar, ens veiem obligats a basar-nos solament en suposicions, a causa de l'extrema manca de dades. De totes maneres, pot afirmar-se, sense haver-se d'exposar al risc d'ésser desmentit, que del 80 al 90 per 100 dels efectes públics detentats pels Bancs es refereixen a comandes de l'Estat, i en llur majoria estan dedicats a la fabricació o compra de material de guerra.

A darreries del 1934, el Reichsbank posseïa entre 3 i 4 mil milions d'efectes públics; els 70 principals establiments de crèdit en posseïen 2.000 milions, i les «Girozentralen» (establiments de gir) i Bancs d'Estat en posseïen igualment per valor de 2.000 milions, sobre un total de 2.05 mil milions de marcs que figurava en llurs balanços.

A això, cal afegir les xifres que interessen directament altres diversos instituts de crèdit pertanyents al Reich, tal com l'Oefa, la *Bau- und Bodenbank*, la *Verkehrskreditbank*, el *Rentenbankkreditanstalt*, etc., que a la fi del 1933 tenien un volum de crèdit que s'elevava a 2.7 mil milions de marcs, i que augmentà durant el 1934 en proporcions considerables.

Els efectes emesos per al pagament de les comandes de material de guerra vencen, en general, en un període comprès entre el 1935 i el 1938, i àdhuc més enllà i tot. Però tots aquests efectes van proveïts d'una acceptació de redescòmpte del Reichsbank. Són avalats per diverses institucions creades exclusivament a aquest efecte; una d'aquestes institucions és, per exemple, la «Metallurgia», nom que s'ha donat a una Societat d'Estudis MetaHúrgics, de responsabilitat limitada, fundada amb

la dita finalitat el setembre del 1933, amb un capital d'un milió de marcs. Els seus fundadors són propietaris de grans empreses industrials, com Krupp, Thyssen, Gutehoffnungshütte, Siemens, i el trust de la Viag. Els estatuts de la «Metallurgia» indiquen, com objecte d'aquesta societat, «les investigacions tècniques i els finançaments de totes classes». Es dirigida per un coronel retirat. El *Verkehrskreditbank* té el mateix objecte, i una altra «oficina de finançament» de la mateixa classe té per director un ex-oficial de l'exèrcit imperial, anomenat Hosemann.

Diguem, per acabar, que per als dos anys a venir, el Govern del Reich ha previst un pressupost de 8,000 milions de marcs per a les necessitats de l'«Arbeitsbeschaffung» i de l'equipament militar. Manca saber si la situació financera permetrà de posar en execució aquest vast programa.» — L. J.

LES RESPONSABILITATS. — Alemanya afirma que la responsabilitat del fet d'haver hagut de violar el tractat de Versalles recau plenament damunt França. Vegeu aquest comentari del periòdic berlinès «Berliner Börsen Zeitung»:

«En el protocol final de Locarno es llegeix aquesta frase: '... es comprometen a col·laborar sincerament als treballs empresos per la S. de N. encaminats al desarmament dins el marc d'una entesa general. Signat a Locarno el 16 d'octubre del 1925. Segueixen les signatures'. I ara preguntem a França què ha fet d'ençà del 16 d'octubre del 1925 per a complir aquest compromís; en quina mesura ha col·laborat sincerament als treballs encaminats al desarmament, i quan, com i on ha manifestat el seu desig de realitzar aquest desarmament dins el marc d'una entesa general.

Al revés d'Alemanya, que romangué completament desarmada, França no ha fet més que rearmar incessantment d'ençà de Locarno. Al revés d'Alemanya, que encara avui posa totes les seves forces al servei d'una entesa general, França, amb la seva política d'armaments, incita tot el món a emprendre una cursa que portarà a la guerra. Com en moltes altres ocasions, França no ha complert els seus compromisos de Locarno.» — L. J.

LES VUIT REIVINDICACIONS DEL TERCER REICH. — Les reivindicacions que formula Berlín a les potències són les següents, segons les reportava el «Daily Telegraph», de Londres:

1. Igualtat de l'Aviació militar alemanya amb les de França i Anglaterra, considerades respectivament i dutes ràpidament a un mateix nivell per l'execució, a Anglaterra, d'un extens programa de construccions. Els efectius d'aquestes tres aviacions serien condicionats als de la Rússia soviètica, considerada com enemic potencial;

2. Una flota alemanya de 400,000 tones, és a dir: igual a les quatre

cinquenes parts de la flota anglesa, i dues vegades superior pràcticament a la de França, segons els termes del tractat de Washington:

3. Reconstitució de la unitat de la Prússia oriental per mitjà de l'eliminació del corredor polonès i el desplaçament eventual de la frontera de l'Est;

4. El reajustament de la frontera germano-txeca per a la incorporació a Alemanya del 3.500.000 individus germànics que viuen actualment a l'altra banda d'aquesta frontera;

5. Unió econòmica — altrament dit: Anschluss — amb Austria;

6. La conclusió, per part d'Alemanya, de pactes bilaterals de no agressió amb els Estats veïns, sota la reserva d'una solució prèvia de totes les dificultats que actualment hi ha pendents entre el Reich i els al·ludits Estats;

7. Mitjançant aquestes diverses solucions, Alemanya podria tornar a la Societat de Nacions;

8. Fixació dels efectius militars alemanys d'acord amb les necessitats de la seguretat d'aquesta potència, la qual cosa li asseguraria una superioritat militar del 50 per 100 sobre França. — *L. J.*

UNA INSOSPITADA APLICACIÓ DE LA T. S. F. — El «Radio Times», de Londres, publica la següent curiosa nova:

«Als Estats Units acaben de fer una curiosa descoberta sobre les virtuts insecticides de la TSF. Els experiments, que s'han fet al Canadà, han despertat un viu interès entre els pagesos, en llur necessitat de lluitar contra els insectes. El savi que ha fet l'experiment afirma que les mosques, abelles, escarabats, etc., són suprimits radicalment en 15 segons, per mitjà d'unes ones de 3.000 a 17.000 kc.. Cal, de totes maneres, prendre alguna precaució per no perjudicar els arbres o cereals que hom vulgui deslliurar de paràsits.» — *L. J.*

VENIZELOS. — «Aux Ecoutés», de París, publica aquesta elucubració sobre Venizelos i els cretencs:

«Venizelos ha dit: «Tots els cretencs són mentiders.» Venizelos és cretenc. Ha mentit, doncs, en dir que tots els cretencs són mentiders. Per tant, els cretencs no són mentiders. I Venizelos és cretenc. No ha mentit, doncs, en dir que els cretencs són mentiders. Venizelos és cretenc...

No hi ha altra explicació a la qüestió grega.» — *L. J.*